

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו ורחימו ודחילו ביחודא שלים בשם כל ישראל

מרי"ה ניהזה

קובץ גנוזות ומכתבי רבנים מאמרים וחדושים ביאורים וקושיות בענינים שונים
לתגובות הערות והארות אפשר לשלוח לכתובת רחוב תאשור 6 ג' - עפולה או לכתובת דוא"ל:

rantorah@gmail.com טלפון: 0527727591

עורך ומחבר רן יוסף חיים מסעוד אביחצירא ס"ט
שותף בחומר התורני הרה"ג מרדכי אלמקיים שליט"א מוח"ס "ויכתוב מרדכי" נתיבות

גיליון מס' 653

האזינו - ה'תשפ"ב

ומ"ש דרבי אמי ורבי אסי לא היו מתפללים ביחיד, וכיצד הרואה יראה דבמחלוקת היא שנויה דאין הכי נמי לדעת הרמב"ם ז"ל שכתב בפרק ח' מהלכות תפילה בדין⁴ ג' והוא שיתפלל שם תפילה הציבור ע"כ, משם באור דמשמע ליה הכי, אבל לדעת הטור ז"ל באורח חיים בסי' צ' דמשמע ליה דרבי אמי ודרבי אסי היינו רבייתיהו שלפי שהיו ליה מדרש קבוע היו מתפללים בו אפילו ביחיד כמו שיעוין שם. אם כן לדידיה הדרה קושיה הרב הכותב לדוכתה, ולכן צ"ל דסבירא ליה מר כפירוש המהרש"א בחידושי אגדות דהכא בסתם בני אדם קאמר דלא ישאל צרכיו אלא בבית הכנסת ולא בביתו, אבל מי שיש לו מקום קבוע ללמוד בו אז קדושתו טפי מבית הכנסת, ויש לו להתפלל שם על כל פנים, וכן נראה מדברי הר"ף דרבותא דהכא בבית הכנסת היא אף ביחיד כמו שיעוין שם ובהכי תו ליכא להקשות מהא דלקמן. אבל ראיתי לקושיה שנות חיים⁵ ז"ל בדורשו לפרשת נצבים וילך בדף ר"ז ע"ב שהקשה קושיה אחריתי ממ"ש לקמן⁶ אריצחק לרב נחמן מאי טעמא לא אתי מר לבית הכנסת וכו', ולימא ליה מר לש"ץ דלודע ליה בעת שהציבור מתפללים וכו', ואייתי מקרא⁷ ד"ואני תפילה לך ה' עת רצון" וכו' ע"ש, הרי אם מתכון

הרה"ג יעקב חזן שליט"א
מוח"ס תפילת יעקב
פתח תקוה

גנוזות
הרה"ג יצחק עטייה זיע"א

רוב דגן

המושך

ברכות

(א) דף ר' ע"א גמ' אלא בבית הכנסת וכו' ע"כ, נכתב בצידו ראיתי להרב הכותב¹ ז"ל שהקשה ממ"ש לקמן² רבי אמי ורבי אסי דהוי ליה י"ג בתי כנסת לא הוו מצלו אלא ביני עמודי היכא דהוו גרסי, ותירץ דמ"ש במקום רנה שם תהיה תפילה, היינו שלא יתפלל בביתו ביחיד אבל בבית הכנסת עם רבים ורבי אמי ורבי אסי נמי לא היו מתפללים ביחיד אלא עם תלמידיהם כי הם רבים זאת תורף דעתו. ולע"ד קצת קשה שא"כ מאי איריית בבית הכנסת דקאמר, הוי ליה למימר אלא עם רבים ויביא ראיה דכתיב³ "הן אל כביר לא ימאס". ומיהו מהא לא אייריא דקאמר בבית הכנסת דמסתמא יש שם רבים, וגם הוא מקום מוכן ומזומן לבית קיבול תפילות והוי תרתי לטיבותא.

⁴ הלכה ג'.
⁵ ספר שבו יש ביאור רחב על ספר תולדות אדם וחווה לרבינו ירוחם מפרובינצא זצ"ל.
⁶ ברכות ז ע"ב.
⁷ תהילים סט, יד.

¹ בעין יעקב.
² ברכות ח ע"א.
³ איוב לו, ה.

עוד על עיקר דברי הש"ס מו"ש לקמ"ש בשעה שהקב"ה בא לבית הכנסת ולא מצא בה עשרה מיד כועס, ומה שתירץ עלה בס"ד. וכעת ראיתי בתשובות הרשב"א ז"ל בחידושי אגדות בס"י נון ששאלו אותו ע"ז וע"ש מה שתירץ ומו"ש על דבר קדשו בקונטרס אות לטובה בס"י מ בס"ד.

ג) דף ו ע"ב גמ' ואם לדבר הרשות הלך אין נוגה לו ע"כ, נכתב בצידו מקרא הכא היכא רמיזא האי מילתא דלדבר מצוה נוגה, ולדבר הרשות אין דווקא אין נוגה? ונראה מו"ש אשר הלך חשכים, והיא בענייני העולם הזה שהיא דומה ללילה, שהיא חושך אפילה וכל ענייניא היא דבר הרשות, אז אין נוגה לו, ודון מינה שאם היה בענייני העולם הבא שהוא דומה ליום והוא דבר שבחובה אז נוגה לו וקל להבין.

ד) דף ו ע"ב שם כל הקובע מקום לתפילתו וכו' ע"כ, נכתב בצידו ראיתי להרי"ף ז"ל בעין יעקב שפירש לה שאף שיש לו מקום חשוב כגון בית הכנסת שיש בו רוב עם, והוא מקדש מעט עכ"ו יתפלל במקום קביעותו וחביב יותר מתפילה בבית הכנסת המפואר ברוב עם וכו' ע"ש, ולא ידענא מנה ליה לפרש הכי, דהא אמר לעיל אין תפילת של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת שהשי"ת מצוי בקבע בבית הכנסת, ומנא ליה לומר שיניח תפילתה דבית הכנסת ברוב עם הדרת מלך, ויקבע מקום חוץ מבית הכנסת לבדו, וגם מסתמות דבריו נראה שאף יניח תפילת דרבים בבית הכנסת ויקבע מקום ביחיד עדיף, וזה לא אמרה אדם מעולם. ואף אם תרצה לומר שאפשר שכוונתו שיקבע מקום חוץ לבית הכנסת עם מנין וזה עדיף מתפילה בדית הכנסת ואף שיד רוב עם ביתר שאת אפ"ה קשה מנה ליה כהכי. ויותר נראה דפירוש הש"ס היה שיקבע מקום בתוך בית הכנסת גופיה ויתפלל עם רבים דשכיחי שם ביותר. ומה שהביא הרי"ף מהא דיצחק ולפי דברי הזוהר וכו' לא שמה מתיי, דהתם דתרווייהו היו מתפללים כ"א לבדו ולא היו רבים עמהם, להכי לא שינה אברהם אבינו עליו השלום ואף שהיה מקום יצחק עליו השלום עדיף לפי דברי הזוהר, אבל בעלמא אם הוי ליה מקום קבוע בלא רבים, ואח"כ נעשה בית כנסת ברוב עם אז לא אמרינן שיתפלל במקום הקבוע לבדו ויניח בית דכנסת דרבים. וזה פשוט לע"ד. וגם בקביעת מקום חוץ מבית הכנסת בהדי רבים ובית כנסת של ציבור שיש שם רוב עם ושם הקב"ה מצוי בקבע בית קיבול תפילות וודאי עדיף טפי להתפלל בבית הכנסת ושם עדיף לקבוע מקום וכמו"ל.

בעת שהציבור מתפללים אע"פ שמתפלל בבית והקב"ה שומע תפילתו, ואיך קאמר הכא אין תפילה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת עכ"ל. ולע"ד דאי מהא לא אירי"א דהתם רבי יצחק גופיה הכי קא קאמר ליה דכיון דקי"ל דאין תפילה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת, א"כ מאי טעמא לא אתי מר לבית הכנסת לצלו"י כדי שתשמע תפילתו, ועל זה תירץ לו רב נחמן דלא יכלנא, ופירש רש"י שתשש כוחו, ור"ל דמ"ש אין תפילה של אדם נשמעת וכו' היכא כשהוא בריא ויכול לילך לבית הכנסת עם הציבור ולא הלך, אבל היכא דלא אפשר ליה מאיזה אונס שיהיה או שתשש כח הסבל כגון אנא, אז וודאי אף בביתו תפילתו נשמעת שפיר, דאנוס רחמנא פטריה, ומ"ש לו אח"כ ולימא ליה מר לש"ץ וכו', לאו מדינא ולעכובא הוא, אלא הכי קאמר לה דהגם דשפיר קארמר, מ"מ אם יראה בעיני דמר למצוה מן המובחר דלימא לש"ץ וכו', והשתא אתי שפיר דלא א"ל כמ"ש בתחילה מאי טעמא לא לימא מר וכו', אלא בדרך עצה טובה קאמר ולאן משורת הדין, וגם דלאו כל אחד יוכל לעשות כן שישמע ממנו הש"ץ וישלח ויודיעו, וזה שא"ל מאי כולי האי, כיוון דמדינא פטור מחמת אונס, והשיב לו לפי שהוא עת רצון ר"ל אף דבלאו הכי היא נשמעת תפילה שפיר, מ"מ גברא רבה שכמותך שדבריו נשמעים לימא לש"ץ שיודיעו משום שהיא עת רצון, אבל לשאר בני אדם לא מיחייבי באותן, דעכ"פ האי קושיה של השנות חיים ז"ל מתורצת שפיר, וכמו שיראה הרואה.

ב) דף ו ע"א רש"י בד"ה קדמה שכינה ואתייא קודם שיהיו כל ה' ע"כ, נכתב בצידו נראה שלימד בזה שלא תאמר דקדמה קודם כולם, דקושטא קאי שקודם צריך לבוא מקצת מן המקצת מן ה', דבלאו הכי הקב"ה כועס כמ"ש בזוהר בפרשת תרומה בדף קל"א ע"א והביאו משל על זה עיין שם באורך, לכן פירש"י ז"ל הבא קודם שיהיו כל ה' ר"ל קודם שיושלם המניין, והדברים מכוונים להאמור במדרשו של רשב"י ז"ל. ועיין הספר הקטן זכות אבות בפ"ג משנה ז' בדף ע"ב שהבאנו שם האי לישנא דרש"י, וכתוב שם דהמעין בזה שמוות נראה דשכינא קדמה לכולהו וכו' ע"ש. והשתא הכא נראה דמן המשל שהביאו משמע וודאי שקודם יבואו מקצת וכמ"ש. ועיין שם מה שדיקא מלשון האחר של רש"י שכתב בד"ה אלהים נצב בעדת אל מעיקרא משמע ע"כ, ומה שדייק

⁸ ברכות ו ע"ב.

ה) דף ו' ע"ב וכשמת אומר עליו הי חסיד הי עניו מתלמידי של אברהם אבינו וכו' ע"כ, נכתב בצידו הקשה הרב ישרש יעקב⁹ ז"ל דמה שייכות יש שאומר עליו חסיד ועניו בשביל שקבע מקום לתפילתו ולא בשום מצוה אחרת, ותירץ בשם מהרבי אליהו בן חיים¹⁰ ע"ש, ולע"ד אפשר לומר חוץ מפשטן של דברים דהכוונת באומר הקובע מקום לתפילתו ר"ל שהשי"ת נקרא המקום ברוך הוא שהוא מקומו של עולם, ומלא כל הארץ כבודו, ולכן מי שדרכו ישרה שקובע להקב"ה עמו ומקיים הא דשויתי ה' לנגדי תמיד בכל דרכיו, ובפרט בעת התפילה, שמתפלל לפני קונו וחשבה לטובה לפני מי עומד לפני מלכו של עולם, ולכן הנה שכרו איתו שאלהי אברהם יהיה בעזרו מידי דהוי שאברהם אבינו עליו השלום והודיע אלהותו בעולם שהוא אחד ושמו אחד, וזה ג"כ שקובע השי"ת אתו עמו, בדין הוא שיהיה בעזרו למיעבד כל צורכו, וכשמת אומר עליו הי חסיד הי עניו מתלמידי של אברהם אבינו, שאברהם אבינו עליו השלום אומר עליו בגמ' שקנה למדת הענוה וכמ"ש¹¹ "ואנכי עפר ואפר" וגם נתנהג בחסידות שקיים התורה כולם קודם שניתנה וקיים אפילו עירובי תבשילין¹², וקיבל אלהותו יתברך עליו לו ולזרעו, וגם האיש הלזה שמקבל אלהותו וחושב ששיכנה נגדו, לכן הוי מתלמידי של אברהם אבינו עליו השלום והוי ליה סיעתא דשמייא, ועליו נאמר¹³ "בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך".

ו) דף ו' ע"ב לא אמרן אלא למיפק וכו' ע"כ, נכתב בצידו ראיתי להרב הכותב ז"ל שכתב יש מקשין פשיטא שהרי לא אמר רב הונא אלא היוצא, ותירץ שאף שאמר היוצא יש מקום לומר שגם הנכנס, מכל שכן אם מי שהתפלל בנחת אינו רשאי לצאת בחיפזון כל שכן בכניסתו, שאם ילך במרוצה נראה שהולך להטיל המשא מעליו, והשכל יחייב כן לולי שאמר הנביא "נדעה נרדפה" וכו' ע"ש. ולע"ד דאין השכל מחייב כן דמנא ליה דכשרץ בכניסתו להתפלל היא כדי להטיל המשא מעליו, אימא שרץ כדי לעשות רצון קונו כדי לקיים מצוות עשה ד"ועבדתם את ה' אלהיכם"¹⁴ וכו' והוא שש ורודף כמוצא שלל רב, ודברי הנביא הם דברים שהשכל מחייב, שפיר א"כ הדרה הקושיה לדוכתה. ומהרש"א ז"ל בחידושי אגדות פירש דהכי קאמר לא אמרן אלא היוצא מבית הכנסת על מנת למיפק דהוה לעשות צרכיו בחוץ, אבל

היוצא מבית הכנסת כדי למיעל לבית הכנסת לקיים מצות עשה ד"ילכו מחיל אל חיל"¹⁵, מצוה למירהט גם מבית הכנסת, שנאמר "נרדפה לדעת את ה' " דהיא ללמוד תורה בבית הכנסת עכ"ל. ומעין זה הביא הר"ף ז"ל בעין יעקב בשם יש מי שפירש וכו' ע"ש. ולע"ד אין במסקנת דברי אב"י בהכי, שהרי לא אמר אלא למיפק ולמיעל משום דאין חילוק, אלא דביציאה נראה שדומה עליו כמשוי, אבל למיעל ליכא האי חששא כלל, וכמו שפירש רש"י. ועוד דא"כ מה בא ללמדנו אב"י, דמהיכן סלקא דעתך לומר דבכהי גוונא אסור עד דחדית לן דמותה, כיון דלא שייך הא שדומה עליו כמשוי כיון שהולך לבית הכנסת לעסוק בתורה, ואי משום הרואים מי שדרכו בכך וודאי שידוע לכולי עלמא, וליכא למיחש למידי. באופן דבין בדברי הרב הכותב ובין דברי הרב מהרש"א לא מצאנו מנוח אשר ייטב, דמה חידוש היה בבית מדרשו של אב"י, דהא רב הונא נמי לא אמרן אלא היוצא. לכן נראה דבא לומר שלא תאמר דביוצא איכא איסורא אבל למיעל לא איסור ולא חיוב, לכן קאמר דלמיעל כ"ש דרהיטנא ומצוה וחייב נמי איכא כדי לקיים מצוה עשה ד"ונדעה נרדפה" וכו', והיא מאי דחידש אב"י. ושוב אחר זמן רב ראיתי להר"ף ז"ל בעין יעקב שהביא תירוץ זה בשם י"מ ע"ש. ועוד אפילו דאב"י לא בא אלא לפרש טעמיה דרב הונא דדייק ואמר היוצא לומר דלמיעל לית לן בה, והטעם ממ"ש "נדעה נרדפה" וכו' וכל כחו בא להביא ראיה לשיטת רב הונא, דמהאי קרא, משום וודאי בהליכתו לבית הכנסת לדעת ה' הוא דמצי למירדף משום דביציאה אסור שלא תהיה נראת כמשוי ומשום דרב הונא אמר למילתיה בלי ראיה, להכי בא אב"י להביא ראיה להאי עניינא. והנה בעיקר דברי רב הונא לכאורה קשה דמאי איריאי דקאמר היוצא מבית הכנסת אל יפסע פסיעה גסה, הרי בכל עידן ובכל זימנא קי"ל¹⁶ דאל יפסע פסיעה גסה משום שנוטל אחד מת"ק ממאור עניו של אדם. וי"ל דהתם לא קאי באיסורא שהבחירה היא בידו, ואדם רשאי בשלו, אבל הכא בהיוצא מבית הכנסת חדית לן רב הונא דקאי עליה באיסור מטעם שלא יראה כמשוי וקא עבר א"לא תסור". ותו דהתם איכא תקנה דמהדר לא¹⁷ בקידושא דבי שמש, אבל הכא ליכא תקנה להעובר על דעת חכמים. והשתא דאתית להכי א"כ אפשר דזהו מה שחידש לן אב"י שלא תאמר דטעמא דרב הונא לפי שפסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק וכו', חדא דאם כן מאי איריאי בבית הכנסת דקאמר, ועוד למה נקט היוצא אלא עיקר טעמיה שלא יראה כמשוי ומשם הכי נקט היוצא דשייך האי טעמא, אבל למיעל כ"ש דרהיטנא ומציה קא

¹⁵ תהילים פד, ח.

¹⁶ ברכות מג ע"ב.

¹⁷ צ"ל ליה.

⁹ ספר של חיים בן יעקב אבולעפיה.

¹⁰ היה רב בטורקיה, חכם באשי ומראשוני האחרונים.

¹¹ בראשית יח, כז

¹² יומא כח ע"ב.

¹³ משלי ג, ו.

¹⁴ שמות כג, כה.

עבד וכמ"ש "נדעה ונרדפה" לדעת את ה', והוצרכתי לזה לפי שראיתי להרי"ף¹⁸ ז"ל במאור עינים שלו, שאחר שהביא הב' פירושים משם י"מ כתב ולי נראה לפרש וכו' ע"ש. ומשמע מפירושו שמפרש טעמא דרב הונא לפי שפסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק וכו', וא"כ הוה אמינא דלאו דווקא קאמר רב הונא היוצא אלא הוא הדין הנכנס, אלא שבנכנס איכא איסורא ובלימיעל איכא גנאי, לזה אמר דהיוצא דקאמר דווקא, והיא מטעם שנוטלת אחד מת"ק, אבל בנכנס דמצוה למירהט, שומר מצוה לא ידע דבר רע ע"ש, וכבר מבואר דלא שייך להניח הני טעמא בדברי רב הונא כלל. ומ"ש בכלל דבר קודשו לחלק בין נכנס למיעל לכאורה אין מובן טעם להאי חילוקא, דהא למאי דמשים ליה דהאיסור הוא משום שנוטל אחד מת"ק, אם כן היוצא והנכנס חד שיעורא הוא. וגם דבגמרא לא אמרין אלא אתלמיד חכם שגנאי לו לפסוע פסיעה גסה, ואם כוונתו לומר דמ"ש אבל למיעל הוא את"ח, קשה דסתמא דהש"ס אכולי עלמא קאמר ולא אתלמיד חכם בלבד, ומאן פלג לן באופן דדבריו אינם מובנים ומוכרחים כ"כ וכמו שיראה הרואה.

ז) דף ו' ע"ב רש"י נרדפה לשון מרוצה משמע שהרודף רץ ע"כ, נכתב בצידו דיקא בכאן חכם אחד הי"ו דמה הוסיף רש"י בזה דפשיטא שהוא לשון מרוצה. והשבתי לו משום דיש מקום לפרש כענין אחר משום דכתיב לעיל מזה "לכו ונשובה אל ה'" וכו'. והיא דקודם שעשו תשובה, כשהיו לפעמים עושים איזה מצוה לא היו עושים אותה באמת ובתמים בכל לבבם ובכל נפשם, אלא היו עושים אותה טפילה לאיזה פניה, אבל עכשיו אמר "לכו ונשובה אל ה' ונדעה נרדפה לדעת ה' ", ורצה לומר שנרדפה בכל לבבנו לדעת את ה' ולעשות המצות עיקר. וזהו לכאורה פשט הכתוב, ואם כן קשה לפי זה מנ"ל לאב"י לומר דבלמיעל מצוה למירהט מהאי קרא, להכי בא רש"י ז"ל לומר דמשמע ליה שהוא לשון מרוצה שהרודף רץ, ולהכי קא מיייתי מיניה ראייה שפיר. זהו מה שהשבתי לו וקלסיה.

ח) דף ו' ע"ב רש"י בד"ה מחללי שבת וכו' שנאמר "אם תשיב משבת גלגך" ע"כ, נכתב בצידו מה שיש לומר על זה עיין לקמן בחידושינו לפרק ט"ו דשבת בדף קי"ג מ"ש על זה בס"ד.

ט) דף ו' ע"ב שם גמ' אגרא דפרקא ריהטא ע"כ, כתב מהרש"א ז"ל בחידושי אגדות דהחכם אין צריך לפירקא דכבר יודעין דבר הלכה קאמר דמ"מ אגרא שלו ריהטא,

ודבר זה יש לפרש מ"ש בפרק משקין¹⁹ בההוא תלמידא דבשבת הרגל לא היה מקשה ליה, קרי עליה²⁰ "ושם דרך" וכו' ע"ש. ולע"ד קשה שאף אם תרצה לומר שכבר יודעין מ"מ אין מדרש בלא חידוש, דלא ימנע מללמוד מדברי החכם הדורש איזה תוספת חידוש שלא היו יודעים אותו מקודם, וגם אף אם לא יהיה לשיטתיה שהכל כאשר לכל ידעי לה רבנן, מ"מ אינו דומה לשונה פרקו ק' לשונה פרקו ק"א, דקרו ליה הש"ס²¹ עובד אלהים וכו', ועכ"פ יש להם שכר לימוד שפיר דהשומע כקורא ואף שכבר יודעים. וגם מאן לימא לן דהכא מיירי על החכם הבא לשמוע, דהרי סתמא קאמר, ובוודאי דבכלל לא כיל אכולי עלמא. וגם מה שרוצה לפרש בהא דפרק משקין כו', אחרי המחילה לא שמינא לי, כלומר לא סבירא לי. וכמ"ש לקמן בס"ד בחידושינו שם, וגם מה שסיים לפרש על דבר זה הא דאגרא דכלה דוחקא לא איריאי כ"כ. והנכון בעיני כפי שיטת רש"י הכי לפי שרובם אינן מבינים וכו', להכי עולה בידם שכר הדוחק וזה מלבד שכר ריהטא מתוסף להם בשבת כלה, שהכל נאספים ונדחקים ומצטערים בישיבה שע"י הדחק נוטלין שכר גם על הדוחק. ועתה נבוא לפירוש רש"י ז"ל דהכא שפירש עלה שרובם אינם מבינים להעמיד גירסא ולומר השמועה לאחר זמן, שיקבלו שכר לימוד עכ"ל. ולכאורה קשה דאטו אם לא יזכור האדם מה שלמד, לא יקבל שכר לימוד? דזה אפילו מן רבנן ותלמידיהון יש מהם שלא יוכלו להעמיד הגירסא לאחר זמן, דלאוקמי גירסא סייעתא דשמיא היא, והן כעין רובא דרובא השכחה מצויה ולא כל מוחא הוי ליה סיעתא דשמיא, דמשום הכי התירו לכתוב תורה שבע"פ משום²² "עת לעשות לה' ", ואין סברא לומר דכל מה שילמוד האדם וישמע הדברי תורה, אין לו שכר עליהם משום שלא יוכל להעמיד הגירסא לאחר זמן, ושהרי אין הקב"ה מקפיד שכר כל בריה, והשכחה מצויה תדיר ומנא לן לעשות. ויותר הוי ליה לפרש רש"י לפי שיטה זו משום דאיכא בינייהו הן רבים עתה עמי הארץ שאינם מבינים השמועה אפילו ביה שעתה ואינם מרויחים מן הדרשא שום דבר, לכן עליהם ועל כיוצא בהם אמר דשכר שלהם הריהטא. אבל עדיין צריכים אנו למודע"י דאמאי הזכיר לישנא דריהטא, שהרי אף בלא ריהטא יקחו שכר פסיעות, ואפילו דמילתא אגב אורחה קמ"ל, דמשום דבר מצוה שרי ליה לרוץ בין בחול ובין בשבת, וליכא לא משום איסור ולא משום סכנה. דשומר מצוה לא ידע דבר רע, וכמ"ש בגמרא קודם, ורבי זירא ג"כ הוא שר המסכים להאי דינא רבה. ונקוט מהא דלמי שמבין השמעתא ביה

¹⁹ מועד קטן ה' ע"א.

²⁰ תהילים נ, כג.

²¹ חגיגה ט ע"ב.

²² תהילים קיט, קכו.

¹⁸ הרי"ף על עין יעקב.

שעתה יש לו שכר הלימוד גם כן מלבד הריהטא ובשתיים ועלתה לו. **שוב** ראיתי להרב הכותב ז"ל בעין יעקב שהביא דברי רש"י הנזכר, וכתב שהוא דבר זר לו, כי לא יגיע שכר רק המרוצה וכו', ופירש פירוש אחר ע"ש. אתה הראת לדעת שהוקשה לו בדברי רש"י כמ"ש עד שהוצרך לומר פירוש אחר, אבל לפי הנראה דגם על פירושו קצת קשה, דמהיכא הוה סלקא דעתך שלא יש שכר על דברים הקודמים ההליכה בחיפזון וכיוצא שהרי אמר בש"ס²³ למדנו קיבול שכר מאלמנה דהוי ליה כמה בתי כנסיות בסביבותיה ולא הוה אזלא אלא למקום רחוק כדי לקבל שכר פסיעות, וזה וודאי מלבד שכר עיקר המצוה עצמה, ופשיטא דלפום צערא אגרא, דאין הקב"ה מקפח שכר בריה, ואפילו שכר שיחה נאה ולפי מה שיטרח האדם בעשיית המצות בגופו ובממונו ובהילוכו כן יטול שכר דומיא דהכי, אמר בש"ס²⁴ מה שעשה אברהם אבינו עליו השלום למלאכים בעצמו, שלם הקב"ה לבניו בעצמו, ומה שעשה ע"י שליח, שילם לבניו ע"י שליח והכל במדה ובמשקל. וגם מהיכן הינו אומרים שטורח סברת השומע שמבחין בשכלו אי זו היא סברה נכונה וישרה, אין לו שכר ע"ז עד שהוצרך ללמד. גם במה שסיים בהא דאגרא דתעניתא צדקתא, שלא נאמר שהצדקה היא דבר נפרד מהתענית, אלא הוא חלק ממנו, ע"כ קשה דאיך שיהיה יטול שכר על עניין התענית לחוד ועניין הצדקה לחוד, וחילוק יש ביניהם, שזה בגופו וזה בממונו, דאדם שהתענה ולא עשה צדקה, התעלה על דעתך לומר שאין נותנין לו שכר התענית ח"ו, מה שמיעט חלבו ודמו לכבוד ה', אבל עכ"פ תכיות דברי הש"ס הוא דעדיף טפי למאן דאפשר ליה לעשות צדקה ביום התענית, אי משום העניים שהתענו היום כדפירש רש"י ז"ל, והיא דבשאר ימים שאוכלים ועושים איזה מלאכה לאכול לחם צר, אבל ביום התענית שהם תשושי כח ולא מצו להתעסק במלאכה כל כך, וגם שהם צריכים לעשות איזה תבשיל כדי להשיב נפשם, לכן יאות לעשות הצדקה לעניים ביום התענית ביתר שאת. ואי משום כדי שלא יהנה מתענית שיעור מה שלא אכל וכו', כדפירש מהרש"א ז"ל בחידושי אגדות. **נקוט** מהא בידך דעיקר מימרת רבי זירא? בזה שבא ללמד בהא דאגרא דפירקא ריהטא הוא על דעת מ"ש דעל אחת כמה וכמה איכא אינשי אשר לא ידעו להבין אפילו בשעת הדרשא לא מינה ולא מקצתה, דעכ"כ הנה שכרם איתם הא דריהטא ושכר פסיעות, ונקט ריהטא לומר שמותר לרוץ למצוה וכמש"ל, וכן באגרא דכלה דוחקא, היינו מלבד שכר והפסיעות והמרוצה. ולמי שיודיע ומבין באותה שעה וגם זכור יזכור לאחר זמן פשיטא שיש לו

²³ סוטה כב ע"א.

²⁴ בא מציעא פו ע"ב.

שכר על הכל ואת עלית על כולנה. וגם מ"ש רבא אגרא דשמעתא היא העיקר²⁵, בא לומר שלא ילמוד כדברים לקחת²⁶ או ישמע השמעתא ולא יטריח שכלו להבין התכיו' וטעמו של דבר, אלא סרב להסביר ולהטריח עצמו ולפי שכלו יהולל איש, וזה למאן דאפשר ליה ואשר חלק לו ה' בבינה. אבל למאן דלא אפשר ליה, וודאי דיש לו שכר על השמעתא לבד. וגם מה שכתב רב פפא אגרא דבי טמיא שתיקותא, נראה שבא ללמד בזה דמיבעי להו לכל בית האבל המתאבלים לשתוק ולקבל הדין מאהבה, כמו שמצינו²⁷ "וידום אהרן" וקיבל שכר על השתיקה, אבל לא קאמר על אחרים הבאים לנחם דאדרבא מיבעי להו לומר להם דברי תנחומים לנחם מאבלם. וכמ"ש אגרא דתעניתא צדקתא כבר מבואר שפיר, וכן אדרא דהספדא דלוי הוא כפירוש רש"י ז"ל, הינו משום דבלאו הכי הוי כסוג המתעצל בהספדו של אדם כשר או תלמיד חכם ח"ו, וכן באגרא דבי הילולא מילי לשמח החתן בדברים כפרש"י והיא משום שאמר לקמן הבא בפרקין²⁸ הנהנה מסעודה חתן ואינו משמחו עובר בה' קולות וכו'. ובמ"ש אגרא דכלה דוחקא מלבד פשט הדברים, אפילו לפירוש דהכוונה לפי מה שיצטער האדם בנשואי הכלה, בין אבי הכלה ובין החתן ואבי החתן הכל בכלל, והוי ליה דוחקא דממנים בנדוניא והוצאות דאכילה ושתייה, ובפרט בימים ההם ובזמן הזה דעלה השער דאחד ושש, ואחד ושבע דעל אחת כמה וכמה ה"ל צערא יתירה וכן יגדל שכרם ביתר שאת, ולפום צערא אגרא, והיא גופא קמ"ל שאל ידאג בדוחקא של מצוה זו ששכר הרבה מאוד, הדרן עלן לפירוש מהרש"א ז"ל מה שפירש בהא דאגרא דתעניתא וכו', משום שלא יהנה וכו'²⁹. ונראה לעניות דעתי דמאי דלא נהירא ליה לרש"י ז"ל לפי שזה הטעם אינו שווה לכל נפש דהעשירים דאפשר להו ליתן ביתר שאת צריכים ליתן כהנה וכהנה ממה שנהנה, לכן פירש טעם אחר, דלפי זה "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט"³⁰ וכברכת ה' אלהיך אשר נתן לך³¹.

(י) **דף ו ע"ב חלף אליהו** חזיה אידמי ליה כטייעא וכו' ע"כ, נכתב בצידו ראיתי לגאון מהרש"א בחדושי אגדות שכתב דבהרי"ף לא גרסי חלף אליהו אלא חלף ההוא טייעא, וכן גרסת מפרש"י וכן נראה קצת דמשום שעשה כך אינו דומה שיהיה חייב מיתה שיהרגנו אליהו, ויש

²⁵ הסברה.

²⁶ הכוונה שבלי להבין.

²⁷ ויקרא יג.

²⁸ ברכות ו ע"ב.

²⁹ שפירש שלא יהנה מתעניתו בממונו שיעור מה שלא אכל ושתה היום, לכך יתן שיעור ממון זה לצדקה.

³⁰ שמות ל, טו.

³¹ דברים טז, יז.

שום גערה. ורש"י ז"ל נראה שהרגיש בזה וכתב בדיבור האחר משום שהטעם במילה תחת למעל וכו' ע"ש, ולפי הנראה שאיני מוכרח כל כך לשנות בזה הקרא מפשטו, ולכאורה נראה דדייק רש"י בזה מלשון הש"ס דקאמר מרדות אחת בליבו של אדם ומזה משמע ששם על לבו מאליו, אבל אכתי קצת קשה דאימא דהכי קאמר שיכנסו הדברים בלבו מה שירדו ויוכיחו אותו בני אדם שיקבלם מאהבה ויקיים בעצמו הוכח לחכם וכו', ולא להוי מכת לצים שאינם מקבלים התוכחה. וראיתי להרי"ף ז"ל בעין יעקב שכמעט שהרגיש לדקדק בזה ומה שתירץ אין בו כדי שביעה וכמו שיראה המעיין.

הוציא לאור והוסיף הערות יעקב חזן מח"ס תפילת יעקב והיכון לקראת אלוקיך יעקב.

הערות/הארות למייל

jacovha5@gmail.com

הרה"ג כפיר ברוך מבורך דדון שליט"א
מח"ס "נוהג בם" "גם ברוך" ועוד רבים
מבשרת ציון

האיניו

"וישמען ישורון ויבעט" - ניסיון העושר

במקומות רבים נהוג לצלם את הזוכה בפרס הראשון בלוטו כשעוטה מסיכה על פניו, לבל יכירוהו, ולבל יטרידו את מנוחתו בבקשות שונות ומשונות. ומספרים בהלצה על איש שרכש כמות גדולה של מסיכות, שאלוהו חבריו לפשר מעשיו, והלא פורים לא מתקרב, ולשם מה כמות גדולה כזו של מסיכות, נענה האיש וענה: בכל פעם שמשהו זוכה בפרס הראשון, מיד עוטים על פניו מסיכה ומצלמים אותו, ואמרתיו אולי אפתח פה לטובה... ארכוש כמויות של מסיכות וכך אזכה פעמים רבות...

בפרשת השבוע מוכיח משה רבינו את העם, על שהעשירו ושכחו את ה' יתברך, "וישמען ישורון ויבעט שמנת עבית כשית, ויטוש אלוה עשהו וינבל צור ישועתו" (דברים פרק ל"ב פסוק ט"ו), כמו המשמין ובוטע במי שנתן לו מזונו, כך השמינו בעושרם ועצמו עיניהם מלהבין מי נתן להם הכל, ובנוסף לכל המשיכו לבזות את ה' יתברך אשר נתן להם הישועה (ספורנו).

ליישוב גירסת דאדמי לה כטייעא לא קאי אליהו, אלא אאותו איש דלא הוה מהדר אפילו קאי דאידימי לאליהו שאינו ישראל אלא ערבי ולכן הרגו אליהו עכ"ל. ולע"ד קשה דזהו דבר זר לומר על אליהו הנביא ז"ל שלא הכירו אם הוא ישראל או לא. ותו שאף אם הוא ערבי פשיטא דאין רשות לאליהו להורגו אלא ע"פ ה' דקרא כתיב³² "חי אני נאום ה' כי לא אחפוץ במות המת" וכו', וא"ת דבאותה שעה נתמלאת הסאה ועליו נאמר³³ "באבוד רשעים רינה" הכל הוא ברשות הש"ת אשר בידו נפש כל חי, ואילו לא הוו מכרזי עליה ברקיעא להורגו, לא היה נוגע בנפשו ולחוב דמו. והשתא דאתית להכי א"כ נימא דקושטא קאי שאליהו ז"ל ביודעו ומכירו, שהוא ישראל גמור, וראהו שהיה מתפלל תפילה של ישראל אחורי בית הכנסת, ועבר האי איסורא ואירע הדבר דכההוא זימנא נתמלאת סאתו ונגמר דינו שיהרג בסיף ע"י שאר עבירות וגם דביה נתמלאה הסאה לכן נתנו לו רשות להורגו. ואין הכי נמי דאילו היה מעין זה לחוד, לא היה חייב מיתה זהו הנראה לעניות דעתי ליישוב גירסתינו ולפי פשטן של דברים. אבל לפירוש מהרש"א הנזכר קשה דאטו אם הוא ערבי הוא מוזהר בהאי אזהרה שלא יתפלל אחורי בית כנסת עד שנאמר דאזהרתן זו היא מיתתן, ומשום הכי אתא אליהו וקטליה ובפרט דקושטא קאי שהיה בית הכנסת של ישראל ומה לו להחזיר פניו לבית הכנסת שלנו דלא ראי זה כראי זה. וגם קשה לגירסת הרי"ף דאטו הטייעא שהוא סוחר ערבי הוא מוזהר בכך שיוכיח לישראל העושה כך עד שיקרא לו כדו כר וכו' ויקום ויהרגהו, דמה לו להתעבר על ריב לא לו. ומי הכניסו עד שיצא ובשלמא אילו היה הורגו סתם כדרך הטייעים יש שהם אויבי דת, והורגים לעם בני ישראל, שהיינו אומרים דמן השמים יוכיחו ובכל עושה הקב"ה שליחותו, אבל שהסוחר ערבי איהו גופיה וקרה לו משום כדו כד ויהרגהו משום זה אין סברא. אבל לפי גירסת דאתא אליהו וכו' ניחא ואידימי ליה על אליהו ז"ל, ודלא כמ"ש הרב וגירסתינו עיקר וע"ד מה שכתבנו וכמו שיראה הרואה ודוק.

יא) דף ז ע"א גמ' וכתוב "וגם ענוש לצדיק לא טוב" ע"כ, נכתב בצידו עיין מה שביארנו בעניין זה בחידושינו לפרק ב דבבבא בתרא לדף כ"ב ע"א בדברי התוס' בד"ה אנא ענישתי הוכו ע"ש.

יב) רש"י בד"ה מרדות אחת לשון רידי ויהכנעה שאדם שם על לבו מאליו ע"כ, נכתב בצידו לכאורה קצת קשה דהרי בקרא שהביא נראה שמיידי במי שבני אדם גוערין בו ומוכיחין אותו, ולא במי שמתעורר מאליו בלי

³² יחזקאל יח, לב.

³³ משלי יא, י

בשביל שיהיה לך בכוס תה גרם אחד ותברך עליו ברכת
שהכל נהיה בדברו... שהכל - כל הדרך הזו, הכל נהיה
בדברו! (נועם אורו עמ' 129).

שנזכה לברך את ה' כראוי!

הרה"ג אברהם דניאל עבשטיין שליט"א
ליקווד עיר התורה
מח"ס מי מגוחות

העניי הכבוד היו בזכות האמונה והבטחון של כלל ישראל

ימצאנו בארץ מדבר ובתהו ילל ישמן יסבבנהו יבוננהו יצרנהו
כאישון עינו (לב, י)

פרש"י "ובתהו ילל ישימון - ארץ ציה ושממה מקום יללת
תנינים ובנות יענה אף שם נמשכו אחר האמונה, ולא
אמרו למשה האין נצא למדברות מקום ציה ושממון,
כענין שנאמר (ירמיה ב, ב) לכתך אחרי במדבר". ובד"ה
יסבבנהו כתב וז"ל, "שם סבבם והקיפם בעננים וסבבם
בדגלים לארבע רוחות וסבבן בתחתית ההר, שכפהו
עליהם כגיגית", עכ"ל. הרי מבואר מדברי רש"י שהזכות
שכלל ישראל זכו להעניי הכבוד היה מתוך האמונה
והבטחון בהש"ת, שיצא למדבר ולא דאגו על מה יאכל
למחר, שהאמינו באמונה שלימה בהש"ת שהוא ית'
יפרנסם במדבר, הגם שלא היה שום אופן על פי דרך
הטבע באיזה אופן יהיה להם מה יאכל, מ"מ בטחו בו ית'
באמת. ומכח בטחון זה, זכו לשמירה מעולה ע"י העניי
הכבוד.

ויש לבאר זה, דהנה עיקר הכשר הסוכה הוא רק אם
"צילתא מרובה מחמתה" אבל אם הסוכה "חמתה מרובה
מצילתה" הסוכה פסולה. והמפרשים כ' הטעם לזה,
שהסוכה מורה שהש"ת הוא צילתן של כלל ישראל, והוא
ית' מגנים מכל רעות שבעולם, שלא יהיה הקר וחום יכולין
להזיקם, וכמו כן לא היו יכולין האומות העולם להזיקם -
שהש"ת תמיד מיצל עליהם צילתו, ומי שהוא בצילתו
של הש"ת זוכה לינצל מכל צרות שבעולם. ומטעם זה
איתא בזוהר (ח"ג דף ק"ג) שסוכה הוא: "צלא
דמיהנותא", "צלא של אמונה".

והאופן שיכול כל אחד ואחד לזכות להך "צלא" היינו אם
הוא משים בטחונו בהש"ת. דידוע דברי המדרש (הובא
בנפש החיים שער א', פרק ז') ז"ל, "ה' צלך כצלך - מה

והקשו רבים מהמפרשים, מדוע פתח הפסוק בלשון
נסתר "וישמון" וסיים בלשון נוכח "שמנת עבית כסית".
ויש לומר בדרך צחות על פי האמור, שכשאדם מתעשר
בפתע פתאום, הוא מסתיר את עשרו, ולא מגלה זאת
לרבים, ועל כן פתח בלשון נסתר, אך כלפי הקב"ה אין
הוא יכול להסתיר מאומה ועל כן התוכחה בלשון נוכח
"שמנת עבית כסית", כי אין יכולת לשכוח את ה' יתברך
שנתן לך הכל...

חג הסוכות

מדוע ההדסים והערבות ממהרים להתקלקל?

ידוע שמכל ארבעת המינים, שנים מהם ממהרים
להתייבש ולהתקלקל מאויר העולם, והם: ההדסים
והערבות, אך שאר המינים, הלולב והאתרוג נותרים כל
שבעת ימים בתוארם.

ובספר דברי מאיר מנדלסון (עמ' רנ"ז) ביאר בדרך הלצה,
על פי מה שאמרו רבותינו שארבעת המינים רומזים
לאיברי הגוף: הלולב דומה לשידרה, ההדס דומה לעין,
הערב דומה לפה, והאתרוג ללב (במדבר רבה פרשה ל"ו
סימן י"ג). ומימלא הואיל וההדס רומז לעין והערבה לפה
- העין והפה מתקלקלים מהר מאוד כשרואים את אויר
העולם, ועל כן צריכים שמירה מעולה...

וזאת הברכה

מוחן של ברכות

משה רבינו בברכתו לשבט נפתלי אומר: "נפתלי שבע
רצון ומלא ברכת ה'" (פרק ל"ג פסוק כ"ג) וביארו רבותינו,
בנחלת נפתלי היו פירות בשפע רב, וכל מי שראה אותם
היה מודה עליהם ומברך את ה' (דעת זקנים מבעלי
התוספות וחזקוני). ויש לומר, שהואיל ונזהרו לברך את ה'
בברכות הנהנין בכוונה על הפירות, על כן זכו להתמלאות
בברכת ה', וללמדנו מה כוחה של כוונה בברכות הנהנין.

ומעין זה ביאר פעם הרב נעים בן אליהו זצ"ל את ברכת
"שהכל נהיה בדברו", על כוס תה, "אתם רואים את הגרם
הזה של שקית התה, זה בא מסין, ישבו מליון סינים חרשו
את האדמה, לקחו זרעים של תה וזרעו באדמה, ועוד
מליון סינים הלכו ועבדו בקטיפ של התה, ועוד אלפי
אנשים הלכו והביאו את התה הזה לאניות, ומהאניות זה
בא לאמריקה, וכמה אנשים קבלו משכורת
בדרך...ומאמריקה רץ לאניות, ומהאניות למפרץ חיפה,
ולחברת התה, ולמרכז המכירות ומשם למכולת, וכל זה

צלך אם אתה משחק לו הוא משחק לך. ואם אתה בוכה הוא בוכה כנגדך. ואם אתה מראה לו פנים זעומות או מוסברות אף הוא נותן לך כך. אף הקדוש ברוך הוא ה' צלך כשם שאתה הוה עמו הוה עמך", ע"כ. הרי להדיא בדברי המדרש, שהשי"ת נוהג עם כל אחד ואחד כפי שיעור שפונה להשי"ת. ומי שפונה להשי"ת ובוטח בו באמת, השי"ת יעזרהו כפי אותו שיעור.

וכן איתא בדברי המדרש (ילקוט שמעוני פרשת אמור רמז תרנ"ג): "בסוכות תשבו שבעת ימים זהו שאמר הכתוב וסוכה תהיה לצל יומם, אמר רבי לוי כל מי שמקיים מצות סוכה בעולם הזה אומר הקדוש ברוך הוא הוא קיים מצות סוכה אני מסיך עליו מחמתו של יום הבא ... דבר אחר וסוכה תהיה לצל יומם, כל מי שמקיים מצות סוכה בעולם הזה הקב"ה מסיך עליו מן המזיקין שלא יזיקו אותו שכן הוא אומר: באברתו יסך לך", ע"כ. וכ' המפרשים לבאר דברי המדרש, שיכול כל אחד ואחד לזכות להך שמירה של הענני הכבוד, הגם שעשכיו אין לנו העננים, מ"מ אם מקיים מצות סוכה, ר"ל, שפונה להשי"ת ובוטח בו, יזכה שהשי"ת מצילו ומיגנו מכל צרות שבעולם.

וא"כ יש לומר דזהו כוונת רש"י, שהטעם שכלל ישראל זכו לענני הכבוד, היה משום שהיו בוטחים בו, וחזינן גודל מדת הבטחון, מזה שלא דאגו מה יאכל במדבר, זכו להשגחת השי"ת, והיה מגינם ומצילים. שאם אחד פונה להשי"ת, השי"ת הוא כמו הצל, שכפי שפונה אליו, כן מראה לו, וזכו שהשי"ת היו מצילין שהיו בצילו.

אולם יש להקשות על זה, ממה דאיתא בגמ' (תענית ט, א): "רבי יוסי ברבי יהודה אומר: שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן: משה, ואהרן, ומרים. ושלש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן: באר, וענן, ומן. באר - בזכות מרים, עמוד ענן - בזכות אהרן ... מת אהרן - נסתלקו ענני כבוד, שנאמר וישמע הכנעני מלך ערד, מה שמועה שמע - שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד, וכסבור ניתנה לו רשות להלחם בישראל. והיינו דכתיב ויראו כל העדה כי גוע אהרן", ע"כ. הרי חזינן להדיא, שהענני הכבוד נתקיימו רק בזכות אהרן הכהן, ולא כמו שכתב רש"י שהיו מכח בטחונם של כלל ישראל בהשי"ת, וצ"ב.

ונראה לומר וליישב זה, דהנה ידוע שאהרן הכהן היה "אוהב שלום ורודף שלום", ותמיד היה עושה שלום בין איש לרעהו. כדאיתא באבות דר' נתן (פרק י"ב): "שני בני אדם שעשו מריבה זה עם זה. הלך אהרן וישב לו אצל אחד מהם ואמר לו בני ראה חברך מהו אומר מטרף את

לבו וקורע את בגדיו ואומר אוי לי היאך אשא את עיני ואראה את חברי בושתי הימנו שאני הוא שסרחתי עליו. הוא יושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו והולך אהרן ויושב לו אצל האחר וא"ל בני ראה חברך מהו אומר מטרף את לבו וקורע את בגדיו ואומר אוי לי היאך אשא את עיני ואראה את חברי בושתי הימנו שאני הוא שסרחתי עליו. הוא יושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו. וכשנפגשו זה בזה גפפו ונשקו זה לזה. לכך נאמר (במדבר כ, כט): ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל", ע"כ.

והנה יסוד היסודות של אהבת ישראל מיוסד על אמונה ובטחון בהשי"ת. וכן כ' הגר"א בכמה מקומות. שכל זמן שאינו מאמין באמונה שלימה, שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, לא יתכן לאהוב כל יהודי, שהרי אם יהודי יעשה לו איזה עוולה, יחשוב שחבירו הוא סיבת הרע, ויהיה סיבה לשונאו, ולא יאהבו. אבל מי שיש לו אמונה איתנה בהשי"ת, ומאמין באמונה שלימה שלא יתכן לשום בן אדם, לעשות לו שום דבר אשר לא נגזר מאת השי"ת, וכל מה שנעשה הוא אך ורק בגזירת השי"ת, אם כן אפילו אם עשה לו חבירו איזה עוולה, אינו מגרע האהבה כלל, שהרי הוא יודע שחבירו אינו סיבת הרעה, רק הכל הוא מאת השי"ת. ועל דרך זה, כתב החינוך (מצוה רמ"א) לבאר איסור נקמה, שהטעם שאסור לנקום בחבירו היינו משום שחבירו אינו סיבת רעתו, רק הכל כבר נגזר מן השמים. וא"כ אין שום מקום לנקום בחבירו.

וא"כ י"ל, דכשמת אהרן הכהן נסתלקו ענני הכבוד, והיינו מטעם שלא היה אהרן הכהן עושה שלם בין איש לחבירו, ואם לא היה שלום ביניהם ע"כ לא היו מאמין באמונה שלימה בהשי"ת, דמי שמאמין באמונה שלימה בהשי"ת יודע שאין שום מקום לשנאת חנם - שזהו סתירה גדולה לעיקרי האמונה. וא"כ נמצא שהענני הכבוד היו מכח זכות בטחונם של כלל ישראל, וכל קיום האמונה ובטחון היה ע"י אהרן, וכשמת נתסלקו העננים שלא היה אהרן הכהן שם לעשות שלום ביניהם ולקיים האמונה ביניהם. בברכת חג כשר ושמח!

פרשת האזינו

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי (לב:א)

אי' בספרי רבי מאיר אומר כשהיו ישראל זכאים
היו מעידים בעצמם וכו' קלקלו וכו' העיד בהם את
השמים וכו' קילקלו בשמים וכו' העיד בהם את הארץ וכו'
קלקלו בארץ וכו' העיד בהם את הדרכים וכו'. והביא
הספרי עוד כמה דרגות עד דמסיק קלקלו בדגים וכו'
העיד בהם את הנמלה שנא' לך אל נמלה עצל וגו'. ר'
שמעון בן אלעזר אומר עלוב הי' אדם זה שצריך ללמד מן
הנמלה. אילו למד ועשה עלוב הי', אלא שצריך ללמד
מדרכי' ולא למד. עכ"ל.

ויל"ע מה בא זה ללמדנו במה שהנמלה היא
האחרונה שיכולה להעיד בנו. ונראה לבאר בב' אנפין: א'
שאם כי באחרית הימים קשה מאד האמונה וקשה מאד
לכוון בתפילה ובלימוד ובעשיית מצות לשמה, וע"כ
לדאבונינו רחוקים מאד מדברי הנביאים הקדושים ואפי'
ממוסר השור שמרגיש הכרת הטוב ומכיר את בעליו עד
שרק מדת הנמלה נשארת לנו לדבק בה, דהיינו לכל
הפחות לזרז במעשים אף אם איננו יכולים להרגיש כ"כ
הדבקות בהם, וכמו הנמלה שמטמנת אוכל הרבה יותר
ממה שצריך אף כי אינו יודע למה, כמו"כ צריכים להרבות
במצות כדי לאכול מפירותיהם לעוה"ב אף אם איננו
מרגישים כ"כ את ענין העוה"ב. ובעזה"ש"ת ככל שאדם
עמל וטרח במצות כנמלה ישפיעו עליו מן השמים
שירגיש בהם יותר הדבקות בד' וכדברי ספר החינוך (מ'
צ"ט) כי האדם נפעל לפי פעולותיו ואחריהם מחשבותיו
וכוונותיו.

עוד לימוד במה דמסיק בנמלה, י"ל דמרמזת
הנמלה למה שבמשך הזמן מבינים גדלות הבורא יותר
ויותר דוקא מהדברים הכי קטנים שבעולם, עד
שמתפעלים יותר מעדותו של הנמלה מעדותו של שמים
וארץ עצמם.

יערף כמטר לקחי תול כטל אמרתי כשעירים עלי דשא
וכרביבים עלי עשב (לב:ב)

הנה אי' בגמ' תענית (ז). תניא הי' ר' בנאה אומר
וכו' וכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות

הנה הפסוק שלאחר זה הוא כי שם ד' אקרא הבו
גדל לא-להינו. ודרשו בגמ' ברכות (כא.) שמכאן לברכת
התורה לפני' מן התורה. והנה אי' בגמרא נדרים (פא.)
אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן
את זאת, דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו
עד שפירשו הקב"ה בעצמו דכתיב ויאמר ד' על עוזבם את
תורת, היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה, אמר רב
יהודה אמר רב שאין מברכין בתורה תחלה. ופי' הר"ן שם
בשם ה"ר יונה ז"ל דודאי היו עוסקין בתורה תמיד אבל לא
היתה התורה חשובה בעיניהם כ"כ שיהא ראוי לברך עלי',
שלא היו עוסקים בה לשמה ומתוך כך היו מזלזלין
בברכתה. עכ"ל. ועפ"ז יל"פ את סמיכות הפסוקים כאן,
דאיך יודעים אם לימודו של אדם דומה למטר שעורפו או
לטל שיורד בנחת - כי שם ד' אקרא הבו וגו', שאם מברך
תחילה על התורה הרי זה מורה שלומד לשמה.

הרה"ג דוד אריה שלינגר שליט"א
מח"ס ארץ דשא על מ"ב
עיה"ק ירושלים תובב"א

גליוני גליונות דאשתקד

פר' האזינו

נוסח פרס

הבאתם מקור ל"ורב להושיע" עם ו' מנוסח תימן קדום,
ויש לציין דהרמ"א בש"ע סימן קי"ד סעיף ג' כתב כך כי כן
היה נוסח פולין.

לב ישראל

הא דרש"י כתב ויש דורשין לגנאי לא קשה למה לא הזכיר
"רבותינו" שהוא ממשיך למה שכתב בראשונה יש
מרבתינו, ועוד מצינו כזאת בעוד מקומות שדרשו על בני
ישראל לגנאי, וכל שכן כאן שלא היה מבני ישראל,
והקושיא למה התחיל בשבח נשאר קשה כי הרי בגמרא
ומדרש כן התחילו בגנאי.

גבי עצי גופר מה השאלה הרי מצינו כזאת שמושה רבינו
עשה נחש הנחושת משום הלשון "נחש".
לענין מיתת תרח פשוט הוא דמה שהתורה סתמה נשאר
סתומה דאף שרש"י הק' מגלהו מ"מ הפשוטים שלא

השלמה

יום הכיפורים

משיב כהלכה

- (א) אצל נבל הכרמלי. [יש שם מחלוקת אם היה ממש בין כסא לעשור שנתייסר או בעשרה ימים אחרים נגד אלון]
(ב) לא.
(ג) לא.
(ד) לא.
(ה) מתחיל לצום מעת שהגדיל.
(ז) לא.
(ח) צריך לצום.

אספקלריא

- [בדיני מחילה] לצד זה יש לגרוס במ"ב (סימן תר"ו ס"ק י"ב) "דאמדינן".
שם רע אינו פשוט כי לפעמים ע"י זה מתייסרים גם בניו ויש לו צער בשמים מזה.
רשע שאני כי אפילו על פתחו של גיהנום אינו שב, אבל לא שצדקה עבור קמצן לא מועיל אף שודאי לא היה נותן. הוא יכול לישאר בקפדנותו, אבל זה לא אומר שאינו מוחל אלא שהוא נפגע ומבקש סליחה.
אם זה הפשט בגמרא קשה האם כל הנשמות רואות אותה שהיא פורחת במחצלת כזה, אלא משמע שמחצלת כזה מונע מלצאת ממקומה.
ברציחה שאני שיש דין של גואל הדם וכיון שלקחוהו מעולם הזה קודם זמנו הרי הדם תובע ואי אפשר למחול על זה.
מגוי אין ראיה ולכן אמר לשון זה לא תדרוש וכו', כי זה נצטוו בני ישראל ע"י עצת בלעם ולכן אינו יכול לבלעו.
גם זה שאני כי עושים מפני צערם שיודעים שצריכים לשוב.
טעם הפשוט הוא שזה תקנו בבבל ובני ספרד אין אומרים אותו.
זה אינו מזיקין אלא נשמות רשעים, ויכול להיות שאינם יודעים עוד שפות.
גם זה יש טעם פשוט כי זה חלק ממנוחה שאם יש דבר המפריע אינו נח.
זה אי אפשר ליאמר דהרי מדברים כאן בהלכה באדם רגיל ואומרים שהוא לא צריך למחול על הוצאת שם רע, ולכן אם הוא ת"ח ויודע הלכה זו לא ימחול בעולם האמת.
יכול להיות שאח"כ מחלו על זה וכדלעיל.
בדרך כלל קשה לחלק בקפדנות בין חפצי שמים לדברים פשוטים, כי מי שמקפיד בזה מקפיד בזה ואין זה מדה

לומדים רש"י אינם יודעים את זה, וגם אלו שלומדים הרי לא ברור לנו אם המציאות היתה כפירוש רש"י, דהרי מצינו לפעמים ששאר ראשונים חולקים עליו, וכן לגבי עץ הדעת מבואר ברז"ל כמה שיטות איזה אילן היתה.

ומה שפירש רש"י שנכתב וימת דרשעים נקראים מתים, קשה הא היה רשע גם מקודם, ועוד הרי אח"כ עשה תשובה וא"כ נולד מחדש.

בענין מים אחרונים משום זוהמא היינו משומן של המאכלים, אבל שאר משקין אינו נחשב לכללך ורק בימינו שמוסיפים סוכר אז הוא מפריע קצת.

כתבתם גם לענין קידוש בליל הסדר מבעוד יום, ויש להעיר כי בבה"ל סימן תרל"ט גבי קידוש דסוכות מביא בשם המג"א למה אי אפשר לקדש מבעוד יום והסעודה יהיה בלילה כיון שצריך לברך על הסוכה בקידוש לפני שהחיינו ולכן גם הקידוש צריך להיות בלילה, וקשה הרי כל הדין דלילה ילפינן מפסח וכמו התם כתבו שגם הקידוש נגרר אחרי המצה ה"ה כאן, ולכן גם בליל ב' יהיו צריכים לקדש רק בלילה.

ועיינתי בכף החיים וראיתי שבסימן תע"ב מביא גם טעמו של הט"ז בקיצור, ובסימן תרל"ט נראה שהוקשה לו מטעם הט"ז הרי בענין קידוש במקום סעודה והסעודה צריך להיות בלילה, ולכן מתרץ בסוגריים דלזה אפשר לצאת ע"י שתיית רביעית, וא"כ קשה ג"כ בליל פסח למה אי אפשר לקדש מבעוד יום ובמקום סעודה יוצא ע"י רביעית יין.

וישמע משה

(ד) במי שבירך להדליק נר לפני ברוך המבדיל, יש לשאול איך אפשר להורות לו שידליק לפני הבדלה, הרי הוא אומר וציונו להדליק וכאן שהוא קודם הבדלה לא ציונו, והעצה להרהר הבדלה בלב ג"כ לא שמענו במי שמסתפק אם צריך לברך שיאמרו לו שיהרהר, ויש שנתנו עצה פשוטה לצאת מפי אחר.

ומה שכתב הרב קצבורג שליט"א להוכיח מהיתר אכילה לקטנים לפני הבדלה שהוא איסור קל ממלאכה, אינו שייך לכאן, כי התם יש טעם של הרשב"א שהוא לצרכו.

כל העלונים

בגמרא מפורש שבני לוי היו י' אמות, ואפילו אם היה יותר גבוה אפשר לקצרו, וגם נראה שזה היה רק כעין שימוש, ואח"כ אפשר להלבישו בגדים אחרים.

רעה, רק בני אדם סובלים ממנו, ואינו כמו גאווה שהקב"ה שונאו וכעס דהוי כעובד ע"ז וכו'.

בראשונה יש לדעת שאינו קושיא דהכוונה היא שזהו מהותו ושם תוארו וכמו שמברכים מחיה המתים, ומסימן ר"ו לא קשה כל כך כי שם מיירי שאינו ממש לפניו אלא מונח בתיבה וכו'.

חכו ממתקים

בכל עבירה בא היצר הרע להסית, אבל כאן הכוונה שאנחנו באנו אליו לחטוא ביחד.

פלאי התורה

[השינויים בין יו"כ לכל השנה] א) 1. ברוך שם בקול רם 2. להתפלל תפילת הלחש בקול (זה מותר גם בר"ה) 3. לברך שהחיינו בלי כוס 4. לישן בבית הכנסת 5. להלקות ארבעים בערב יו"כ 6. מותר להכין לצורך סעודה של הלילה 7. מותר לצאת לרשות הרבים במנעל של עץ 8. י"א דמברכים על מילה ללא כוס 9. אין אומרים אשרי לפני מנחה 10. לתקוע לפני הבדלה 11. ללבוש טלית בלילה.

כל העלונים

עיין שע"ת סימן תר"ז, [מהו מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה] ביקש על האיל שיהא נחשב כעל בנו.

הרה"ג אלהן נפתלי פרינץ שליט"א
מח"ס שו"ת אבני דרך ט"ז חלקים
רמת בית שמש

קביעת חדר ללימוד תורה

מצינו שאדם הלומד תורה בביתו, צריך לקבוע לו מקום מיוחד לכך (עיין במאירי ברכות ז, ב. בתפארת-ישראל אבות א, טו בבועז). וכתוב בספר קב הישר (נג): "יהיה לו חדר מיוחד לקדושת בית המדרש ממש, ואם א"א לו חדר מיוחד, יחד בחדרו זזית אחד מיוחד ויקבע שם עיתים לתורה (וע"ע בסוף פרק עב). וחזיתי דכתב בספר דרך חיים למהר"ם די לונזאנו (דף מו, ב) שלפיכך יש לנהוג כבוד באותו מקום כפי שיוכל.

והסתפקתי, במה שזכיתי שיש לי חדר לימוד, אך פעמים רבות בע"ש, מכניסים לחדר זה כביסה רטובה על מתלה,

בכדי שלא תעמוד הכביסה בסלון או בחצר הבית. ותהיתי, כמה צריך למנוע זאת.

וכתב לי בזה בעל שו"ת שואלין ודורשין, בהאי לישנא: "אני לא בטוח שיש למקום קדושה, כגון שלא לדבר שם דברי חולין או שלא לעשות במקום קפנדריא וכדו'. מ"מ אין לנהוג במקום מנהגי ביזיון. ויתכן שכדאי להימנע מלתלות כביסה במקום. ויתכן שבשעת הדחק שאין מקום אחר, אפשר להקל".

והרחיב לי בזה בעל שו"ת ארחותיך למדני, ואלו דבריו: כתוב בדרך חיים (דף מו, ב): "...שיקבע אדם מקום לתורתו ולגירסתו בביתו חדר מיוחד, או לפחות פנה אחת מהבית, וינהג כבוד באותו מקום, כפי מה שיוכל, וישמרהו מצואה ומי רגלים, ולא יעשה בו צרכיו, כיון שהוא גורס שם...". ולכאורה י"ל שאף הכנסת הכביסה רטובה על המתלה בכלל "ולא יעשה בו צרכיו". ויש לדמות זה למ"ש בירושלמי מגילה (פ"ג ה"ג): "א"ר חיה בר בא ר' יוחנן מיקל לנשייא דשטחין בגדיהון על אוירא דבי מדרשא". ופירש הפני משה שם: "היה מקלל להנשים השוטחות בגדיהן על מקום אויר דבי מדרשא לפי שנראה כמבזה קדושתיה". לכן אף בנד"ד י"ל שזה בכלל "כמבזה קדושתיה".

אלא כתב מרן (קנא, ב): "ויש אומרים שמה ששינו בקדושת בתי מדרשות רוצה לומר של רבים דומיא דבית הכנסת, אבל יחיד הקובע מדרש בביתו לצרכו אין לו קדושה כל כך". ופירש הלבוש (שם באות א): "אבל בית המדרש שיחיד קובע לעצמו בביתו אין בו קדושה כל כך, מ"מ גם בו לא יקל מאד שהרי אמרו ז"ל אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה". נראה שהאיסור הוא רק מה שבכלל "לא יקל מאד", דהיינו שיש ממש ביזיון בזה, משא"כ סתם פעילויות רגילות שאין חשש בהן.

ולפי זה מובן מ"ש הדרך חיים "וישמרהו מצואה ומי רגלים", שזה בכלל "לא יקל מאד". אלא עדיין צריך לפרש מ"ש הדרך חיים "ולא יעשה בו צרכיו", ואין לומר שזה כעין מ"ש בשבת קנ: "האמר רבי אלעזר בן אנטיגנוס משום רבי אליעזר בן יעקב אסור לו לאדם שיעשה חפציו קודם שיבדיל... א"ל ר' אבא לרב אשי במערבא אמרין הכי המבדיל בין קודש לחול ועבדין צורכין", דהיינו כל צרכי אדם בכלל מ"ש הדרך חיים

דלא יכבס ביום שישי הוא כדי שיהיו פנויים להתעסק בצרכי שבת כמו שכתב במג"א (סי' רמב), [ועיי"ש שאסור לכבס ביום שישי, ואפשר דבזמנינו שמכבסים במכונה יש להקל]". וכן מתיר באבני ישפה (א, מט), שבט קהתי (ב, קד, ד) ולקראת שבת (ח"א ב, ו). אלא יש אוסרים כמ"ש בחוט שני (שבת ח"א עמ' נא), באז נדברו (ח, מ, ב), פסקי תשובה (ח"ג עמ' רנה) ועוד. ונראה שכת"ר סבר כמתירים. לכן מצינו שמ"ש כת"ר "אך פעמים רבות בע"ש, מכניסים לחדר זה כביסה רטובה על מתלה", שזה בכלל מצוה לכבוד שבת וכדי לקיים תקנת עזרא. ולכן יש לדמות זה למ"ש מרן (קנא, א) לגבי בתי כנסת "ואין מחשבים בהם חשבונות אא"כ הם של מצוה". וכן מצינו שיש מתירים לעשות סעודת מצוה בבית הכנסת. ואף שיש לחלק מ"מ לגבי חדר בביתו ש"אין לו קדושה כל כך", כמ"ש מרן הנ"ל, נראה שיש להקל.

וכן הוא, שהרי כתב הערה"ש (קנא אות ז): "יש אומרים דמה ששנינו בקדושת בתי מדרשות אינו אלא של רבים, כמו בית הכנסת. אבל יחיד הקובע חדר בביתו למדרש, ולצרכו שילמוד שם אין בזה קדושת בית המדרש. ואין שום ספק בזה, שהרי תחילת בניינו היתה לבית בעלמא. וגם עתה שייחד חדר זה ללימודו לא כיון להקדישו כלל כקדושת בית המדרש. ואינו צריך תנאי מפורש על זה, דסתמא כן הוא". ולכן יש לאזיל בכל זה לקולא. כן נראה לענ"ד.

"ולא יעשה בו צרכיו", שזה אינו, כיון שרק "לא יקל מאד" אסור, משא"כ שאר צרכיו. ולכן נראה לפרש דברי חיים לפי מ"ש בפסחים (קט, ב): "והתניא לא יאכל אדם תרי, ולא ישתה תרי, ולא יקנח תרי, ולא יעשה צרכיו תרי". ופירש"י והרשב"ם שם: "ולא יעשה אדם צרכיו - תשמיש". וזה כמ"ש בגמ' (שם דף קי, א): "לא יעשה צרכיו תרי אמאי נמלך הוא, אמר אב"י הכי קאמר לא יאכל תרי וישתה תרי ולא יעשה צרכיו אפילו פעם אחת דילמא חליש ומיתרע". ופירש הרשב"ם: "נמלך הוא - דתשמיש ראשון גמרה ביאתו ובטל תאותו. הכי קאמר לא יאכל תרי. ויעשה צרכיו אפי' פעם אחת כלומר אדם שאכל זוגות יזהר בעצמו שלא ישמש מטתו אחרי כן עד זמן מרובה דילמא חליש מחמת תשמיש ואידי דבזוגות קאי מיתרע מזליה".

נרי הפירוש של "ולא יעשה צרכיו" הוא תשמיש המטה. ולכן הכי יש לפרש דברי הדרך חיים, דהיינו "וישמרהו מצוה ומי רגלים, ולא יעשה בו צרכיו (תשמיש המטה)". וזה אתי שפיר לפי מ"ש הלבוש הנ"ל "לא יקל מאד", שתשמיש המטה בכלל זה. וראיתי בפירוש רבינו יהודה אלמדארי בפסחים שם, שכתב "ולא יעשה צרכיו - פירוש תשמיש נקביו". ולפי פירוש זה ג"כ יש לפרש דברי הדרך חיים "וישמרהו מצוה ומי רגלים, ולא יעשה בו צרכיו (תשמיש נקביו)".

ולפי זה אין לחוש בנד"ד אם האדם רוצה להכניס לחדר זה כביסה רטובה על מתלה, כיון שאין זה בכלל "לא יקל מאד". וכ"ש לפי מ"ש בירושלמי שם: "רבי יהושע בן לוי אמר בתי כנסיות ובתי מדרשות לחכמים ולתלמידיהם". ופירש הפני משה "שעושין בהן תשמישי צרכן".

ויש לצרף לזה סברה אחרת. כתוב מרן באו"ח (רמב, א): "מתקנת עזרא שיהיו מכבסים בגדים בה' בשבת מפני כבוד שבת". ופירש המ"ב (שם, סק"ה): "אבל לא בערב שבת כדי שיהיו פנויים להתעסק בצרכי שבת". ויש סברה לומר שבזה"ז שיש לנו מכונת כביסה, שאף בערב שבת מותר לכבס בגדים מפני כבוד שבת. וכן ראיתי באורה ושמחה (הל' שבת ל, ג) שכתב "והא

הרה"ג דוד אריה שלזינגר שליט"א
מח"ס ארץ דשא על מ"ב
עיה"ק ירושלים תובב"א

דודאי בני על משנ"ב

סימן תרנ"ה בהג"ה - לילך אחריו - יש לעיין לגבי לשון זה והוא כמו סימן רע"ו ס"ג.
מ"ב סק"ג - גם ביום ראשון - כוונתו יום ראשון של השבוע.
שם - אם אין לו מעות וכו' - פירוש שלא היה יכול לקנות מערב יו"ט.
שם - ופשע ולא קנה - כדלעיל סימן רנ"ד ס"ק ל"ט.
סימן תרנ"ו שעה"צ סק"א - "ונזכר" שם וכו'.
מ"ב סק"ט - דהתם פקוח נפש היה - יש לעיין אם היו יודעים מזה.
סימן תרנ"ז שעה"צ סק"ב - ואפילו אם אינו בקי וכו' - ראה סוף סימן י"ז.
סימן תרנ"ח מ"ב סק"ה - שאיננו "נוטלו".
שם סק"ח - ומחמת זה מותר וכו' - סימן תרמ"ט סעיף ה'.
שם סק"ט - בסימן י"ד - במ"ב ס"ק י"ב.
שם סק"י - י"א דהני וכו' - ראה נמי סימן י"א ס"ק כ"ז וכאן גרוע דבעינן לכם יותר ועיין.
שעה"צ סק"ג - וכעין שכתב לעיל וכו' - כמו סימן שכ"ב ס"ה.
שם סק"ו - בסימן שי"ד - במ"ב ס"ק י"א.
מ"ב ס"ק י"ד - כיון שצריך לו וכו' - א"כ יכול להחזיר לו לולב אחר ועיין בה"ל.
שעה"צ ס"ק י"ג - מבקשים מן השמש - לקמן סימן תרס"ד סעיף ב'.
סעיף ה' בהג"ה - וצריך לחזור וכו' - אבל מ"מ אינו מעכב וכמו דברי המחבר ולקמן ס"ז ברמ"א וראה במ"ב אבל יש לחלק דזה שאין הכל יודעים ממנו שצריך להחזיר במתנה א"כ לאו כוונתו לזה וראה שעה"צ ויש לדייק ברמ"א שקאי רק אציור של המחבר ועיין במ"ב ס"ק י"ט וכו'.
מ"ב ס"ק ט"ז - מ"מ אומדנא וכו' - אבל אם יש לו לולב אחר שאני.

בה"ל ד"ה ומותר - והנה הגאון מליסא וכו' - ראה נמי בה"ט ושע"ת.

ס"ו - קודם "שיצא" - בלשון עתיד, וכן במ"ב סוף ס"ק כ"א.

מ"ב ס"ק כ"ח - או שאומר לו יהא שלך וכו' - בזה יש לחשוש שמא יסרך גם כשיהיה גדול.

שם - דמצות חינוך וכו' - אבל אם הקטן שומע מה שאביו אומר לו ומבין א"כ אין זה חינוך.

ס"ז בהג"ה - ודוקא שלא קנו וכו' - כדלקמן סעיף ט'.

ס"ח - אבל כשיש שם וכו' - משמע אפילו אם יש רק אחד.

מ"ב ס"ק ל"ט - שאין הכל יודעין להקנות - פירוש שאין יודעין שצריכים להקנות ולכך לא מהני אצלם בסתמא.

שם ס"ק מ"א - ומי שאינו בעיר וכו' - ראה נמי סימן תכ"ט סוף ס"א ומ"ב שם.

שע"ת ס"ק י"ב - ועיין לעיל סימן קל"ה - וקל"ו.

שם - דהא הגדול גולל וכו' - סימן קמ"ז וע"ש במ"ב.

שם - וכן בסעודה גדול מברך - סימן ר"א.

מ"ב סוף הסימן - אפשר "דאין" צריך.

שם - וספקו יוכל להיות וכו' - אם הוא בודאי שיוחזר לו.

סימן תרנ"ט מ"ב סק"א - וכן ביום השני - לקמן סימן תרס"ב ס"ג.

שם - וכן קריאת המפטיר - סימן תרס"ג מ"ב סק"ג.

שם סק"ד - ואם דילג פסוק וכו' - ראה לעיל סימן קל"ז ס"ק י"א.

שם סק"ה - וביום שני וכו' - לקמן סימן תרס"ב ס"ג.

סימן תר"ס מ"ב סק"א - שהשיב הקב"ה וכו' - ראה נמי לעיל ריש סימן מ"ח במ"ב וסימן נ'.

ס"א בהג"ה - ויש מקומות שמוציאים וכו' - ראה מ"ב סימן קנ"ד ס"ק י"א.

ס"ב בהג"ה - וביום שביעי נוטלין וכו' - לקמן סימן תרס"ד סעיף ג' וז'.

מ"ב סק"ג - ולפי שהספר תורה וכו' - ראה לעיל סימן תרנ"א סעיף י' ולקמן סימן תרע"ו סעיף ה'.

שם סק"ד - "ואין" הלולב ניטל.

שם סק"ו - וכדלקמיה - סעיף ג'.

שם סק"ט - דכתיב ושמחתם וכו' - לכאורה טעם זה הוא לבית המקדש ואנו עושים זכר למקדש.

סימן תרס"א מ"ב סק"ב - יקנה"ז - ריש סימן תע"ג.

סימן תרס"ב מ"ב סק"א - דכל הימים חוץ וכו' - לעיל ריש סימן תרנ"ח.

שם סק"ג - והוא הדין אם לא נטל וכו' - כתבו נמי לעיל סימן תרנ"א סק"כ ט.

סימן תרס"ג מ"ב סק"ט - [פמ"ג בסימן ת"צ] - במ"ב סק"ט ז.

סימן תרס"ד ס"א בהג"ה - ויותר טוב להיות וכו' - משמע דאין בו איסור אם חוקר עתידות.

שם - כמו בערב יוה"כ - משמע דבערב יו"כ היו צריכים לטבול קודם עלות השחר אלא שאסור ברחיצה אבל א"כ מאי שנא ר"ה וצריכים לומר דהושענא רבה אינו ממש כיו"ט ולכך רק מעלות השחר הוא חשיבותו וראה במ"ב.

שם במחבר - ומקיפים שבע פעמים - לעיל סימן תר"ס ס"א.

מ"ב סק"ב - לפי שבחג נדונין וכו' - כדמסיים המחבר ואם לא עכשו אימתי והוי כמו נעילה.

שם סק"ד - ר"ל בניגון של יו"ט - מקורו הוא מד"מ אבל במקור הדברים במנהגים לא כתוב ובזמנינו יש ניגון מיוחד לימים הנוראים וכמו בש"ת.

שם סק"ה - ומה שגובין וכו' - ראה נמי לקמן ס"ב בהג"ה ולעיל בשע"ת סימן תרנ"ח סק"י"ב.

שם סק"ח - הוא כמו בליל שבועות - סימן תצ"ד סק"א.

שם סק"י"ב - ולא שייך לברך וכו' - זהו רק בדבר חדש שאין מצוי נוסח ברכה זו לשאר דבר לכך לא שייך לומר וצונו משא"כ לקמן סימן תרע"א סק"מ"ד ועוד.

ס"ז בהג"ה - ונוטלים הערבה לבדה - פירוש שאח"כ נוטלים הערבה לבדה.

מ"ב סק"ט"ו - והסכימו האחרונים וכו' - כתבו נמי לעיל סימן תר"ס סק"ז.

שם סק"י"ז - דהיינו ג' טפחים - לעיל סימן תר"נ עיי"ש.

שם - י"א דערבה וכו' - יש מי שאומר, וכדמסיים "עליו".

שם סק"י"ח - גזול - לקמן סעיף י'.

שם - כמוש בודאי כשר - כדלעיל סימן תרמ"ז סעיף ב'.

שם סק"כ"ב - דהא קיימא לן וכו' - וכן לעיל סימן כ"ט סק"ב וסימן תרנ"א סעיף י"ד בבה"ל.

שם סק"כ"ו - וגם האר"י ז"ל וכו' - כתבו נמי לעיל סימן תר"ס סק"ח.

שם סק"ל"ג - דאחר כלות העבירה וכו' - יש לעין בזה בשאר מקומות.

סימן תרס"ה מ"ב סק"ג - ואם הפרישו וכו' - כדלקמן סעיף ב' וראה נמי לעיל סימן תרמ"ט סק"מ"א.

שם סק"ה - מטעם הכנה - לעיל סימן תקי"ג.

שעה"צ סק"ב - ר"ל דוקא ביצה וכו' - כמו סוף סימן תק"א ומ"ב שם ע"ש.

סימן תרס"ו ס"א - ואם אין לו מקום וכו' - כאן שינה לשונו מלעיל.

מ"ב סק"ג - ר"ל שאין לו מקום וכו' - כדלקמן.

שם סק"ד - דאזכיר פוסל וכו' - סימן תרל"ב סעיף ב'.

שם סק"ז - אפילו בין השמשות - כדלקמן סימן תרס"ז סק"ב.

שם סק"י"א - לפסלה - ראה סק"ה הבא ומ"מ יש לומר דהיכא שמכוין לפוסלה שאני.

סימן תרס"ז מ"ב סק"ב - דאילו מתרמי וכו' - לעיל סימן תרס"ה סק"ה.

שם סק"ו - אבל להביאן מהסוכה וכו' - כבסימן הקודם.

סימן תרס"ח מ"ב סק"א - ולא כאותן שאוכלין וכו' - ראה נמי לקמן סוף הסימן במ"ב.

מ"ב סוף הסימן - כדי רביעית - ע"ש במ"ב סוף הסימן.

שם - ע"ש "במ"ב" סק"א'.

שם - כיון שהגיע ספק חשיכה - סימן רע"א סעיף ד'.

שם - דרבים מדכרי וכו' - ראה סימן רל"ב סק"כ"ד.

סימן תרס"ט מ"ב סק"ב - וכל זה באותה בית הכנסת - לענין מנין אחר באותו בית הכנסת ראה סימן קמ"ד ס"ד בבה"ל.

שם סק"ה - אע"פ שגורם וכו' - ראה סוף סימן רס"ה.

בהערה למטה - עיין לעיל סימן רפ"ה - היה מקום לחלק בין בני א"י לחו"ל אלא א"כ צריכים בני חו"ל לקרות ביום

שמיני עצרת ולא בליל שמחת תורה ראה סימן רס"ה בשע"ת.

בה"ט סק"ב - אמר ר' זעירא וכו' - ראה סימן קמ"א ס"ב.
מ"ב סק"ט - אין להביא ס"ת - סוף סימן קל"ה.

שם - אבל בשמחת תורה וכו' - כאן שאני שמביאין אותה לשמוח בבית הכנסת ששם עיקר השמחה עם עוד ס"ת.

שם ס"ק י"ג - מולדן אמר - בזמנינו קורין ממעונה עד ויעל משה ולחתן תורה חוזרים ממעונה.

שם ס"ק י"ז - ויש עולין בשחרית - פירוש רק בשחרית דאז עדיין לא שתו.

בה"ל ד"ה וחוזרין - דוקא אם כבר וכו' - בפשטות יש ללמוד משום דהוא יותר קרוב לגלול מוזאת הברכה למפטיר.

שם - ולא לעבור על המצוות - אבל באמת אין בו שכבר קרא בו.

הרה"ג יוסף מימון שליט"א
עיה"ק צפת ת"ו

ויבינו במקרא - האזינו

לב, ג - פִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבוּ גִדְל לֹא-לֵהֲיִנו

י'הבו' במלרע ולא במלעיל ומ"מ אין בזה שינוי משמעות.

לב, ד - הַצּוֹר תָּמִים פָּעְלוּ פִּי כָל-דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֶל אֲמוֹנָה וְאִין עוֹל צְדִיק וְיִשְׁר הוּא

יזהר להפסיק בתיבת 'הצור' כמשפט הפשטא, ולולי זה יובן מקריאתו שכונת הפס' לומר שהצור הוא תמים, אך כונת הפס' כאן לומר שפעלו תמים וזה יובן רק אם יפסיק כדין כנ"ל.

לב, ה - שַׁחַת לוֹ לֹא בָּנִיו מוֹמִם דָּוָר עֲקָשׁ וּפְתִלְתֵּל

יפסיק בתיבת 'לא' יותר ממה שהפסיק בתיבת 'לו' שלא ישמע 'לא בניו מומם' כאילו לבניו אין מום וכוונת הפס' היא בדיוק להפך וה'לא' מסב על

ה'שחת לו' כלומר 'לא שחת לו' כמבואר בת"א ועי' ברש"י שהסכים עמו.

לב, ח - בִּהְנַחַל עֲלִיּוֹן גּוֹלִם בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יַצַּב גְּבֻלַּת עַמִּים לְמִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

יזהר להפסיק בתיבת 'עליון' ולא בתיבת 'בהנחל', והעושה כן ישמע ממנו שהוא הנחיל את העליון שבגוים, וכוונת הכתוב היא שהעליון הנחיל.

לב, י - יִמְצָאֵהוּ בְּאַרְצָּ מִדְבָּר וּבְתֵּהוּ יִלֵּל יִשְׁמֹן יִסְבְּבֵנָהוּ יִבְוֹנְנָהוּ יִצְרְנָהוּ פְּאִישׁוֹן עֵינָו

יזהר לא לבלוע הה"הין של יסבבנהו יבננהו ויצרנהו, ולדוגמא אם יבלע ויקרא יִסְבְּבֵנּוּ יוֹבֵן יסובב אותנו.

לב, יא - כְּנֶשֶׁר יַעִיר קִנּוֹ עַל-גּוֹזְלָיו יִרְחֹף יִפְרֹשׁ כַּנְפָּיו יִקְלָחֵהוּ יִשְׁאַהֵו עַל-אַבְרָתוֹ

יבטא היטב העי"ן של תיבת 'יעיר', שהקוראה כאל"ף משנה למשמעות 'אור'.

לב, יב - יְהוָה בָּדַד יִנְחֵנוּ וְאִין עֲמֹו אֶל נֶכֶד

יזהר להפסיק בשם הוי"ה ולא בתיבת 'בדד', ובלא"ה יובן שה' לבדו הנחה אתו, אך האמת היא שה' הנחה את ישראל לבדם. | 'ינחנו' עם דגש בנו"ן [השנייה] שברפה פירושו ינחה אותנו ולא אותו.

ל, יד - חֲמַאֲת בָּקָר וְחֵלֶב צֹאן עִם-חֵלֶב פָּרִים וְאֵילִים בְּנֵי-בֶשֶׁן וְעֵתוּדִים עִם-חֵלֶב כְּלִיּוֹת חֹטֵה וְדִם-עֹגֵב תִּשְׁתֶּה-חֲמֹר

יזהר לא לבלוע האל"ף של תיבת 'חמאת', שהקורא 'חמתי' משנה למשמעות של 'כעס'. | וחלב' הוא"ו בפתח ולא בשוא, ואין בזה שינוי משמעות. | יפסיק בתיבת 'ועתודים' יותר מכל ההפסקות שלפניו, כמשפט הזקף שמפסיק יותר מכל הטעמים מלבד אתנח, ובלא"ה יובן ש'חלב כליות חטה' היה רק עם האלים והעתודים, ובאמת הוא היה עם כל הנ"ל.

לב, טו -

וְיִשְׁמֹן יִשְׁרוֹן וַיִּבְעֹט שְׁמֹנֶת עֶבֶת פְּשִׁית וַיִּטֵּשׂ אֶ-לוֹה עֲשָׂהוּ וַיִּנְבֵּל צוֹר יִשְׁעָתוֹ

יבטא היטב העיין של 'עבית', שהקורא כאל"ף למשמעות של תאוה³⁴ יפסיק בתיבת 'ויטושי' כמשפט הפשטא, ובלא"ה לא יורגש חסרון תיבת 'את' ויובן שהא-לוה הוא הנוטש, והחמור מכך שעייז יובן מההמשך מתיבת 'עשהו' שיש עושה ל'א-לוה' חלילה.

לב, כ - וְאָמַר אֶסְתִּירָה פָּנֶי מִהֶם אֲרָאָה מָה אַחֲרֵיהֶם כִּי דֹר תִּהְיֶה הָמָּה בָּנִים לֹא-אִמֹּן בָּם

הה"א שב'תהפכת' בשוא נח ולא בפתח, ומ"מ אין בזה שינוי משמעות.

לב, כא - הֵם קִנְאוּנִי בְּלֹא-אֵל פְּעֻסֹנִי בְּהַבְלִיהֶם וְאֲנִי אֶקְנִיאֵם בְּלֹא-עֵם בְּגוֹי נָבֵל אֲכַעִיסֵם

יזהר לבטאות האל"ף שבתיבת 'קנאוני' שלא יקרא 'קינוני'. ו'אני' הוא"ו בפתח ולא בשוא ומ"מ אין בזה שינוי משמעות.

לב, לה - לִי נָקֶם וְשָׁלֹם לַעַת תִּמּוּט רַגְלָם כִּי קְרוּב יוֹם אֵינָם וְחָשׁ עֲתִדָּת לָמוֹ

'תמוט' בטי"ת ולא בתי"ו, והשינוי משמעות גדול.

מפטירין וידבר דוד – שמואל ב כב, א – סוף הפרק

כללי – השירה הזאת מקבילה למזמור יח' בתהילים, וכדרך המשוררים ישנם שינויים קלים משירה לשירה, ע"כ ישם לב שלא יערה את של זה בזה'.

כב, ז - בָּצַר-לִי אֶקְרָא יְהוָה וְאֶל-אֱלֹהֵי אֶקְרָא וַיִּשְׁמַע מִהִיכְלוֹ קוֹלִי וַיְשׁוּעָתִי בְּאֲזָנוֹי

יזהר לא לבלוע העיין שבתיבת 'ושועתי' שלא יקרא 'ישועתי'.

כב, ח - (ותגעש) ויתגעש ותרגש הארץ מוסדות השמים ירגזו ויתגעשו כי-חרה לו

יזהר לא לבלוע העיין שבתיבת 'ותרגש' שלא יקרא 'יתרגש', והוא שינוי משמעות גמור לפעולת ירושה.

כב, יב - וַיֵּשֶׁת חֹשֶׁךְ סְבִיבֹתָיו סִכּוֹת חֲשֵׁרֶת-מַיִם עָבִי שְׁחָקִים

³⁴ ואף שהוא בבי"ת וכמו 'לא אבה ה' השחיתך' בדברים י, ויעוד רבים.

יזהר להפסיק בתיבת 'סביבותיו' יותר ממה שהפסיק בתיבת 'חשך', שכן פירוש הפס' הוא שהשית את החשך שיהיה לסכות כמבואר ברש"י, ואם יפסיק יותר בתיבת 'חשך' יובן מקריאתו שאלו שני דברים האחד הוא שהשית חשך והשני שסביבותיו היו סכות, וזה אינו כנ"ל.

כח, יד - יִרְעֵם מִן-שָׁמַיִם יְהוָה וְעֲלִינוּ יְתֵן קוֹלוֹ

יזהר לבטאות העיין שבתיבת 'ירעם' שלא יקרא 'ירם' והוא שינוי משמעות גמור.

כח, כט - כִּי-אֲתָה נִירִי יְהוָה וְיֵה-יְהוָה יִגִּיהַ חֲשָׁפִי

יזהר לבטאות המפיק בתיבת 'יגיה'³⁵.

כח, מז - חִי-יְהוָה וּבְרוּךְ צוּרֵי וַיִּרָם אֱלֹהֵי צוּר יִשְׂרָאֵל

יורם' בקובץ ולא בחולם, ומ"מ אין בזה שינוי משמעות³⁶. יזהר לתת את הפסקת הטרחה בתיבת 'א-להי', ואם יתננה בתיבת 'צור' יוכל להתפרש חלילה שאלהי העם צור, הם ישעי.

קריאת התורה למנחה של שבת

לג, ו - יְחִי רֵאיוֹנָן וְאֵל-יִמֵּת וְיֵהִי מִתֵּיו מִסְפָּר

³⁵ שללא מפיק הוא מלשון הגהה מטעות וכאן הוא מלשון נגה – אור, ואף שלשון הגהה מטעות לא נמצאת במקרא והוא רק מלשון חכמים, מ"מ לעד"ן שגם זה יחשב לשינוי משמעות להחזיר עליו, שכן הסיבה שמחמירים בטעות שיש בה שינוי משמעות הוא מחשש השומעים הטועים, וודאי שאף בכה"ג החשש קיים, וידי"ן הרה"ג אריאל רחמים שליט"א האירני שאדרבא בעל הערוך (בערך גה) פירש שהגהה במובן של תיקון טעות מקורה מנגה – אור, ויש שפירשו את הקישור בין אור לתיקון טעות שבתחילה השתמשו במילה זו לחיזוק אותיות דהויות שזה אכן קרוב למובן 'אור', ואח"כ חלה 'התפתחות' בשפה שהשתמשו במילה זו גם לתיקון טעות שכן זו פעולה דומה לחיזוק אות שנמצאת בתהליך דהייה. עיי' כל זה בספר 'עמודים בתולדות הספר העברי' פ"א סעי' ה (נמצא באוצה"ח). ודפח"ח. ומ"מ לעד"ן שעדיין יש כאן חשש שינוי משמעות ומאותו נימוק שכתבתי בתחילה, שכן כל השומע 'יגיה' ללא מפיק יקשר להגהה מטעות, ועל אף שלדברי הערוך הנ"ל אדרבא הוא הטועה, מ"מ רב ככל החכמים בני זמנינו אינם מודעים לדבריו, אלא סבורים שאלו שתי תיבות שונות, וא"כ לכא' חומרת 'שינוי משמעות' עדיין קיימת וצ"ע למעשה.

³⁶ שמצינו כו"כ מקומות שהם מתחלפים כגון בתיבות 'וימת' ו'ישב' ועוד.

לתגובות וקבלת הגליון בדוא"ל yosehk45@gmail.com

ימת' בחולם ולא בשורוק ומ"מ אין בזה שינוי משמעות.

לג, ז - וְזאת לַיהוָה וַיֹּאמֶר שְׁמַע יְהוָה קוֹל יְהוָה וְאֶל-עַמּוֹ תְּבַיְּאוּ יְדֵיו רַב לֹא וְעֶזְר מִצָּרָיו תִּהְיֶה

ידגיש את הנו"ן שבתביבת 'תביאנו', שברפה פירושו תביא אותנו וכאן פירושו תביא אותו.

השלמה

ויבינו במקרא – יום הכיפורים

הקריאה לשחרית - בספר ראשון בפרשת אחרי

מות טז, א - טז, לד

טז, א - וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֱהֲרֹן בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי-יְהוָה וַיָּמָתוּ

בתיבות 'בני' ו'שני' יש לשים לב שיו"ד זו היא אמת קריאה ולא עיצור ויש לקרוא תיבות אלו כאילו כתוב שְׁנָה בְּנָה, ואמנם אין טעות זו משנה את המשמעות כלל. אך כמדומה שהרבה טועים בזה ולכן הערנו בזה. וכן יש לזהר בזה בהמשך הפרשה שתיבות אלו חוזרות על עצמן וכן תיבות דומות כגון בתיבת 'פני' שבפס' הבא ובתיבת 'בגדי' שבעוד שני פס'.³⁷

טז, ל - כִּי-בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֹּר עֲלֵיכֶם לְטָהָר אֲתָכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ

הנה פס' זה נאמר עשרות פעמים במהלך התפילות ביום הכיפורים, ובמנגינה הירושלמית המפורסמת מפסקים את הפס' כך 'כי ביום הזה יכפר עליכם' - 'לטהר אתכם מכל חטאתיכם' - 'לפני ה' תטהרו'. וזה ממש לא כפיסוק הטעמים, שכן בתיבת 'אתכם' יש אתנח שהוא נותן את ההפסקה העיקרית בפס', ולעד"ן שיש בזה שינוי משמעות גדול שכן תיבת 'תטהרו' הנאמרת בפס' אינה טהרה הבאה מאליה, אלא הכונה שלפני ה' תטהרו אתם את עצמיכם, וכמו שפירש בספורנו 'לפני ה' תטהרו. אבל השגת הטהרה והסליחה הגמורה תהיה לפני ה' בלבד וזה

³⁷ ויש לידע שאף אחינו האשכנזים שנראה כאילו אומרים 'פניי' אין זה מחמת היו"ד עצמה שגם להם היא אמת קריאה ולא עיצור, ומה שאומרים את נגינת היו"ד הוא מחמת שנוהגים כן בכל תנועת צירה גם ללא יו"ד וכגון תיבת 'זכר' שהם נוהגים לומר 'זייכר'.

בוידוי ותשובה', וכ"נ מהתרגום המיוחס ליב"ע שתרגם 'וַאֲתוֹן קָדָם יְיָ תֹדוֹן סוּרְחָנוֹתָכוֹן וְתִדְכּוֹן', נמצא שמתחילת הפס' עד האתנח המקרא עוסק ב'אתערותא דלעלא' הנעשית לטובתינו ביום הקדוש, ואילו מהאתנח ואילך הפס' עוסק ב'אתערותא דלתתא' הנדרשת מאיתנו, ומי שלא מפסיק באתנח [כנפוץ ע"פ המנגינה הנ"ל] נשמע מקריאתו שכבר באתערותא דלעלא מתכפר 'כל חטאתכם', ואילו לפי הטעמים רק ע"י האתערותא דלתתא יש טהרה 'מכל חטאתיכם'. ומ"מ ב"ה בקריאה בתורה טעות זו אינה מצויה כ"כ שאין את הנגינה שתכשיל, אך בכל זאת הארתי בזה בעיקר בשביל לתקן את הדבר ביום כפורים, שלא יתכן שמחמת מנגינה נוציא את המקרא מפשוטו.

טז, לא - שְׁבִית שְׁבִתוֹן הִיא לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת-נַפְשֵׁיכֶם חֻקַּת עוֹלָם

יש לזהר לתת את ההפסקה העיקרית בפס' בתיבת 'נפשתיכם' ששם האתנח, שאם יפסיק יותר בתיבת 'לכם' יובן מדבריו שמתיבת 'ועניתם' הוא חצי נפרד של הפס' ואז יובן שיחקת עולם' נאמר רק על דין 'ועניתם' ולא על דין 'שבת שבתון' וזה ודאי אינו, שיחקת עולם' קאי על כל הפס'.

טז, לב - וְכָפַר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר-יִמָּשַׁח אֹתוֹ וְאֲשֶׁר יִמָּלֵא אֶת-יָדוֹ לִכְהֹן תַּחַת אָבִיו וְלִבָּשׁ אֶת-בְּגָדֵי הַכֹּהֵן בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ

הנה ידוע שזקף קטון מפסיק יותר מרביע, ע"כ יש לזהר בזה בפס' זה שיפסיק בתיבת 'ידוי' יותר ממה שהפסיק בתיבת 'אתו' שלפניה, והשוגה בזה נשמע מקריאתו שרק המילוי ידים הוא בשביל לכהן תחת אביו ואילו המשיחה לא, וזה ודאי אינו.

טז, לג - וְכָפַר אֶת-מִקְדָּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת-הַמִּזְבֵּחַ יִכָּפֹּר וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל-כָּל-עַם הַקֹּהֵל יִכָּפֹּר

יזהר להפסיק בתיבת 'הקדש' יותר ממה שיפסיק לאחר מכן בתיבת 'מועד', שכן על המקדש הוא בכלל ה'יוכפר', ואילו 'אהל מועד' הוא יחד עם המזבח בכלל ה'יוכפר' שלאחר מכן, ולכא' אף ששניהם כפרות מ"מ מהמקרא נראה שאינה אותה כפרה, שא"כ מדוע חילקם ולא אמר 'יוכפר את מקדש הקדש ואת אהל מועד ואת המזבח', אלא ודאי שאלו שתי כפרות שונות, ולכן לעד"ן שיש בטעות זו שינוי משמעות.

**קריאה לשחרית בספר שני – בפרשת פינחס כט,ו
– כט, יא**

**כט, ח - וְהִקְרַבְתֶּם עֲלֶיהָ לֵיה־וְהָיָה כִּיחַ נִיחַח פֶּר בֶּן-
בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בָּנִי-שָׁנָה שְׁבַעַה
תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם**

יפריד בין התיבות 'בקר אחד' שלא יקרא 'בְּקָרָחַד'
וממש כע"ז בתיבות 'איל אחד'. וכע"ז לקמן פס'
יא בתיבת 'עזים אחד'. ויזהר להפסיק בתיבת
'שבעה' כמפשט הזקף, דאל"ה יובן מקריאתו שרק
הכבשים צריכים להיות תמימים, והאמת היא
שהתואר 'תמימים' מוסב גם על הפר והאיל, וזה
יובן רק אם יפסיק כדין.

**כט, י - עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת
הַכִּבְשִׁים**

יפסיק מעט בין התיבות 'עשרון עשרון' שלא יקרא
'עֶשְׂרוֹנְשָׁרוֹן'. ויזהר לבטאות העי"ן של 'לשבעת'
שלא ישמע 'לשיבת'.

**קריאת ההפטרה לשחרית ואמר סלו סלו פנו דרך
– ישעיה נז,יד – נח,יד**

**יז, יט - בּוֹרָא (נוב) נִיב שְׁפָתַיִם שְׁלוֹם | שְׁלוֹם
לְרִחוֹק וְלִקְרוֹב אָמַר יְה־וְהָיָה וּרְפָאֲתִיו**

יזהר להפסיק בשם הוי"ה ב"ה יותר ממה שהפסיק
בתיבת 'ולקרוב', ובלא"ה יובן שמה שאמר ה' היא
תיבת 'ורפאתיו', אך כונת הפס' היא שה' אמר
שלום שלום ועי"ז 'ורפאתיו'.

**יח, ג - לָמָּה צִמְנִי וְלֹא רָאִיתָ עֲנִינִי נִפְשִׁנִי וְלֹא תִדַּע
הֵן בְּיוֹם צִמְמֶכָּם תִּמְצְאוּ-חֶפֶץ וְכָל-עַצְבֵיכֶם תִּנְגְּשׁוּ**

יזהר לתת את ההפסקה העיקרית של הפס' בתיבת
'תדע' ששם האתנח, שכן מהתיבה הבאה מתחילה
התשובה [כמבואר במצ"ד], ובלא"ה יובן שזה
המשך השאלה.

**יח, ד - הֵן לָרִיב וּמִצָּה תִצְּמוּ וּלְהִכּוֹת בְּאַגְרֹף רָשָׁע
לֹא-תִצְּמוּ כִּיֹּם לְהִשְׁמִיעַ בְּמִרוֹם קוֹלְכֶם**

יזהר לתת את הפסקת הטפחא בתיבת 'ולהכות'
ולא בתיבת 'באגרוף', ובלא"ה יובן להכות את
הרשע, אך כוונת הפס' להכות באגרוף של רשע
וכמו שפרש רש"י.

**יח,ה - הִכְזָּה יְהִיָּה צוֹם אֲבָחָרוּ יוֹם עֲנוּת אֲדָם
נִפְשׁוֹ הִלְכָּהּ כְּאִגְמוֹן רֹאשׁוֹ וְשָׁק וְאֶפֶר יִצְיַע הִלְזָה
תִּקְרָא-צוֹם וַיּוֹם רָצוֹן לִיה־וְהָ**

יזהר להדגיש את הנו"ן שבתיבת 'ענות' שברפה
הוא מלשון ענית תשובה וכאן הוא מלשון עינוי.

**יח,ז - הָלוֹא פָּרַס לָרַעַב לַחֲמֶזֶד וְעֲנִיִּים מְרוּדִים תִּבְיֹא
בֵּית כִּי-תִרְאָה עָרִם וְכִסִּיתוּ וּמִבְּשָׂרָךְ לֹא תִתְעַלֵּם**

יזהר לבטות את האל"ף בתיבת 'תראה' שלא יקרא
'תִּרְהָ'. ו'ערס' בחולם ולא בשורוק, והוא שינוי
משמעות שבשורוק הוא חכם ובחולם הוא ללא
בגדים³⁸.

**יח,יג - אִם-תָּשִׁיב מִשְׁבַּת רִגְלְךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶיךָ בְּיוֹם
קִדְשִׁי וְקִרְאָתָהּ לִשְׁבַּת עֲנֵג לְקִדּוֹשׁ יְה־וְהָ מְכַבֵּד
וְכַבְּדָתוֹ מַעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמִּצּוֹא חֲפָצֶיךָ וְדַבַּר דְּבָר**

יזהר להפסיק בתיבת 'משבת' כמשפט הפשטא³⁹,
ולולי שיפסיק יובן מקריאתו שאם ישיב מהשבת
של רגליו, ולא פירש מה להשיב, והמכוון הוא שאם
תשיב מהשבת את רגלך, וכדי שיורגש חסרון ה'את'
חייב להפסיק כנ"ל. ויזהר לא לבלוע את הדל"ת
בשתיבת 'וכבדתו'.

הקריאה למנחה בפרשת עריות ויקרא יח,א – יח,ל

**יח,ד - אֶת-מִשְׁפָּטִי תַעֲשׂוּ וְאֶת-חֻקְתִּי תִשְׁמְרוּ
לִלְכַת בָּהֶם אֲנִי יְ-הוָה אֱ-לֹהֵיכֶם**

יש ליזהר להפסיק בתיבת 'תשמרו' יותר ממה
שהפסיק בתיבת 'תעשו' [דלא כפי המצוי להפך
מחמת נגינת התביר], והטועה בזה נשמע מקריאתו
ש'ללכת בהם' קאי רק על החקים ולא גם על
המשפטים חלילה, וזה ודאי אינו שהרי טרחא
מפסיקה יותר מתביר, וכן משמעות דברי רש"י כאן
ויותר מפורש בדברי האור החיים הקדוש כאן. ויש

³⁸ ובדרך אגב יש להאיר, שכע"ז יש ליזהר בברכת
'מלביש ערומים' להדגיש המ"ם שללא דגש פירשו מלשון
חכמה, ואף ששם הוא בשורוק ולא בחולם כך הוא הכלל
שכל דבר ביחיד הוא בחולם, בנקבה יחידה או ברבים הוא
הופך לשורוק וכמו כחול – כחולה/כחולים, אדום –
אדומה/אדומים.

³⁹ יש להבחין בין הטעם פשטא לטעם קדמא ששניהם
צורתם דומה, אלא שהקדמא באה תמיד באמצע התיבה
והפשטא בסוף התיבה, וההבדל המהותי ביניהם שקדמא
אינה מפסיקה כלל ופשטא מפסיקה מעט.

אג, - וַיָּקָם יוֹנָה לְבָרֶחַ תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְ-הוָה וַיֵּרֶד
יָפוֹ וַיִּמְצָא אֹנִיָּה | בָּאָה תַרְשִׁישׁ וַיֵּתֶן שָׂכָרָה וַיֵּרֶד בָּהּ
לְבֹא עִמָּהֶם תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְ-הוָה

יפו' מלרע כרב שמות המקומות/אנשים שבמקרא,
ומ"מ אין בזה שינוי משמעות. | 'באה' מלרע, ורק
כך מובן שהוא בהווה שבמלעיל הוא בעבר.

אה, - וַיֵּירָאוּ הַמֶּלְחִים וַיִּזְעְקוּ אִישׁ אֶל-אֱלֹהָיו
וַיִּטְלוּ אֶת-הַפְּלִים אֲשֶׁר בָּאֹנִיָּה אֶל-הַיָּם לְהַקֵּל
מֵעֲלֵיהֶם וַיּוֹנָה יָרַד אֶל-יַרְכָּתִי הַסְּפִינָה וַיִּשְׁכַּב
וַיֵּרָדִם

בתיבת 'וייראו' יש להטעים את היו"ד שהוא חיריק
מלא וממילא יניע את השוא שבריי"ש, ואם לא
יטעים את החיריק וממילא יניח את השוא ישמע
שהוא מלשון 'ראיה'. וכ"ה לקמן פ"י ופט"ז. | יזהר
בכל הוא"ויון שלפני הפעלים שבפס' זה לקראם
בפתח ולא בשוא, שבשוא הוא בעתיד, ובפתח היא
מהפכת לעבר.

א, טו - וַיִּשְׁאוּ אֶת-יוֹנָה וַיִּטְלֻהוּ אֶל-הַיָּם וַיַּעֲמֵד הַיָּם
מִזְעָפוֹ

ויטל'הו' היו"ד בשוא נח ולא בפתח ומ"מ אין בזה
שינוי משמעות. | 'מזעפו' העי"ן בשוא נח ולא
בפתח.

ב, ד - וַתִּשְׁלִיכֵנִי מִצֹּלָה בְּלִבִּי יָמִים וְנָהָר יִסְבְּבֵנִי
כָּל-מִשְׁפָּרִיד וְגִלְיָד עָלַי עֲבָרוּ

'ימים' - המ"ם הראשונה בדגש, וללא דגש פירושו
מלשון יום ברבים.

ב, ז - לְקַצְבֵי הָרִים יִרְדְּתִי הָאָרֶץ בְּרַחֲמֶיהָ בַּעֲדִי
לְעוֹלָם וַתַּעַל מִשְׁחַת חַיִּי יְ-הוָה אֶ-לֹהֵי

יזהר לא לבלוע את הדל"ת שבתיבת 'ירדתי'. | יזהר
להפסיק בתיבת 'חיי' יותר ממה שהפסיק בתיבת
'משחתי' ובלא"ה יובן שהוי"ה ב"ה הוא הוא חיי.

ג, ו - וַיַּעַן הַדָּבָר אֶל-מֶלֶךְ נִינְוָה וַיֹּקָם מִכְסָּאוֹ וַיַּעֲבֹר
אֶדְרֵתוֹ מֵעָלָיו וַיִּכַּס שָׁק וַיֵּשֶׁב עַל-הָאֹפֶר

יזהר לתת דגש חזק בגימ"ל שבתיבת 'ויגע' שללא
דגש פירושו מלשון 'יגיעה'. | יפריד מעט בין
התיבות 'ויכס שק' שלא יבלע את הסמ"ך.

לשים לב שהטרחא הסמוכה לסוף הפס' היא
בתיבת 'אני' ולא בתיבת הוי"ה ב"ה, ומשום מה
הרבה טועים בזה ומפסיקים בשם הוי"ה ב"ה,
ותיבות אלו נמצאות בטעמים אלו גם בסוף
הפרשה, וכן הוא בתיבות אלו שנמצאות בסוף
קרי"ש, ומשום מה הרבה מאוד מפסיקים בשם
הוי"ה ב"ה, ואף שכמדומה אין בזה שינוי משמעות
אך לגודל שכיחות הטעות אמרתי לציין זאת.

יח, ה - וַשְׁמַרְתֶּם אֶת-חֻקְתִּי וְאֶת-מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה אֲתֶם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם אָנִי יְ-הוָה

יש לשים לב שהוא"ו שבתיבת 'וחי' בקמץ ולא
בשוא כמו שמצוי בפי ההמון, ומ"מ אין בזה שינוי
משמעות. | יש לזהר להפסיק בתיבת 'בהם' ששם
האתנח, דאל"ה יכול להשמע מקריאתו שה'וחי
בהם' חוזר על ה' יתברך כאילו חיותו ית' תלויה
חלילה בקיום מצוותינו, וכבר אמר הכתוב (איוב
כב, ג) הַחֶפֶץ לְשֹׁדֵי כִי תִצְדָּק?

יח, כג - וּבְכָל-בְּהֶמְהָ לֹא-תִתֵּן שְׂכָבְתְּךָ לְטִמְאָה-בָּהּ
וְאִשָּׁה לֹא-תַעֲמֹד לִפְנֵי בְהֶמְהָ לְרַבְעָה תִּבֵּל הוּא

יזהר מאוד להפסיק בתיבת 'לרבעה' יותר ממה
שהפסיק בתיבת 'בהמה' בכדי שיובן ש'לרבעה' היא
הגדרת ה'עמידה' שנאסרה על האשה, ולולי זה יובן
שאלו שני עניינים נפרדים ואז יוצא מקריאתו שיש
'איסור' לאשה לעמוד לפני בהמה עמידה גרידא,
ואילו 'לרבעה' הוא כבר בכלל 'תבלי' ולא בכלל
האיסור, וזו טעות זו מצויה מחמת שהתביר נמצא
אחרי שלושה טעמים שנהגו להאריך בנגינתם, ואז
נצרכים להפסקת לקיחת אויר.

יח, כד - אֶל-תִּטְמְאוּ בְּכָל-אֶלֶה כִּי בְּכָל-אֶלֶה נִטְמָאוּ
הַגּוֹלִים אֲשֶׁר-אָנִי מִשְׁלַח מִפְּנֵיכֶם

יזהר בתיבת 'יתטמאו' לבטאות את התי"ו בחיריק
ולא בשוא, שבשוא הוא לטמאות אחרים ובחיריק
פירושו לטמאות את עצמנו.

מפטירין במנחה - ספר יונה כולו

א, ב - קוֹם לָךְ אֶל-נִינְוָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא עָלֶיהָ
כִּי-עָלְתָה רָעָתָם לִפְנֵי

נינוה – הנו"ן השניה בשוא נע ולא נח, וכ"ה במשך
כל ההפטרה. ומ"מ אין בזה שינוי משמעות.

הרה"ג שלום המאירי שליט"א
מטעם לפרשת האזינו – וזאת הברכה
רמזים בטעמי המקרא בפרשה

הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֶדְבָּרָה (אתנחתא) וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ
אֶמְרֵי-פִי (סוף פסוק) (דברים לב, א)

משה רבנו מכונה "רעיא מהימנא", רועה נאמן.
בדומה להנהגתו של משה כרועה המנהיג את הצאן
המבוגר ואת הגדיים הרכים בהנהגה המתאימה
לכל אחד⁴⁰, כך גם בהיפרדו מהם⁴¹.

רבי אברהם סבע, צרור המור, מבאר: "אמר
האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ, כנגד
הגדולים והקטנים הנדמים לשמים ולארץ. לרמז
שהשירה הזאת יש בה דברים ראויים לגדולים,
ודברים ראויים לקטנים. וזה כענין מה שאמר
למעלה (שם כט, ט) אתם נצבים היום ראשיכם
שבטיכם, וכן כל איש ישראל".

רבי ישראל איסרלן, מהר"י איסרלן (תרומת הדשן)
מבאר: "הא דנקט דבור כלפי שמים ואמירה לגבי

⁴⁰ במדרש מבואר על דוד, ומן הסתם כך גם נהג משה.
מדרש רבה שמות - פרשה ב פסוק ב: "ה' צדיק יבחן
ובמה הוא בוחנו במרעה צאן בדק לדוד בצאן ומצאו רועה
יפה שנא' (תהלים עח) ויקחהו ממכלאות צאן מהו
ממכלאות צאן כמו (בראשית ח) ויכלא הגשם היה מונע
הגדולים מפני הקטנים והיה מוציא הקטנים לרעות כדי
שירעו עשב הרך ואחר כך מוציא הזקנים כדי שירעו עשב
הבינונית ואח"כ מוציא הבחורים שיהיו אוכלין עשב
הקשה אמר הקב"ה מי שהוא יודע לרעות הצאן איש לפי
כחו יבא וירעה בעמי הה"ד (תהלים עח) מאחר עלות
הביאו לרעות ביעקב עמו ואף משה לא בחנו הקב"ה אלא
בצאן אמרו רבותינו כשהיה מרע"ה רועה צאנו של יתרו
במדבר ברח ממנו גדי ורץ אחריו עד שהגיע לחסות כיון
שהגיע לחסות נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי
לשתות כיון שהגיע משה אצלו אמר אני לא הייתי יודע
שרץ היית מפני צמא עיף אתה הרכיבו על כתיפו והיה
מהלך אמר הקב"ה יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר
ודם כך חייד אתה תרעה צאני ישראל הוי ומשה היה
רועה".

⁴¹ וכן מצאנו שביקש משה מהקב"ה (במדבר כז): "וְטוֹב
יִפְקֹד יְיָ אֱלֹהֵי הָרוּחַ לְכָל בָּשָׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה: (יז) אֲשֶׁר
יֵצֵא לְפָנֶיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לְפָנֶיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר
יָבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדֶת יְיָ וְיִדְּדֵם כָּצֹאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רֹעֶה",
ומבאר רש"י: "אלהי הרוחות - למה נאמר אמר לפניו
רבש"ע גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואינן
דומין זה לזה מנה עליהם מנהיג שיהא **סובל כל אחד**
ואחד לפי דעתו".

ארץ משום דשמים רומזים לזכרים שרובעים
ומולידים הארץ והארץ מתעברת ויולדת כנקבה
כדאיתא פרק קמא דתענית (ח, א), ודיבור לשון
קשה הוא כדפירש רש"י בכמה דוכתין ואמרי פי
משמע לשון רכה ואשכחן גבי מתן תורה לשון קשה
גבי זכרים ולשון רכה גבי נקיבות כדכתיב כה
תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל (שמות יט, ג)
כדפירש רש"י שם. ע"כ.

ונרמז בטעמים: הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֶדְבָּרָה
(אתנחתא), "דבור", לשון קשה לגדולים, שהם
בבחינת שמים, **כצורת הטעם אתנחתא**.

וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֶמְרֵי-פִי (סוף פסוק), "אמירה",
לשון רכה, לקטנים, שהם בבחינת ארץ, והטעם סוף
פסוק, **כצורת עשב בארץ**⁴².

שלום המאירי

יַעֲרֹף כַּמָּטֵר לִקְחֵי תֵזֶל כְּטַל אֶמְרָתִי כְּשִׁעְיָם עָלֵי-
דָּשָׁא (זקף קטן) (דברים לב, ב)

רבי חיים אלתר פאנעט מבאר⁴³: כְּשִׁעְיָם עָלֵי-
דָּשָׁא (זקף קטן). כדאיתא **בספרי**: מה שעירים
הללו יורדים על עשבים ומעלים ומגדלים אותם כך
דברי תורה מעלים לומדיהם ומגדלים אותם, וזה
זקף קטן, שדברי תורה **זוקפים את מי שהיה קטן**.

וְזֹאת הַבְּרָכָה (מנח רביעי) אֲשֶׁר בִּרְךָ מֹשֶׁה (קדמא
מרכא תביר) אִישׁ הָאֱלֹהִים (מרכא טפחא) אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ (דברים לג, א)

ברכה זו היתה **ברכה רביעית** שברך משה את
ישראל. כך מובא **בילקוט שמעוני** דברים (רמז
תתקנ⁴⁴):

"ואלו הן **ארבע ברכות** שברך משה את ישראל, ה'
אלהי אבותיכם יוסף עליכם, ויבוא משה ואהרן אל

⁴² כך גם בפסוק הבא, כפירוש **רבי עובדיה ספורנו**:
"יערוף כמטר לקחי. הנה תורתי היא תערוף ותבא בשטף
כמטר למבינים המוכנים לקבל מבוע מקור חכמה: תזל
כטל אמרתי. ונותנת ג"כ כפי הנגלה ממנה איזו ידיעה
להדיוטות שעם היותה מועטת היא טובה מאד כטל
באופן שהיא כשעירים עלי דשא שהמשכילים יביטו
נפלאות ממנה. וכרביבים עלי עשב שגם ההדיוטות יקנו
בה איזה מדע להכיר בו בוראם באופן מה".

⁴³ **תפוחי חיים** על טעמי המקרא, רבי חיים אלתר פאנעט
מקרלסבורג ואב"ד רמת אביב, ירושלים תשנט.

⁴⁴ נמצא **בתנחומא** וזאת הברכה פרק א'. וכן הובא
בילקוט שמעוני במדבר - פרק כג - רמז תשע.

מלכותו⁴⁷ - אֵישׁ הָאֱלֹהִים (מרכא טפחא), **להיות שוה** מול משה, כצורת מרכא טפחא, כעין איש ואשה זה מול זה.

שלום המאירי

השלמה

מטעם ליום הכפורים
רמזים בטעמי המקרא בפרשה

בְּזֹאת (תביר) בָּא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ (ויקרא טז, ג)

כידוע "זאת" גימטריא צום-קול-ממון. לְכֹן בְּזֹאת יִכָּפֵר עֲוֹן יַעֲקֹב (ישעיה כז, ט). גליון מטעם זה יוקדש לפסוק (ויקרא טז, ג) "בְּזֹאת בָּא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ" הנקרא בשחרית יום הכפורים. יזכנו ה' למחילה, לסליחה ולכפרה.

רבי שלום פרלוב מקאידנאוו מבאר⁴⁸: בְּזֹאת בָּא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. 'בזאת' הוא מיעוט והכנעה, והטעם של בְּזֹאת הוא **תביר** רמז **ללב נשבר**. גם 'תביר' אותיות 'ברית' רומז שאי אפשר לבא לבחינת הקדושה כי אם ע"י שמירת הברית.

רבי נחום בראנדווין מבורשטיין מבאר⁴⁹:

'בזאת' עולה (=גימטריא) 'קדוש' והטעם מן בְּזֹאת הוא **תביר**, מרומז מי שיש לו לב **נשבר** יוכל לבא אל הקדש, כי 'שפלי' עולה 'קדוש'. והטעם מן בְּזֹאת הוא תביר, לשון שבירה, היינו **החצי מן 'בזאת' עולה 'הר'**, ומרומז שזכה להכניע היצר הנדמה **כהר** (סוכה נב עא), **ולשבר** תוקף היצר הרע.

רבי יעקב אסט מבאר⁵⁰: איתא בזוה"ק⁵¹ דג' פעמים נמצא כתוב תפילה: "תפלה לעני" (תהלים

⁴⁷ **מרכא** ריכא-מלך, אדון, במסכת בבא בתרא דף ד עא: לא רכא ולא בר רכא (רש"י): לא רכא כו' - לא מלך ולא בן מלך).

⁴⁸ **דברי שלום** על התורה והעבודה, רבי שלום פרלוב מקאידנאוו, וילנא תרמ"ב, סוף פרשת אחרי, עמ' 98 (ניו יורק תשעד עמ' קפג).

⁴⁹ **אמרי ברכה**, רבי נחום בראנדווין מבורשטיין, לבוב תרנח, דף קלד עב.

⁵⁰ **שושני יעקב**, רבי יעקב אסט, ירושלים תשיט, עמ' קמז.

אהל מועד ויצאו ויברכו, וירא משה את כל המלאכה ויברך אותם משה, מה ברכה ברכן, אמר להן יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, הדא הוא דכתיב ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו, והדין וזאת הברכה".

בזכות הברכה זכה משה להיקרא "איש האלקים".

כך נאמר בילקוט שמעוני דברים (רמז תתקנ):⁴⁵ "שכל ימיו של משה לא נקרא איש האלהים עד שברכן שנאמר וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים".

פירוש הביטוי 'איש האלקים' מוסבר בהמשך (ילקוט שמעוני דברים רמז תתקנא):

"איש האלהים- תלמיד שנדר רבו מתיר לו נדרו, אבל מי שאמר והיה העולם לא עשה כן אלא כביכול נדר במעשה העגל שנאמר הרף ממנו ואשמידם, ובא משה והתיר לו נדרו שנאמר ויאמר ה' סלחתי כדברך...

דבר אחר האיש הזה אם מבקש להפר נדרה של אשתו מיפר ואם מבקש מקיימו שנאמר אישה יקימנו ואישה יפירונו, אף משה אמר קומה ה' שובה ה'.

איש האלהים, אמר ריש לקיש אלמלא מקרא כתוב אי איפשר לאומרו, כשם שגוזר אדם על אשתו ועושה כך הקב"ה, משה גוזר עליו ועושה".

כלומר כביכול משה הוא הרב לתלמיד, או האיש לאשה.

משה זכה לכך בזכות שברך את ישראל.

ונרמז בטעמים: וְזֹאת הַבְּרָכָה (מנח רביעי), בזכות שמשו רבנו **הניח ארבע ברכות**⁴⁶ על ראשם של ישראל וכאן **מונחת הברכה הרביעית**, אֶשְׁרֵךְ בְּרַךְ מִנְּשָׁה (קדמא מרכא תביר)-**הקדים** הקב"ה וכביכול מרכא תביר, **הברוך, הוריד** וכביכול **שָׁבַר**

⁴⁵ והרי דברים קל וחומר ומה אחימעץ בן צדוק שלא דבר על בנו של מלך לא טובה ולא רעה זכה לכל הכבוד הזה, מי שמלמד סניגוריא על בניו על אחת כמה וכמה, תדע לך שהוא כן שכל ימיו של משה לא נקרא איש האלהים עד שברכן שנאמר וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים.

⁴⁶ שבתי וראה שהרמז לארבע הברכות נמצא **בשירי מנחה**, רבי בנימין פלעזנבורג, לונדון תשטז.

קב), וכמו כן "תפלה למשה" (תהלים צ') ו"תפלה לדוד" (תהלים י"ז ופ"ו). ואומר הזוה"ק, דהתפלה שנאמרה ע"י העני היא החשובה והמתקבלת ביותר. ולא זאת בלבד אלא גם התפילות האחרות שבני אדם מתפללים, אם נאמרו בלא כונה ואינם יכולים לעלות ולהתקבל לפני כסא כבודו, על ידי תפלה זו הם מתעלים ומתקבלים לפניו כביכול. וזה שכתב - 'תפלה לעני כי יעטף', כלומד שתפלת העני עוטפת בכנפיה את שאר התפילות ומעלתן עמה לפני הבורא יתברך. וכן גבי כהן גדול כתיב בְּזָאת יָבֹא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ, הנגינה על בְּזָאת היא **תביר** כלומר ע"י **דלבו יהיה נשבר בקרבו יוכל לכפר על ישראל ולהעלות כל תפילותיהם לפני הבורא יתברך**.⁵²

בְּזָאת (תביר) יָבֹא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ (ויקרא טז, ג)

⁵¹ **זוהר** חלק ג דף קצה עא: "ואבל תלת אינון דאקרון תפלה, (תהלים צ א) תפלה למשה איש האלהים, תפלה דא דלית כגיניה בבר נש אחרא, (שם פו א) תפלה לדוד, תפלה דא איהי תפלה דלית כגיניה במלכא אחרא, תפלה לעני, תפלה איהי, מאינון תלת: מאן חשיבא מכלהו, הוי אימא תפלה דעני, תפלה דא קדים לתפלה דמשה, וקדים לתפלה דדוד, וקדים לכל שאר צלותין דעלמא, מאי טעמא, בגין דעני איהו תביר לבא, וכתוב (שם לד יט) קרוב יהו"ה לנשברי לב וגו', ומסכנא עביד תדיר קטטה בקודשא בריך הוא, וקודשא בריך הוא אצית ושמע מלוי: כיון דצלי צלותיה, פתח כל כוי רקיעין, וכל שאר צלותין דקא סלקין לעילא, דחי לון ההוא מסכנא תביר לבא, דכתיב תפלה לעני כי יעטוף, כי יתעטף מבעי ליה, מאי כי יעטוף, אלא איהו עביד עטופא לכל צלותין דעלמא, ולא עאלין עד דצלותא דיליה עאלת, וקודשא בריך הוא אמר, יתעטפון כל צלותין, וצלותא דא תיעול לגבאי, לא בעינא הכא בי דינא דידוןן בינא, קמאי ליהו תרעומין דיליה, ואנא והוא בלחודנא, וקודשא בריך הוא אתיחד בלחודוי באינון תורעמין בההיא צלותא, דכתיב ולפני יהו"ה ישפוך שיחו, לפני יהו"ה ודאי".

(אך נראה שהכוונה ש"יעטף" הכוונה שהתפללות מתעכבות, ראה רש"י על בראשית ל, מב: ובהעטף - לשון איחור כתרגומו ובלקשות. (ש.ה)).

⁵² כעין זה מבאר **משיבת נפש על התורה**, רבי חיים דוב וויסבערג, ניו יורק תשמה, עמ' צט: בזאת..הטעם הוא תביר י"ל דעיקר הכל איך לבא אל הקדושה הוא **השפלות**, שיכיר באמת את מצבו השפל, ויהיה בעיניו כאין ממש, פחות מתולעת ועלה נדף, ואז ואני אשכון את דכא כתיב. משא"כ מי שהוא מתגאה אז אין אני והוא יכולין לדור במדור אחד וכן ע"י השפלות נמתקים הדינים שהדינים הם בחי' יש והם יכולים לשרות רק על מי שהוא בעיניו יש, משא"כ מי שהוא בעיניו אין ממש אז אין להדינים על מי לשלוט ונמתקים הדינים בשורשם.

רבי שרגא פייש פאללאק מבאר⁵³: בְּזָאת יָבֹא אֶהְרֹן, הנגינה של מלת בְּזָאת **תביר**, לרמז שכהן גדול "**תביר**" יבא אל הקדש, כי לֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְּכָה אֱלֹהִים לֹא תִבְּזֶה (תהלים נא, יט). ודוגמתו כל ישראל יעשה כן ביום הכפורים, ככתוב "וְאָתָם כִּפֵּנִי יְדֹד תִּקְרָאוּ" (ישעי' סא, ו).

רבי פתחיה אוריאל גוטליב מבאר: כבר נודע בשער בת רבים, על בעל **דברי חיים מצאנז** שהיה מתייחד בחדרו איזה שיעור זמן קודם תקיעת שופר, וכשהתחקו אחריו התגלה שאינו עוסק בכוונות ונסתרות כלל רק יושב ועוסק בפלפולה של תורה, בספר "קצות החושן".

ולבאר הנהגתו זו נראה ע"פ מה שדרשו חז"ל⁵⁴ על פסוק זה: רבי יודן פתר בכהן גדול בכניסתו לבית קדה"ק חבילות חבילות של מצוות בידו. בזכות התורה, וזאת התורה, ובזכות המילה, זאת בריתי אשר תשמרו. בזכות שבת, אשרי אנוש יעשה זאת וכו', ומונה והולך במדרש עוד כמה ענינים שבזכותם נכנס כה"ג לקדה"ק.

על הפסוק (דברים ד, מד): "וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל", דורשת הגמרא במסכת **יומא** (עב עב) "זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו סם המות", הנצי"ב **בהעמק דבר** (דברים ד, מד) מפרש את הדרשה: "הגמ' הבינה פי המקרא דלא מיירי בלימוד מה שכבר מקובל⁵⁵ אלא אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה לחדש הלכות, שזהו חלקו של משה ביחוד, על כן נאמר לשון שָׁם, והדרך להגיע לכך, היא על ידי יגיעה, כפי שכתב עוד הנצי"ב בהרחב דבר בפרשה זו בענין מצות הבדלת ערי מקלט על ידי משה, שהיה משה מעיין בהלכות אלו ומתייגע בהם עוד בטרם נכנסו לארץ ובא לידי הלכה למעשה [יעו"ש בהרחבת דבריו].

והנה מטבע הלשון "זאת" לענין תלמוד תורה, מצינו גם בפרשת חוקת (יט, יד) וכדדרש ריש לקיש במסכת שבת (פג עב) "אמר ר"ל אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, שנא' וזאת התורה אדם כי ימות באהל", דרשה זו משלימה את דברי חז"ל ביומא הנ"ל, וכדברי הנצי"ב

⁵³ **תשב"י על פרשיות התורה**, רבי שרגא פייש פאללאק רב בקהילת וואיטצען, ואץ תרפ"ז, דף נז עב.

⁵⁴ **ויקרא רבה** כא, ו, הובא **ברמב"ן** ריש פרשת אחרי (טז, ג).

⁵⁵ כלומר שהתקבל במסורת.

שהביטוי "זאת התורה", מורה על יגיעתה של תורה כדי לפלפל ולחדש בה.

נמצא שכה"ג הנכנס לקדה"ק ובידו זכות התורה, לא מדובר בלימוד גרידא אלא בתורה של "ממית עצמו עליה", וכרמוז בטעם של תיבת בְּזֹאת שהוא "תביר", מלשון מיתה כמבואר בב"ק (נד עא) לענין כלים ששבירתן זו מיתתן.

ויובן היטב מעתה דרשת חז"ל בהוריות לענין ממזר ת"ח שקודם לכה"ג עם הארץ, "א"ר אחא בר חנינא דאמר קרא יקרה היא מפנינים מכה"ג הנכנס לפני ולפנים", שהרי הזכות הראשונה והעיקרית⁵⁶ שבזכותה נכנס כה"ג לפני ולפנים היא זכות התורה כדברי המדרש הנ"ל.

ובהלכות שופר אמרו בש"ס (ר"ה כו עא) ששופר של פרה פסול לרבנן, משום שאין קטיגור נעשה סניגור כשם שאמר רב חסדא שאין כה"ג נכנס ביוה"כ לקדה"ק בבגדי זהב מטעם זה, ופריך "והא איכא בגדי זהב מבחוץ"? ומשני "מבפנים קא אמרינן", ופריך "שופר נמי מבחוץ הוא"? ומשני "כיון דלזכרון הוא כלפנים דמיי". שמענו שתקיעת שופר היא בבחינת כניסת פנים של כה"ג ביוה"כ, וא"כ כשם שכה"ג נכנס לפנים בזכות פלפולה, יגיעתה וחידושה של תורה, גם לתקיעת שופר יש לבוא עם זכות פלפולה ויגיעת התורה, **כהנהגת הדברי חיים מצאנז**.

הרה"ג מרדכי יצחק שלט"א
מח"ס תמצית גנת אגוז
עיה"ק חולון ת"ו

פנינים מ"ם – יום הכפורים

כתב המהרח"ו בשער הכוונות (דרושי יוה"כ דרוש ד) "והענין הוא כי כל בחי' אלו מקבלת עתה ביום זה מלכות נוק' דז"א מאמא עילאה עצמה שלא ע"י ז"א בעלה וכו'". כלומר שביוה"כ אמא שהיא פרצוף

⁵⁶ כי לשון "זאת" ביחס לתורה נכפלה פעמיים בתורה, ואילו שאר מצוות שנזכרו במדרש רק פעם אחת נאמר בהם "זאת".

בינה משפיעה למלכות ישירות שלא דרך ז"א בעלה.

והנה ענין בינה בנפש האדם הוא ההתבוננות להבין דבר מתוך דבר. והנה בכל ראייה של אדם הוא רואה תחילה כללות אותו הדבר ורק בהתבוננות מתגלים עוד ועוד פרטים באותו המראה כגון הרואה פרח בהסתכלות הראשונה רואה רק פרח עם כמה עלי כותרת אך אם יתבונן מקרוב יראה עוד גוונים בפרח ואם יתבונן עם כלי זכוכית המגדיל יראה אף חרקים המטיילים על אותו הפרח.. והראיה הראשונה נקראת חכמה וההתבוננות המגלה את הפרטים נקראת בינה.

אחרי זאת נבין מדוע מצות היום בכיפור הוא ענין הוידי על החטאים העוונות והפשעים שאדם חטא בין במזיד ובין בשוגג וזה אי אפשר בלי התבוננות במעשיו ולפשפש בהם.

והנה בראיה ראשונה נדמה לאדם שאחרי הכל באופן יחסי הוא בסדר ואין לו חטאים כמעט.. ובכללות הוא ירא שמים ומקיים תורה ומצוות. אך אם יקח אדם המחזור של יו"כ ויפתח וידוי הגדול של רבי ניסים גאון ויעבור אות אחרי אות לפתע יראה שהוא מלא עוונות וכמו שכתוב שם בהקדמת הוידי "רבונו של עולם אם באתי לפרט את חטאי ולפרשם ולבארם, יכלה הזמן והמה לא יכלו..." וביום זה מאירה לאדם ספירת הבינה על מעשיו ישירות שלא דרך המידות ובכך יכול אדם להתבונן במעשיו ולהתוודות עליהם בנקל בלי להצטדק ולברוח מאשמה.

ודע עוד שאדם המתבונן על כל דבר בעולם ככל שיתבונן בו יותר זמן יהפוך אותו הדבר בעיניו מברור למטושטש כגון הלומד הלכה בשו"ע נראית קלה וברורה בעיניו אך כשמתחיל לעיין במפרשים ונושאי הכלים בשו"ע לפתע רואה שהדבר מורכב יותר ממה שחשב בתחילה ויש הרבה פרטים הבונים את ההלכה ואחר שגם זה מתבהר בעיניו ומובן אם יעמיק עוד וילמד וישווה ממקום למקום לפתע יעלו לו קושיות שיטשטשו את בהירות הסוגיא שוב וחוזר חלילה.

וכן אדם המסתכל על אותיות הכתובות על הקיר בראיה ראשונה יהיה הכתב חד וברור לעיניו אך אם יתמקד זמן רב על אותן האותיות בלי לגרוע עיניו מהם לפתע הכתב יתפשט ויתרחב בעיניו ויהיה מטושטש ואינו ברור כבתחילה.

ובכן, **העוללות** הם **אשכולות ענבים קטנים** שאינם בשלים כל צרכם. ציורת התורה להותיר את העוללות לנזקקים, ולבל יטלם האדם ויקחם לעצמו: "כִּי תִבְצֹר כְּרִמְךָ לֹא תַעֲלֹל אֶחָיֶךָ לְגַר לִיתָם וְלֹאֲלִמְנָה יִהְיֶה" (דברים כד, כא). הפועל הנזכר בלשון המקרא הוא תעולל, כלומר אין ליטול ולהסיר את **העוללות**. בדרך זו התבאר הכתוב בהשאלה: "לֹא אֲלִיכֶם כְּלַעֲבֵי דֶרֶךְ הַבֵּיטוֹ וְיֵאָזוּ אֲסִישׁ מִכְאוֹב כְּמִכְאוֹבִי אֲשֶׁר עוֹלָל לִי אֲשֶׁר הוֹגָה ה' בְּיוֹם חֲרוֹן אַפָּי" (איכה א, יב). המשיל הכתוב את עם ישראל כגפן. השוואה שהובאה גם בתהילים: "גִּפֶּן מִמְצָרִים תִּסְיַע תִּגְרֹשׁ גִּזְלִים וְתִטְעֶנָּה" (תהלים פ, ט). ונתבאר במדרש: "שדקדק עמי וקטף עוללתי" (איכ"ר פרשה א). לאמר, האויב הכאיב לי מאוד, ולא נח ולא שקט עד אשר קטף אפילו את **העוללות**.

תוכן הפסוק שהובא לעיל ממגילת איכה, הובא גם בספר ירמיהו: "כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת עוֹלָל יַעֲזֹלּוּ כִגְפֹן שְׂאֲרִית יִשְׂרָאֵל" (ירמיהו ו, ט). ונשנה גם בפסוק: "אֲסִיבְצָרִים בָּאוּ לָךְ לֹא יִשְׁאָרוּ עוֹלָלוֹת" (ירמיהו מט, ט). ולא ייפלא הדבר לאור העובדה שהובאה בתלמוד שירמיהו חיבר את ספרו וספר מלכים ומגילת איכה (בבלי ב"ב טו.).

הפועל **לעולל** הוא ממשפחת הפעלים מעולם הטבע והחקלאות שמציינים הפכים. עוד ממשפחה זו: **מסעף** משמעו יסיר ויכרות את הסעיפים שהם הענפים בגרזן: "מִסְעָף פֶּאֶרְהָ בְּמַעֲרָצָה" (ישעיהו י, לג). או כגון: "וַיַּעֲזֹקְהוּ וַיִּסְקְלֵהוּ" (ישעיהו ה, ב), ו**ויסקלהו** בהוראה של סילוק ופינוי האבנים. וכן: "וַיִּשְׁרֹשֶׁף מֵאֲרֶץ תַּיִם" (תהלים נב, ז), ו**ושרשף** במובן של עקירה מהשורש, והוא הפך המילה להשריש. גם המילה **לדשן** במקרא משמעה הסרת הדשן: "וַיִּדְשְׁנוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ" (במדבר ד, יג). ובלשון ימינו המילה גם **לעשב** משמעה לתלוש ולעקור עשבים מהשורש (ר' ספרי 'הפכים במקרא ובלשון חכמים').

כמו **עוללות** הבוטר הקטנים, כך גם **העוללים** הם התינוקות הקטנים (ר' ראב"ע ויקרא יט, י), ככתוב: "מִפִּי עוֹלָלִים וְיִנְקִים יִסְדֹּתָ עֲזִי" (תהלים ח, ג). זאת לעומת רש"י שסבור **שהעולל** נקרא על שם **הלכלוך והמיאוס** שסביבו, כמובא בכתוב: "וְעִלְלָתִי בְּעָפָר קִרְיָי" (איוב טז, טו). בספר 'הכתב והקבלה' (ויקרא יט, י), הובא שגם הענבים הגרועים נקראו עוללות על שם הגנאי והמיאוס.

וכדי להבין זאת נבאר ההבדל שיש בין דין לחסד ורחמים. שהדין הוא הגבלה וצמצום כפי מידה ושיעור כמו חוקי התורה שיש להם גדר וסייג למי נאמרה ההלכה ובאיזה מקרים ומתי יש היתר לחרוג מהשורה בשעת הדחק. אך החסד עניינו התפשטות והתרחבות מעבר לגבול כמו יסוד המים שהם חסד לעולם שמתפשטים בתוך בכלי או המקום שאליו נשפכים וכמשל הנותן צדקה לעני שעל פי הדין יש גבול המפריד בין העשיר לעני, שהעשיר עבד וקיבל שכר בתמורה לעבודתו ויכול ליהנות מפרי עמלו ע"פ הדין אך העני לא עבד וטרח על ממון זה ומדוע לכאורה יעביר העשיר ממנו מגבולו לגבול חברו? אלא שמרחמיו על העני פושט ידו מהמסגרת שבה הוא נמצא ונכנס למציאות הרגשת העני ובזה מתעורר להשפיע חסד.

ובזה מובן שאות הכתובה על הקיר יש לה גבול ומידה לאורך ולרוחב וזה בבחינת מידת הדין, אך על ידי שמתבונן ומעורר כח הבינה גורם שיראה בעיניו שהכתב מטשטש ומתפשט מגבולותיו, א"כ בזה הופך את הדין לחסד ולרחמים.

ועכשיו יאירו העיניים להבין כח הוידוי ומה הוא פועל שע"י התבוננות במעשיו קודם כל מתגלים לעיניו פרטי פרטים ואחר רב ההתבוננות ממילא מתעורר הצער בליבו והדמעות העוללות בעיניו מטשטשות את הראיה ובזה מתמתקים מעליו הדינים שנוצרו מאותן עבירות ומרחמים עליו מן השמים.

הרה"ג אילן חיים פור שליט"א
מחבר הספרים:
'הפכים במקרא ובלשון חכמים'
'אוצרות רבנו בחיי'
0527205051

בס"ד

עלילות העוללים

עלילה חדשה עלתה לכותרות אודות **עוללים שהתעללו בעולל וקטפו עוללות**, בשעה שנראתה הלבנה **בעליל**. מעניין איזה עוד **תעלול עוללים העוללים לעולל?**

האם הקשר בין **עוללים לעוללות** הוא מקרי, ובעצם מה זה **עוללות?**

לנכרי חלק בגן עדן שכשעושה נכרי טוב לישראל צריך לשלם לו בעוה"ז ואם לאו בעוה"ב ימעטו לישראל ויתנו לנכרי משלו או נפרעים ממנו שקיבל מן הנכרי ומטיבין לאותו נכרי בעוה"ז או לעוה"ב. עכ"ל.

בשדי חמד (אות מערכת למ"ד אות קיז) הביא למרן החב"י בספר חיים ביד סי' לג עמד לבאר בישראל שיש לו סוחר גוי שמרויח עמו ועושה לו טובה ונחלה הגוי אם מותר לו להתפלל עליו שיחיה ואם מותר ליתן צדקה לעניים שילמדו לשמו ויתפללו עליו שיחיה, וכתב שהיתר גמור ונכון לעשות כן כיון דמטי ליה הנאה מניה צריך לעשות לו טובה והביא כמה מעשים שבאו לידו בעניינים אלו והורה להתפלל ונענו בתפילתם והיה קידוש השם ואהבת האומות את ישראל בראותם יושר לבבם עיי"ש דב"ק.

ויש עוד להאריך בזה וקיצרתי מחמת שהזמן עושק

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

אלעד

שלא נישאר אותם אנשים כמו לפני הימים הנוראים

1. בחודש תשרי התשפ"א, לפני שנה בדיוק, הסתלק מעמנו הגאון רבי יואל פרידמן זצ"ל, רב ומורה דרך למאות רבות של בני תורה באלעד ומחשובי הדיינים בביה"ד דבני ברק. רבי יואל זצ"ל נהג לומר את המשפט הבא בסוף שיחותיו בימים אלו, אותם מסר באלעד: "שלא נישאר אחרי הימים הנוראים, כמו שהיינו בשנה שעברה".

גם אם אנו שבים לחטוא, עדיין אין זה אומר שלא שבנו בתשובה שלמה. שבנו בתשובה שלמה. אך היצר הרע, השטן, הצליח לנצח אותנו שוב. כעת הוא ניצח. מחר, בעזרת ה', אנחנו ננצח אותו.

ואמנם, גם אם ברור שהיצר יכול לנצח אותנו גם לאחר יום הכיפורים, אך כאשר לא חל בנו שום שינוי, כלום, ומיד לאחר יום כיפור חזרנו לאותם העבירות ולאותו חוסר דקדוק ורצינות בקיום המצוות, אזי כנראה אכן לא חזרנו באמת בתשובה. לא יתכן, כותב המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצוק"ל, שאדם ישוב מיד במוצאי יום כיפור לאותו

ומכאן למילה תעלול, שאף היא מלשון המקרא: "וַנִּתְּתִי נְעָרִים שְׂרִיָּהֶם וַתַּעֲלוּלִים יַמְשְׁלוּבָם" (ישעיהו ג, ד). כלומר ליצנים העושים מעשי גנות ובזיון, וכן הוא בכתוב: "וַיַּנְדְּעוּ אֹתָהּ וַיַּתְּעֲלוּבָהּ כְּלִיחָהּ עַד־הַבֶּקֶר" (שופטים יט, כה).

כאשר נראה הירח בבירור ובגלוי, כגון שלא היו השמים מעוננים, אומרים שנראה בירח בעליל, כמובא במשנה: "בין שנראה בעליל..." (ר"ה פ"א, מ"ה), והוא על פי הכתוב: "אֲמָרוּת ה' אֲמָרוּת טְהָרוֹת בְּסָף צָרוֹף בַּעֲלִיל לְאָרֶץ מְזֻקָּה שְׁבַעֲתָיִם" (תהלים יב, ז). כיום, על דבר ברור ומפורסם שאין בו ספק אומרים בעליל, כגון: פקודה בלתי חוקית בעליל.

הרה"ג מרדכי יצחק שלט"א

מח"ס תמצית גנת אגוז

עיה"ק חולון ת"ו

טובה מגוי

נשאלתי מה המקור לכך שאומרים שאם גוי עשה לך טובה מהר ושלם לו שכרו או תשבחנו בתמורה?

בסוף פרק כל כתבי (שבת קכא, א): תנו רבנן: מעשה שנפלה דלקה בַּחֲצֵרוֹ שֶׁל יוֹסֵף בֶּן סַמְאִי, וּבָאוּ אֲנָשֵׁי גִסְטְרָא (פירוש: שלטון) שֶׁל צָפוּרִי לְכַבּוֹתָהּ, מִפְּנֵי שֶׁאֲפִטְרוּפוֹס שֶׁל מֶלֶךְ הָיָה - וְלֹא הִנִּיחַן מִפְּנֵי כְבוֹד הַשָּׁבֶת. וְנִעְשָׂה לוֹ נֶס וַיִּרְדּוּ גִשְׁמִים וַכְּבוֹהַּ. וְלָעָרֵב שָׁגַר לְכָל אֶחָד מֵהֶם שְׁנֵי סָלְעִים וְלֹאֲפִטְרוּפוֹס שְׁבָהֶם חֲמִשִּׁים סָלְעִים.

וכתב הרב משה צוריאלי שליט"א בלקט מהגיוני התורה "לערב שגר לכל אחד מהם ב' סלעין - צ"ע מה מלמדנו בזה? ונ"ל שיש לשלם לגוי בעוה"ז על טרחתו למען ישראל למען לא תשאר לו תביעה לקבל שכר לעתיד לבא וכן "ביבוש קצירה תשברנה" (בבא ואתרא י ע"ב) פירש רש"י כשתכלה זכות שבידן וייבש לחלוחית מעשה צדקה שלהן אז ישברו לכן עדיף לתת להם שכרם מיד בערב וכן כתב ספר חסידים סי' שנו. וז"ל: ר' אליעזר ביקש לר' צדוק אביו ליתן שכירות לרופא שלא יהא

מצב רוחני. אדם ששב בתשובה באמת חייב להשתנות באמת, לפחות לזמן מסוים. אבל אם שבנו בתשובה באמת, חזרנו בתשובה שלמה בפני בוראנו ורצונינו הטוב היה מושלם בעליל, בתכלית השלימות. אזי גם אם להבא יקרה, חלילה וחס, שנחטא שוב, הרי זאת כבר מרצון חדש, מנקודה חדשה שלא היתה בנו כלל בשעת התשובה. הרצון שלנו בשעת התשובה היה באמת רצון אמיתי. ומה קרה אחר כך? אחר כך נכנסה בנו רוח שטות חדשה, רוח עיוועים שלא היתה בנו מקודם, והוא חטא חטא חדש, שאינו קשור כהוא זה לחטאים הקודמים, עליהם שבנו בתשובה ביום כיפור, וכן, גם עליהם נילחם עם היצר ונשוב, גם עליהם, בתשובה.

&&&&

2. "אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבש"ע, מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך ברי"ה וביום הכפורים? אמר להן: אפשר, מלך יושב על כסא הדין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה לפני?" (ערכין י, ב)

"באמת תמהו מלאכי השרת מאי טעמא אין אומרים שירה והלל בראש השנה ויום הכיפורים על הנס הנפלא הזה שתודה לה' יתברך 'אתה בחרתנו מכל העמים', ועדיין חביבותא גביה, ובכל שנה ירדנו עשר מעלות בעוונותינו הרבים, ומכל מקום בתקופת השנה הרי אנו יהודים כמו שהיינו, ישתבח הבורא על זה, שהוא נס גדול יותר מקריעת ים סוף". (חתם סופר דרשות דף שמט).

כולנו מכירים את המעשייה על האשה היהודיה שאמרה ש'אין לה זמן לעשות מצוות'. "אני קמה חצי שעה לפני הנץ להכין כוס קפה מהביל לבעלי שיחיה. מברכת ברכות השחר ועונה אמן על ברכותיו של בעלי. אחרי זה אני מתפללת עם הנץ. כעבור שעה-שעה וחצי, כשאני מסיימת להתפלל, אני אומרת תהילים עד שמונה בבוקר. אז אני מכינה ארוחת בוקר לשכנתי האלמנה ועוזרת לה לסדר ולארגן את הבית. בתשע וחצי אני נוסעת לכותל להגיד קצת תהילים וכשאני חוזרת באחד עשרה וחצי, אני מכינה ארוחת צהרים לבעלי ולעוד כמה משפחות עניות"... וכך ממשיכה האשה ומתארת את סדר היום העמוס לעייפה שלה והיא נאנחת בצער ואומרת: "אני לא יודעת מה יהיה. אין לי זמן בכלל לקיים מצוות"....

אבל האמת היא שכולנו נמצאים באותו המצב. במה אנחנו עסוקים כל היום? במצוות ובמעשים טובים. כולם פה קמים בבוקר ומתפללים במנין,

מניחים תפילין, אומרים 'אמן יהא שמיה רבה', קדיש, קדושה וברכו. רובם כאן הולכים ללמוד בכולל או בישיבה. יושבים שעות על גבי שעות ביום ולומדים, לומדים ולומדים. כל מילה של תורה, היא מצות עשה מדאורייתא, "ותלמוד תורה כנגד כולם". אחרי זה מתפללים מנחה, אוכלים ונחים כדי שיהיה כח ללמוד, מטפלים בילדים, עוזרים בבית, מסייעים לאחרים. מתפללים מעריב....

גם אלו שאינם לומדים בכולל, מקיימים מצוה בכך שהם מפרנסים את משפחתם. הם כל היום שומרים על עצמם לא להסתכל מה שלא צריך, לא לקרוא או להביט במה שאסור. כולנו מחנכים את הילדים שלנו בדרך התורה ושומרים עליהם מכל משמר. גם אלו שעובדים, קובעים עיתים לתורה, מתאמצים, לומדים דף גמרא בכל מצב, כל יום ויום. כמה מצוות אנחנו עושים בכל יום? מאות רבות!! הרי כל יהודי מברך באזור מאה ברכות בכל יום. כל מילה של תורה היא מצוה. כל היום אנחנו הולכים עם ציצית ומקיימים בכל רגע מצות עשה מהתורה. כמה גמילות חסדים אנחנו עושים, כיבוד הורים, כבוד חכמים, חינוך הילדים, הכל נע אצלנו סביב המצוות.

להשתפר תמיד צריך. אסור לעשות עבירות. אבל קודם כל- שפשוט נתמוגג מהמצוות שאנחנו עושים בכל מקרה כל היום. בכל מקרה אני הולך ללמוד תורה בכולל, או לשיעור. אז מדוע שלא אסתובב בתחושת אושר!! הרי אני הבן של הקב"ה. הוא בחר בי מכל העמים ורוצה לשמוע אותי לומד!! אנחנו כל היום עושים מצוות. אם כך, מדוע שלא נרגיש מאושרים ושמחים מכך שכל הזמן אנחנו מקיימים אותם ונעים סביבם!!

נעצור לרגע, לפני הלימוד, לפני התפילה ונחשוב: "מילארדי סינים, יפנים, הודים, אמריקאים, ברזילאים, רוסים. מיליוני מוסלמים. ולהבדיל, מיליוני יהודים שלא זכו. ואני? אני הולך כעת לדבר עם הקב"ה, להתפלל אליו יתברך. הוא שומע אותי. הוא רוצה לשמוע מה יש לי לומר. אני הולך כעת ללמוד את התורה הקדושה שלו, את ה"מכתב לאלוקים". כל מילה היא קיום רצונו יתברך. כל מילה- מצוה. אני מברך ברכה, אני מכסה את ראשי כל היום בגלל שכך הקב"ה רוצה. היש מאושר ממני בתבל?"

בראש השנה אכלנו רימון וביקשנו "שירבו זכותינו כרימון". כולם שואלים: מה שייך לבקש שהזכויות שלו יתרבו? הזכויות שאספנו, זה מה שיהיה לנו. מה שייך לבקש שהזכויות יתרבו לפתע פתאום?

הרה"ג ישראל שלום אליהו ברדא שליט"א
מח"ס ישא ברכה ועוש"ס
עיה"ק טבריה תובכ"א

**ביאור הזוהר הקדוש (פ' שמות טו:) בסוד האילן
שהוא גימטריא יאהדונה"י שהוא יחוד ז'ו"ן על פי
ספר הכוונות (הנד"מ בהוצאת אהבת שלום) ענין
ראש חודש**

כד הוה חמי עין רואה בסוד החכמה, כי החכמים
נקראו "עיני העדה" בסוד אישון בת עין, **רבי אבא**
שהיה כנגד פרצוף אבא בחכמה, **חד אילנא** הוא עץ
החיים גופא דז"א שהוא מהלך ה' מאות שנה
(ירושלמי ברכות ד:), כנגד ה' ספירות חג"ת נ"ה
שכל אחד כלול ממאה (זוה"ק פ' בלק), **דאביה**
אתעביד וענפא דפרד ועופא דפרח העוף הדבוק
בחרטומו בענף רומז למלכות שהיא דבוקה בנה"י
דז"א בסוד ל' יום של חודש הלבנה שהם נה"י כפול
עשר ספירות, ובט"ו ימי החודש הראשונים הלבנה
מתגדלת, ובט"ו ימי החודש האחרונים הלבנה
מתמעטת בסוד פרצוף וזנב (ברכות סא. ועירובין
יח.), כי מלכות דאצילות היא בסוד זנב לאריות
וכשהיא יורדת בכתר דבי"ע היא ראש לשועלים

ואכן, נאמרו על כך הסברים רבים, והנה הסבר
נוסף: אנחנו עושים כל כך הרבה דברים טובים,
אבל אנחנו לא מרגישים שהם 'זכויות'. הבה ונבקש
מהקב"ה, הבה נקבל על עצמנו, שנתחיל להרגיש
כמה זכויות אנו אוספים לעצמנו כל יום ויום.
אנחנו עושים הרי בלאו הכי את כל אותם מעשים
טובים. הבה נייקר אותם, נחשיב אותם, ואז
נשתמש בהם כמנוע לצמיחה ועלייה נוספת....

וכך אמר הגר"ש פינקוס זצוק"ל: "אתה בכל
מקרה עונה לטלפון לאבא שלך, אז תכווין לשם
מצוות כיבוד אב. אתה בכל מקרה עוצר ולוקח את
שכנך ברכבך, אז תחשוב בלב שאתה מקיים כעת
מצוות גמילות חסדים. אתה לומד בשבת בכל
מקרה עם הבן שלך וחוזר איתו על מה שלמד
השבוע, אז תכווין למצוות עשה דאורייתא של
'ושננתם לבניך', תתמוגג על הזכות העצומה ללמוד
איתו, וכן הלאה"....

--- שה"עשה טוב" שלנו ירומם ויעשיר אותנו.

(בימים אלו יצא לחנויות ספרו החדש של הגר"ש ב
גנוט, 'מחשבה בפרשה', על סדר פסוקי חומש
בראשית, ובו לקחי מוסר ותבונה, סיפורי מופת,
עובדות מגדולי ישראל, הגיונות מחשבה ופניני
תורה והלכה, בצירוף הליכות והנהגות ממרן
הגר"ח קניבסקי שליט"א. הפצה ראשית: יפה
נוף. קישור לרכישת הספר במשלוח ישיר:
<https://bit.ly/3tgKinj>.)

(פרקי אבות פ"ד מט"ו), והשכינה היא הנקבה בסוד חוה ראשונה שהיתה דבוקה מאחורי אדם הראשון (הרומז לז"א) קודם הנסירה, ואחר כך ננסרה ונפרדה לחוה שניה שחטאה והחטיאה בעץ הדעת וגרמה מיתה לעולם מפני שנפרדה מחכמת בעלה, ואשה דעתה קלה (שבת לג: וקידושין פ:), ומתה בסוד הפסוק: "ימותו ולא החכמה" (איוב ד, כא), כי "החכמה תחיה בעליה" (קהלת ז, יב), וזה סוד מיעוט הירח שקטרגה על החמה בקנאה וגאוה שאי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד (כמיתת המלכים ושבירת הכלים בעולם הנקודים שכל אחד אמר אנא אמלוך בבחינת מלכי אדום "וימלוך וימת"), ואמר לה הקב"ה לכי ומעטי את עצמך (חולין ס.), כדי להגיע אל החכמה בביטול וענוה, בבחינת "והחכמה מאין תמצא", **הוה בכי בכי** גימטריא ל"ב נתיבות חכמה, כי דמעות העיניים בבחינת חכמה עילאה וחכמה תתאה, בסוד הכתוב: "קול ברמה נשמע נהי (ראשי תיבות נצח הוד יסוד, כי היא השכינה העומדת כנגד נה"י דז"א) בכי תמרורים רחל מבכה על בניה" וגו', **ואמר: אי הוה בני נשא ידעי מאן רמיזאן** כי העוף שנפרד מן הענף ופורח רומז לכנסת ישראל שנפרד ממקורו בבחינת "אותי עזבו מקור מים חיים", כי השכינה גלתה מבעלה הקב"ה שהוא עץ חיים ונפרדה מדביקותה באצילות המאציל, ונמסרו רזי תורה לחיצונים בתוך ג' עולמות בי"ע תחתונים, וכל עולם כלול ממאה, דהיינו ג' מאות בעיות במגדל הפורח באויר (סנהדרין קו: ורש"י שם), שהיא אות ל' רבתי של "וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה", כי השכינה היא ראש לשועלים בשלש מאות משלי שועלים (סנהדרין לט.), שנאמר: "על הר ציון ששם שועלים הלכו בו" (איכה ה יח, ומכות כד:), והשועלים החיצונים יונקים מן דדי השכינה הקדושה בסוד ג' מאות זנבות שועלים בלפדי שמשון (שופטים טו, ד), והם שועלים קטנים מחבלים כרמים (שה"ש ב, טו), ושועלים ימשלו במ (רש"י ישעיה ג, ד), **הוה מתבזען תותביהון** היו קורעים שמלותיהם בבחינת "ויקדעו שמלתם" (בראשית מד, יג), ושמלה נקראת תותביה (תרגום אונקלוס שמות כב, כו), כי השמלה רומזת לשכינה שהיא לבוש ז"א המלבישה אותו בלבוש מלכות וזהו כבודו, שהרי ר' יוחנן קרא לבגדיו מכבדו (שבת קיג:), כי האשה מכבדת את בעלה בבגדיה, ולכן מכבדה בבגדים ותכשיטים יותר מגופו (יבמות סב: וסנהדרין עו:), ואוקירו לנשיכו (ב"מ נט.), שאין אשה אלא לתכשיטים

(כתובות נט:), כי המלכות מלבישה את נה"י דז"א בכ"ד קישוטי כלה, ויונקת מעטרת היסוד דאבא המסתיים ביסוד ז"א בסוד אות ד' של מילוי יו"ד של החכמה בסוד אבא יסד ברתא (זח"ג רנח.), כי יו"ד דאיה חכמה (פתיחת אליהו ז"ל), היא חכמה עילאה ותתאה והיא דלה וענייה ומתמתקת בעטרת יסוד דאבא, וכשהיא נפרדת ממנו היא נאבדת, כי אין דיניה מתמתקים ונשבית ונמסרת לחיצונים, כמו אסתר המלכה (מלכות דנוקבא) שיצאה מחיקו של מרדכי (עטרת יסוד דאבא) ונמסרה לאחשורוש (חיצונים דבי"ע), ולכן אמרה: "כאשר אבדתי אבדתי" (עי' מגילה טו.), ואמרה: "אלי אלי למה עזבתני" (עי' מגילה טו:), כי נסתלקה מן החכמה בבחינת סילוק הצדיקים שנאמר: "ואבדה חכמת חכמיו" (ישעיה כט יד, ועי' שבת קלח:), ולכן היו קורעים שמלותיהם שאין לבוש מלכות לחכמה עד שנזכה לבחינת "ותלבש אסתר מלכות" שהוא רוח הקודש (עי' מגילה יד: טו.), כי החכמה נקראת קדש, **עד טבוריהון** כי יסוד דאבא בטבור ז"א ומשם יניקת השכינה, וכשהיא נפרדת ופורחת בסוד מגדל הפורח באויר יש ג' מאות בעיות של ג' מאות משלי שועלים בתוך ג' עולמות בי"ע שהיא ראש לשועלים ויונקים ממנה כי אינה מחוברת לבעלה בטבור ז"א, ואז "רגליה יורדות מות" למקום הקליפות, והיא ערומה ללא לבוש מלכות ובלא כ"ד תכשיטי כלה ואין לה שמירה, ומנאפים עמה ואין מי שימחה "כי בשדה מצאה צעקה הנערה ואין מושיע לה", והיא בסוד צפנת בת פניאל שתבע אותה אדם מכוער ביותר שהוא ס"מ אדם רע בליעל, והפשיטה ששה חלוקים הרומזים להתלבשות ו"ק דז"א חג"ת נה"י, והחלוק השביעי הרומז ללבוש מלכות ורוח הקודש בהיכל הקודש קרעה ונתפלשה באפר (עי' גיטין נח.), דבזע פורפירא דילה בסוד הכתוב: "בצע אמרתו", שהוא חלוק שיש לו אימרא, וכמו טיטוס שקרע את פרוכת המסך של קדש הקדשים ובא על זונה על ספר תורה (עי' גיטין נו:), לרמוז כי לקח את השכינה אשתו של הקב"ה והוציאה לזנות ח"ו, **למאן דאתנשי חכמה מנהון** כי אבדה חכמת חכמיו בזמן החורבן בבחינת "משיב חכמים אחר ודעתם יסכל" (עי' גיטין נו:), שנפרדה כנסת ישראל מדביקותם וביטולם להקב"ה שהוא מקור החיים והחכמה, וכשישראל יורדים הם יורדים עד עפר (מגילה טז.), כנגד עוף הפורח מן האילן שהוא אסור משום שרץ השורץ על הארץ (שוי"ע יו"ד סי' פד סט"ו), בסוד הכתוב: "השלך משמים ארץ

תפארת ישראל", "ותשלך אמת ארצה", "נפלה עטרת ראשנו", "איך נפל הלל בן שחר", "נפלה ולא תוסיף". אבל העוף הדבוק באילן הוא כפרי העץ הטהור וכשר לאכילה, ונחלקו בו אם טעון שחיטה (מרדכי חולין ר"פ העור והרוטב סי' תשלח). אי נמי האילן רומז למלכות השכינה שהיא עץ עושה פרי, והעופות הדבוקים בה הם החיצונים המתאחזים בה עד שנופלים ממנה כשרץ השורץ על הארץ. ובס"ד יש לרמוז כי הוא בסוד הכתוב במעשה בראשית (בראשית א, יב): "ועץ עושה פרי", שהוא ראשי תיבות **עוף** שהוא גדל בעץ כפרי, וליכא מידי דלא רמיזא באורייתא.

הרה"ג יהודה אוהד תורג'מן שליט"א
מח"ס לב חכם על התורת חכם, אבן אחת על אבן העזר, למען
תזכרו יו"ד ואהע"ז ועוד

כת"י אוצר החיים
לרבי יצחק דמן עכו
גילויים וחזיונות גילויי נשמות
ושמות קודש, סגולות נוראות ותפילות לרבי יצחק דמן עכו
תלמיד חבר של הרמב"ן זיע"א

#סימן ק"ץ.

אהיד"ע ראיתי עצמי בחלומי בבית מדרשו של ר' יצחק ולפניו ישובים ב' אנשים, הא' עשיר גדול ושמו ר' יצחק, והב' אוהב חכמה ושמו ר' חיים, ובעודי יושב שמעתי לר' יצחק בעל המדרש אומר דעו כי מצה סודה **אדנ"י יְהוָה**⁵⁷

אדנ"י יְהוָה

⁵⁷ ראה את הניקוד של הה' הראשונה, שנראה כאילו מנוקדת גם בסגול וגם בחיריק, וצ"ע.

ובזה הקיצותי, ובנים ולא נים ראיתי כי מצה סודו אמן שהוא סוד **אדנ"י יְהוָה** ויותר סוד דם שהוא יהו"ה במילוי, א"כ מלת מצה תכלול עס"ב שכן אדנ"י ירמוז לע', יהו"ה רומז לצ' יהו"ה שסודו ד"ס שעם המלה הוא אדם ירמוז לת' הקו האמצעי.

ושבתי עוד לישן ובעודי ישן אני קורא, אמ' רב פפא חוה אשת אדם הראשון לבשה ציצית שנאמר **"ויקחני בציצת ראשי"** (יחזקאל ח ג) ובזה הקיצותי משנתי, ובנים ולא נים ראיתי כי יחזקאל האומ' **"ויקחני בציצת ראשי"** ירמוז למש"ה וחוה לע', ונקראת הע' חוה כי היא אם כל חי⁵⁸ ונקרא משה יחזקאל, והטעם רמוז באותיות יחזקאל יאמר משה על הע' אל חזק א' ר"ל אחד חי **זק"ל** - זכר קדוש לברכה, וכ"י כי אל שבי"ג מדות ירמוז לע' מלת דאחד שבפסוק **"שמע ישראל יהו"ה אלהינו יהו"ה אחד"** (דברים ו ד) לע' תרמוז, ועל זה היא רבתי כדי להאריך בסודה בשעת קריאה, וחזק ירמוז לחזק מדת הדין והיו"ד רומזת שהע' עשירי קדש. והוא הס' והוא כ"ו והוא קנ"א **"כי ה' אלהיך אל קנ"א"** (שמות כ ה), והע' סוד הא' אחרונה וכל זה רמוז באותיות יחזקאל, כ"צ יחזקאל א' ח"י זק"ל אלי חז"ק יחזקאל סודו קנ"א והחמשה היתרים ירמוז לה"א אחרונה, הוא הי"ע הי"ס פ"ו סודם קנ"א כי מלת קנא תרמוז לתכלית הדין שהיא מדת הדין הרפה היא הע' סוד אדנ"י, ומדת הדין הקשה הוא הפ' סוד אלהי"ם וכ"י כי אדנ"י סודו הי"ס אלהים סוד פ"ו, כל זה רמוז בו כי בימיו חרב בית ראשון.

#סימן קצ"א.

עוד ראיתי פתאום כי עולם הנשמות אחד כללי כמו שהשמש אחד כללי וזיוו משתנה לפי המקבלים, כן הוא בעולם הנשמות (הנפשות) לפי הטיפה יהיה התלבשותה החלק הנאצל מעולם הנשמות, אם

⁵⁸ ע"פ בראשית ג כ.

הטיפה עכורה ורעה ומחשבות שניהם בלתי הגונים ולא מעשיהם הגונים, יהיה התלבשות הנפש ר"ל החלק הנאצל הזה בעודה משתלשלת בכחות השדיות החיצוניות כחות הטומאה, ואם הטיפה זכה וצחה והמחשבה טובה יהיה התלבשות החלק הזה שהוא הנקרא נפש במדות האלהיות כחות הקדושה והטהרה, זהו ע"ד האומרים שהם חכמי המחקר שנפש הכל נפש אחת, אמנם המקובלים יבדילו בין יציאה ראשונה ובין הגלגול והמשכיל יבין.

עוד הקיצותי משנתי והרגשתי בעצמי חשק אמיץ ותשוקה חזקה להביט במילואי השם המיוחד בכל דרכיו, כי כ"י שדרכי המ"א והוא"ו ארבעה ארבעה כזה:

ה' ה"א ה"ה ה"י ו' ו"ו וא"ו וי"ו

אמנם הראשונה מלוי אחד לה בלבד כזה יו"ד, ועתה **"השמר לך ושמור נפשך מאד פן"** (דברים ד ט) תקרא אותיות ההויה ואל תהגם כי כל ההוגה את השם באותיותיו כאשר אכתבם אין לו חל"ה ובהתראה זו הצלתי את נפשי. אמנם התבונן בהם:

יו"ד ה' ה"א ה"ה ה"י ו' ו"ו וא"ו וי"ו ה' ה"א

ה"ה ה"י.

ועתה ראה נפלאות תמים דעים בשם עצם אמיתת כבוד מלך מ"ה הקב"ה בשכמל"ו, שמספר מלות אלה אח"ד שהוא מספר חצי כולו ואמנם מספר כל האותיות כ"ו כסוד יהו"ה יול"ו, האות הראשון שהוא יו"ד סודו עשרים לרמוז שהספירות שכללם עשרה עשרים הם כי כל אחת כלולה מדין ורחמים. עוד יו"ד באתב"ש מפ"ק והוא תרגום הוצאה, ירמוז שהוצאת שפע קיום כל אבי"ע מסוד פנימיות עס"ב הוא, מפק סודו ק"כ אותם הק"כ שנה אשר האריך הקב"ה אפו על דור המבול אולי יעשו תשובה, היו לרוב רחמי חסדיו אשר היה חס על כבוד שמו הגדול הרמוז ביו"ד שהיא נקודת מרכז

כל הנמצאים, וחס על עולמו אשר פנימיות הנהגתו תלוי ביו"ד, עוד ירמוז מפק אשר סודו ק"כ לשנות אדון כל הנביאים אשר היו ק"כ שהוצאת שפע נבואה ורוח קדושת הנביאים ואנשי רוח הקדש מזיו קירון עור פניו ורוח קדושת נפשו הוא בהם שנא' **"ואצלתי מן הרוח אשר עליך"** וגו' (במדבר יא יז), וכבר ידעת שמש"ה העליון שהוא הת' י"ב שבטי אורה נאצלים ממנו וכל א' כלול מעס"ב והרי הם ק"כ.

עוד כאשר תוציא מסוד מפ"ק ארבעה, שירמוז לדי אותיות השם המיוחד שסודם ע"ב כאשר זכרנו למעלה תמצא רי"ו, שהוא מספר אותיות השם הגדול שמלותיו ע"ב, ה' ירמוז לה' יסודות ארבעה יסודות ארמ"ע והיסוד החמישי הוא גלגל השמים, גם תרמוז הא' זו לחמשת החושים הא' סודה ששה תרמוז לשש קצוות, ה' ה"א סודם אדנ"י באי"ק, ה"ה סודו עשרה רמז לעס"ב ול"י דברות ולכל העשירות הקדושות, הא' ראשונה של שני ההי"ן אלה תרמוז לב' והא' אחרונה לע', עוד ה' ה"א ה"ה סודם אהי"ה ה"י הוא י"ה, הרי לך באות שנית מהשם שהוא הה"א רמוז י"ה אהי"ה אדנ"י, שסוד אלהי"ם הוא סוד אהי"ה אדנ"י ועם י"ה ר"ל י"ה אהי"ה אדנ"י, או אמור י"ה אלהי"ם סודם מאה ואחד ירמוז שק' ברכות שאנחנו מברכים בכל יום הם לאדון יחיד בשכמל"ו להמשיך ממנו השפע בכל אבי"ע.

וכל סודות אלה אשר רמזה לנו אות שניה זו תרמוז לנו אות אחרונה כי היא היא אין ביניהם הפרש, ראשונה שהיא הב' י"ה אהי"ה אדנ"י ואחרונה שהיא הע' י"ה אהי"ה אדנ"י וסוד שתיהן ר"ב הפוך רב המצא ב"ר ר"ב, ירמוז לאדון הכל שכל הנבראים כולם משועבדים לו כמו התלמידים לרובם המובהק שלמדס תורה וחכמה וקדושה, ובר ירמוז לכל הנבראים שהם משועבדים לאדון יחיד כמו הבן ההגון לאביו הכשר בן תרגומו בר, הצור

זהו הר"ב תמים פעלו זהו הבר יהו"ה מש"ה, אמי הקב"ה למשה "ר"ב לך" (דברים ג כו) כבר השתכלת וידעת בבר ובר בו לכל האיפשרי לילוד אשה, ועל כן רב טובי הנכון ליריאי צפון לך.

וכאשר נחבר ב' ההין אלה שסודם ר"ב עם היו"ד אשר סודה עשרים נמצא רכב, זהו משה "רכב **אלהים רבונים**" וגו' (תהלים סח יח) רבותים הם כ' אלף, ואז"ל אל תיקרי שנאן אלא שאינן (עבודה זרה ג ב) אלפי שאינן הוציא ב' אלפים מעשרים אלף ישארו י"ח אלף, רמז לי"ח אלף עולמים שנבראו ממילוי השם המיוחד יו"ד ה"א ו"ו ה"א, המילוי סודו ח"י ועל כן נקרא הקב"ה חי העולמים. ומאד ששה נפשי כמוציא שללים רבים על לילה זו שראיתי זה שהיא ח"י ימים לחדש אדר שבו מתלבשים האילנות הדר, ונשמות בני ישראל הוד והדר אלהי במצריים במצרים שעשאוה כמצולה זו שאין בה דגים שנאמי "וינצלו את מצרים" (שמות יב לו), ובמלכות אחשורוש להנקם משונאיהם ולהפרע מאויביהם.

ומעתה נשוב אל האות הג' הוא הוא"ו ו' ירמוז לת' ולכל שש קצוות, ו"ו ירמוז לת' ולצ' וסודם י"ב ירמזו לי"ב שבטי אורה אשר זכרנו, עוד ג' ווין אלה ירמזו לשלשת העולמים שכל אחד בעל שש קצוות, כי כל נברא מוקף שאין מקיף בלתי מוקף בלתי יהו"ה יול"ו הוא האדון היחיד בשכמל"ו הב"מ, וכל מוקף בעל שש קצוות הוא ודאי וו"ו סודם ח"י ירמזו לח"י העולמים שהשגחתו בכולם ר"ל בכל שלשת העולמים, וא"ו סודו אחד א"כ ו' ו"ו וא"ו סודם חי אחד ר"ל אחד הוא חי העולמים, וי"ו סודו כ"ב רמז לכ"ב אותיות התורה הרי וו"ו וא"ו וי"ו, ירמזו כי חי העולמים שהוא האדון היחיד נתן למרע"ה את התורה שאותיותיה כ"ב.

#סימן קצ"ב.

עוד הקיצותי משנתי, וראיתי פתאום כי הישן פרקדן רוח טומאה ליליית נקביית נזקקת עמו,

והישן על פניו רוח טומאה שדיית זכריי שורה עליו, ובעודי משתכל בזה בא לפי מאמי רז"ל בנח שיש מרז"ל אומי על חם סירסו, וזה ירמוז לרוח טומאה ליליית נקביית, וי"א שרבעו, וזה ירמוז לרוח טומאה שדיי זכריי, וכ"י שיצר הרע נכנס באדם משעה שנער לצאת ממעי אמו שנאמי כי יצר לב האדם רע מנעוריו, וא' ויצר הטוב לא יבא באדם עד שישלמו לו י"ב שנה ויום אחד, שכאשר הגיע הנער לי"ג שנה הגיע לסוד הייחוד, שכן אחד סודו י"ג, וכל זה רמוז במספרי וי הנזכרים בשתיית נח מן היין יותר מן הראוי, הוא אומרו ויחל ויטע וישת וישכר ויתגל וירא ויגד ויקח וישימו וילכו ויכסו ויקץ וידע ויאמר ארור כנען, י"ב וי נזכרו מהשתיה ועד הקללה שהוא ארור כנען, שכנען זה ירמוז ליצר הרע, ואחר שהגיע לי"ג בירך שמו של הקב"ה שהוא של אדון יחיד הוא אומרו ברוך ה' אלהי שם ויהי כנען עבד למו, שתגבר הנפש המשכלת על הנפש המתאוה ויהי יצר הרע עבד ליצר הטוב בכל ענייניו. **עוד** ראיתי, שלא מצינו במרע"ה בשום מקום שהזכיר השם הנעלם⁵⁹, אע"פ שאמי לו הקב"ה כה תאמי אל בני ישראל אהי"ה שלחני אליכם לא הזכיר אותו ולא נזכר מעולם בשום מקום, כי אם הנה מפי הגבורה לבד, הוא שאמי הקב"ה למרע"ה אחרי אומרו ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם.

ויאמר אל משה אהי"ה אשר אהי"ה, ויאמר כה תאמי אל בני ישראל אהי"ה שלחני אליכם לא הזכיר אותו, ולא נזכר מעולם בשום מקום, כי אם הנה מפי הגבורה לבד, הוא שאמי הקב"ה למרע"ה אחרי אומרו ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם, ויאמר אלהים אל משה אהי"ה אשר אהי"ה, ויאמר כה תאמר אל בני ישראל אהי"ה שלחני אליכם. הרי ג"פ נזכר הנה מפי הגבורה השם הנעלה ע"י מרע"ה, אמנם האיש אשר השוו רז"ל מעלתו

⁵⁹ מכאן הוא קטע ארוך, והגם שהוא מדבר בעניין אחד, חילקתי אותו לשלושה סימנים כדי להקל על המעיין, ודוק.

למעלת מרע"ה בענין קבלת התורה, הוא **עזרא הסופר** ע"ה, באומרם ראוי היה עזרא לקבל התורה על הר סיני ושתינתן על ידו לישראל כמשה, אלא שקדמו מרע"ה.

הזכיר השם הנעלם ברמז בר"ת דרך נוטרי' הוא אומרו אתה הוא יהו"ה האלהים ר"ת אהי"ה, והשתכלתי בזה וראיתי לעשות בשם זה נוטריקו עם כאלו הקב"ה אומרם למרע"ה ומרע"ה אומר אותם אח"כ להקב"ה דרך הודאה ושבח כעבד המודה לשבחי אדוניו ומעלותיו ועונה ואומ' כן הוא ודאי אתה הוא כך וכך אתה הוא כך וכך, ואע"פ שאמ' ירמיהו הנביא ע"ה מפי עליון לא תצא וגו'.

ידוע הוא וברור הוא ודאי שהשגחת עליון פרטית על כל מעש' בני אדם כמ"ש ג"כ גדול העצה ורב העלילה אשר עיניך פקוחות על כל דברי בני אדם וגו', וחנה הנביאה אמרה בתפלתה אשר לא יערכנה זהב וזכוכית כי אל דעות ה' ולו נ"ע⁶⁰, אעפ"כ כל המטיבים וכל המריעים אע"פ שאין רע יורד מן השמים אין אחד מהם יכול להטיב או להרע מכח עצמו ומחיל תקפו וגבורתו, מבלעדי השגחת האל ועזרתו, כי לא בכח יגבר איש לא בכח ולא בחיל כי אם ברוחי אמ' ה' צבאות, ואין מיתה בלא חטא ואין ייסורין בלא עון איש בחטאו יסקל איש בחטאו ישרף איש בחטאו יהרג איש בחטאו יחנק ויומת, איש בחטאו יחלה איש בחטאו יתיסר ויוסר.

והעיקר בכל אלה שהמדות האלהיות הפועלות במאמר עליון אינם **מכריחות** אבל הם **מכריעות**, וע"כ עלה על לבי לעשות בנוטרי' אהי"ה כל טוב ואח"כ כל הפך טוב, אמנם לכבוד אל עליון בשכמל"ו לא אכתוב בלתי הטוב לבדו ומהטוב יבין אדם הפכו ואמיתת פ"י טוב ה' לכל הוא, שאפי' הרעות המרות מאד אשר תחולנה על החייבים הראויים להן ודאי לטובת נפשן הן למען יתמרקו

⁶⁰ נתקנו עלילות.

כתמי חטאיה ופשעיה, ולא תאבד אבל תזדכך בייסוריה כראוי לה עד עת קץ הנכון והידוע לפני האל, ותבא בחצר המלך או בהיכלו או בחדריו או בחדרי חדריו או במחצבה העליון להיות מבני עליה, ומעתה אדון הכל יוצר הכל.

אביא הנה הנוטריקונין הטובים בשם אהי"ה איני ה'וא י'מנה ה'יוצר, איני ה'וא י'וצר ה'יכל, איני ה'וא י'וצר ה'יטוב, איני ה'וא י'וצר ה'יטוב, איני ה'וא י'הו"ה האל, איני ה'וא י'הוה ה'אלהים, איני ה'וא ה' (י'ה-ו-ה) ה'אדון, א'ל ש'ידי ר'ם, א'ל ש'ידי ר'אשון, ומנה על פי האלף בית כולה אהי"ה איני ה'וא ה' (י'ה-ו-ה) ה'אב, איני ה'וא ה' ה'אביר ה'אדיר ה'אומר ה'עושה ה'ארך אפים ה'אחרון בלי אחרית האמיתי.

#סימן קצ"ג.

אמת בחשבון המרובע הוא סוד אהי"ה, ר"ל אהי"ה פעמים אהי"ה סודו אמת⁶¹, הברוך הבורר הבוחר בטוב הבורר הבונה הבוחן הגואל הגוזר ומקיים הגדול הגיבור, הגאה על כל רם, הגבוה על כל גבוהים, הדגול הדור לטובים, הדין הדורש הדין את דין העלובים, ההדור הווה לעולם ועד, הוועד הזך הזוכרי הזן החכם החסיד החנון החונן החומל החובש החושב החוזה הטהור הטוב היוצר הישר היודע היושב על כסא דין לחייבים היושב על כסא רחמים לזכאים הכביר הכתר העליון הכותר הכותב כל המחשבות והדברים והרעשים, הכללי הכולל את הכל הלושב צדקה כשריין, הלוחם מלחמות העלובים, הלוחץ אל לוחצי עבדיו, המלך הממליך המכתיר המשפיל המרים המוחל המציל הממית המחיה המוחץ המוחק חטאי השבים, המקבל את השבים, המוריש המעשיר המקרה המברך המרחיק מלאי

⁶¹ הוא המשך הסימן הקודם, ועתה מורה על ענייני שם הק' אהי"ה, שהוא אמת בריבועו (ולו האמת, היינו מניין אמ"ת שבחים באהי"ה, ודוק).

השלום השלם, השומע השועה, התמים התומך,
התולה ארץ על בלימה התולה מאורות בשמים.

הרה"ג משה צוריאלי שליט"א
מה"ס ספרים רבים וחשובים
עיה"ק בני ברק

מדור
שואל ומשיב

\$ברכה על הירח^

שאלה: כל כמה שבועות אני רואה שאנשי בית
הכנסת מתאספים ברחוב, במוצאי שבת, ורוקדים
מול הירח ואומרים ברכה. מה הענין? ועוד האם זו
מצוה רק לגברים, או גם הנשים יכולות להשתתף?

תשובה: ידוע לך שהירח סובב לכדור הארץ פעם
בחדש. שלא כמו הכוכבים המאירים, אין לירח
אור עצמי אלא הוא מחזיר אור שמקבל מהשמש.
זה אמור כל עוד שהירח בצד הרחוק מהשמש, ואנו
בכדור הארץ בינו לבין הירח, לכן רואים האור
שזורח מעל פני הירח. אבל כאשר בסיבובו של
הירח סביב לארץ הוא עומד ממש בינינו לבין
השמש, צד אחד ממנו מואר מהשמש, אבל אין אנו
רואים הצד הזה כי הירח כיבכול "עם הגב אלינו"
ואין אנו רואים בו שום אור. אבל כאשר יתחיל שוב
בסיבוב סביב לארץ, ויגיעו אליו קרני השמש רואים
אנו עליו קצת אור, וזה הוא ראש חודש.

בימי קדם לא היו הרחובות מוארים, והיתה בעיה
גדולה לצאת מהבית. גם מפני הבורות כי לא סללו
הכבישים, גם מפני נחשים ועוד מזיקים, וגם מפני
לסטים ושודדים. לכן שמחו מאד כאשר נהנים
מאור הירח ורואים מה לפנינו, וכיצד לדרך רגלינו
בשטח בלתי מוקף. גם בימינו יש תועלת גדולה
מהאור של הירח, למי שנמצא רחוק מהעיר
במקומות שאין אור בלילות, או הולך במדבר, או
נוסע באניה בלב ים, הירח משמש לנו כמו פנס אור.

ולכן קובע הרמ"א בשולחן ערוך (או"ח סי' תכו
סעיף א) שממתינים עד שנהנים מהאור. מבאר
"מגן אברהם" שיראו את זריחתו על הקרקע.

הסאה, המקרב את השבים, המאציל המשפיע
רחמים, המשפיע דין, המשפיע כל טוב, המרעים
המבריק המטליל המשיב רוחות הממטיר והמגשים
המצמיח המפריח המדשן את התבואות, המגדל
המקיץ המעורר המטיב המגיד המדבר המספר
המנבא המגביה המעלה המוציא המביא המניע,
המסבב המשכיל המחכים המבין המודיע המגלה
כל צפון המשקיט המנצח המחזק המחזיק המגביר
המושיע המצליח המכפר המנקה המזכה המטהר
המזכך המברר המצחצח המאיר המלמד המזכיר
המשיב חכמים אחר המפר עצם ערומים המסכל
מחשבות רמאים, המסכים עם מלמדי זכות
הזכאים המסכים עם מלמדי חובת החייבים,
המביט המשגיח המציץ המשביח המחבש המנחיל
מנוחה לעמי המניח לעמי שבת קדשי, המשכיל
המחכים המבין המודיע המגלה המפרסם המוליד
והמביא המוציא המהיר, המענג את הצדיקים,
המנחם המרחם המישן המרדים המחלים המזקין
המעודד המפקח המפתח המתיר המקמיל המכניס
המנחה אל מחוץ החפץ המישר המשמח המעליץ
המעליז המכסה המעלים המפרנס המכלכל
המשביע המישב המרטב המרכך המפרה המרבה
המעדיף הממלא המשמר, המנחיל נחלות המוריש
ירושות המראה המשמיע המרפא המחליץ הממלט
המפליט המשלים המזריח המשקיע המשיח
המסתיר המפענח, הנשא על כל רם ונשא הנושא
הנוטה כדוק שמים הנורא הנוטר הנוקם הנשגב
הנעלה הנוצר הנוטע הסועד הסומך הסופר הסולח
הסוגר הסותם הענו העונה העשיר העוצר העוזב
העושה העותר העורץ העוסק העובר על פשע העומד
לעולם ועד העוזר העולה בתרועת ותפלת עמו
הפודה הפוצה הפותח הפוקח הפונה הצופה הצדיק
הצודק הקדוש הקורא הקונה הקובץ, הרואה כל
נעלם, הראשון בלי ראשית הרם הרחום הרב את
ריב עבדיו הרוקע הארץ על המים השומר השולח

וביאר עוד הט"ז (ס"ק ג) להמתין לפחות שלושה ימים מאז אחרי ראש חודש, כדי שנוכל ליהנות.

כולם יודעים כי על פי ר' יוסף קארו (בשולחן ערוך שם סעיף ד) על פי הקבלה יש להמתין ממש שבעה ימים מאז מולד הירח בראש חודש. וגם פסק בסעיף ב שיש לברך רק במוצאי שבתות.

לעומת זאת, הרמב"ם בהלכות ברכות (פרק עשירי הלכה יז) פוסק שיש לברך מיד בראש חודש, ורק בדיעבד אפשר לשהות ולברך אחר כך, עד חצי החודש בלבד. והוא לא קבע שצריכים ליהנות מאורו. כיצד יש לנהוג? לפי שולחן ערוך או לפי רמב"ם?

באמת לפי המקור בגמרא (סנהדרין מב, א) הרמב"ם צודק. שם נאמר לברך על הירח בחידושו, כלומר מיד. נבאר: מדוע לא נקבע לברך רק כשנהנים? כי לפי רמב"ם זו ברכת השבת, ולא ברכת הנהנים.

איזה שבח יש בזה? אלא יודעי פנימיות התורה יודעים שהאומות נמשלו לשמש, וישראל לירח (סוכה כט, א). השמש זורחת בתמידות ובלי בעיות, כל יום ויום. כך הצלחת האומות בענינים חומריים סדורה וקבועה. אבל ישראל דומים לירח, פעם בהצלחה ופעם בצרות [וכמו הירח שלפעמים נעלם אורו].

וזה נאמר במפורש בברכת הירח: "וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן [=הם ישראל, כמו שנאמר בישיעה מו, ג] שהן עתידין להתחדש כמותה ולפאר ליוצרם על שם כבוד מלכותו. ברוך אתה ה' מחדש חדשים". כלומר, בטוחים אנו כי כמו אחרי תקופת החושך, ואין אור הירח כלל, שוב מוכרח להיות שהירח ישוב ויאיר אורו, כך הבטחה לישראל שהגאולה בוא תבוא.

וזו היא הסיבה שאנו רוקדים. לא חלילה כמשתחוים לירח, שזהו פולחן אלילי, אלא רוקדים בשמחה על בטחוננו בהקב"ה. לכן כתב "מסכת סופרים" (פרק עשרים) שעדיף לברך במוצאי שבת כשהאדם מבושם ובבגדים יפים. אבל באמת זה לא מעכב, ואפשר לברך באמצע השבוע.

ומה שכתב ר' יוסף קארו על פי הקבלה, להמתין שבעה ימים, הוא נגד הנאמר בגמרא (כדברי הט"ז תכו ס"ק ג). והחוקרים הוכיחו שבטעות חשב ר"י קארו שדבר זה נאמר ע"י ר' יוסף ג'קטיליא [מקובל קדמון]. אלא מקובל אחר הוא בעל המסמך וההוראה הזאת. והנה פלא. באריז"ל (פרי עץ חיים, שער ראש חודש, פרק ג) כתב ר' חיים ויטאל שיש לברך על הירח בעצם יום ראש חודש. ר' יוסף קארו לא ידע זאת [כי הספר לא התפרסם בימיו]. ואילו ידע לא היה פוסק כמו שמצא במקובל אחר.

ולענין נשים אם יברכו, המנהג הוא שאינן מברכות, כמו שכתב "מגן אברהם" (תכו ס"ק א) כי לפי דעתו זו מצות עשה שהזמן גרמא (רק פעם בחודש). אבל זה נגד הנאמר בגמרא (סנהדרין מב, א) שם מפורש שהנשים כן ברכו! והמאירי (על סנהדרין, בנדפס עמ' 177) אומר כי הנשים חייבות לברך ואומרות "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם, מחדש חדשים". [ע"כ דבריו]. כי באמת אין מצוה זו תלויה בזמן אלא היא בעצם העובדא שהירח מתחדש ונראה לפני עינינו. אין כאן יום מסוים. האדם יכול לברך משך חצי החודש, וכיצד תאמר זה "זמן גרמא"?

המאירי מסיים (עמ' 178) שיש בברכה זו התבוננות על פלאות השם יתברך ויכולתו בחידוש העולם. לא על חינוך אמרו שם בגמרא "כאילו מקבל פני שכינה" לכן צריכים לברך כשעומדים.

ברכה יקרה זו, שיש בה משמעות פנימית, ואינה ברכת הנהנין כמו שחשבו רבים מהפוסקים, חבל להפסיד אותה. ויוצאים לרחוב כדי לראות היטב את הירח, לא מתוך איזה חלון או פתח הדלת. ורוקדים בשמחה כנאמר שם בגמרא.

*

שאלה נוספת בענין הנ"ל

\$מדוע רוקדים באמירת ברכה על הירח?^

תשובה: בנוסח הברכה שמברכים אז, אומרים [לפי הגמרא בסנהדרין מב, א] "אשר במאמרו ברא שחקים, וברוח פיו כל צבאם, חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם... וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן, שהן עתידים להתחדש

מברסלב כי כאשר קופצים בריקוד, מתרוממים
לכל הפחות טפח מהארציות, מהחומריות.

יש כאן חיזוק האמונה בגאולתנו העתידה. אבל לא
די באמירת הברכה, אלא יש לכוין בה!

הרה"ג יוסף אביטבול שליט"א
מח"ס שערי יוסף ועוד
עיה"ק בני ברק

מכתב לגם אני אודך תשובת הגאון רבי משה חליוה חלק לא
בס"ד

מוצש"ק פ' וילך שובה תשפ"ב

לכבוד הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
בעמח"ס גם אני אודך ופרדס יוסף החדש.

שלו' וברכה

קבלתי התשובות גם אני אודך תשובות הגר"מ חליוה
שליט"א חלק לא, כן ירבה.

א). וראיתי במה שכתב לדון בסימן ג' בדין קיפול טליתו
ע"י אחר, הפוסקים הביאו מש"כ שהמהרי"ל היה מקפל
את הטלית שלו בכל מוצאי שבת כדי להתחיל להתעסק
במצוה מיד בתחילת השבוע, והביאו במשנ"ב סימן רצ"ט
סק"מ, ובספר שמירת שבת כהלכתה (ח"ב פרק סג
הערה ל) כתב שמשום כך יקפיד שדוקא הוא בעצמו
יקפל את הטלית ולא יתן לאחרים לעשות את זה
במקומו, והנה י"א שישר יש ללמוד במוצש"ק משום
סימנא מילתא לכל השבוע, ומ"מ חזינן מדברי המהרי"ל
דקודם כל יש לדאוג לביזוי המצוות שהרי לא מקפלים את
הטלית בשבת, [ואף שיש מקילים מ"מ כתבו באול"צ
ובחזו"ע דאין גוערין בידם, והיינו כסדר קיפולם אבל שלא
כסדר קיפולם יש להקל וגם בזה יש מחמירים ולכן
המשנ"ב שמחמיר בזה הביא דברי המהרי"ל והבן], ומ"מ
מוכח מדברי השמירת שבת כהלכתה דהוא רק מטעם זה,
ואין איסור שאחר יקפל את הטלית שלו, וכן משמע
מהנהגת מרן החזו"א שהו"ד באגרות דרך אמונה הלכות
חול המועד שהחזו"א היה אומר לאחרים שיקפלו את
טליתו, וכבר במק"א כתב להעיר מדברי הבא"ח (פרשת
נח הלכה טז) שהוא קשה למזל. וכן כתב בנימוקי או"ח

כמותה, ולפאר ליוצרים על שם כבוד מלכותו. ברוך
אתה ה' מחדש חדשים".

מה פירוש "שהם עתידים להתחדש כמותה"? מענה
על כך יש בדברי רמ"א (בשו"ע סימן תכו, סעיף ב):
"ונוהגין לומר: 'דוד מלך ישראל חי וקיים',
שמלכותו נמשלה ללבנה ועתיד להתחדש כמותה,
וכנסת ישראל תחזור להתדבק בבעלה שהוא
הקב"ה, דוגמת הלבנה המתחדשת עם החמה
שנאמר: 'שמש ומגן ה' ' (תהילים פד, יב) ולכך
עושין שמחות ורקודים בקידוש החדש, דוגמת
שמחת נשואין".

המושג שעם ישראל נמשל לכלה, והקב"ה הוא
החתן, נאמר במשל של שיר השירים חמש פעמים.
הרחיב בזה מהרי"ל (חדושי אגדות, סוף מסכת
גיטין, ד"ה אפילו מזבח).

הירח, כעבור חצי החודש, הולך אורו ומתמעט,
ונעלם מאתנו כליל בסוף החודש. נשארים אנו
בחושך. כי לא בכל מקום יש תאורה ברחובות.
הנמצא בשטח פתוח, או בים, נעזר הרבה לאור
הירח. והנה אחרי שלכאורה נאפס אורו של הירח,
נולד מחדש! וזהו סימן טוב לישראל. כי האומות
נמשלו לשמש (סוכה כט, א) אשר אורו מובטח יום
יום ללא שינוי. אבל בישראל, לפעמים אנו בצרות.
ולפעמים בצרור-צרות! ואע"פ כן מובטחים אנו
"לא ינום ולא יישן שומר ישראל".

כדברי ספר "ערוך השולחן" (הרב י"מ אפשטיין,
סי' תכו וסי' קב) "כשם שהלבנה תחשך ותאיר, כן
ישראל. כמו שאנו אומרים בברכתה: 'וללבנה אמר
שתתחדש, עטרת תפארת לעמוסי בטן (פירש הרב
שם בסוף סי' קג: "עמוסי התלאות"), שהם עתידים
להתחדש כמותה". וכשם שהלבנה אף בימי
חסרונה, שעל הארץ נראה חושך, מכל מקום תאיר
אל עבר פניה במרומים [בכל מקום שהוא שם
הלבנה נמצאת, למרות שעל הארץ לא רואים
אותה], כידוע, כמו כן ישראל. ומכל אלו הטעמים
קבלו ישראל מצוה זו בשמחה".

מדוע קופצים? המאירי על סנהדרין (מב, א) מפרש
"מכתפין" שהוזכר בגמרא, שהיו קופצים. לדעתי
כאילו לעלות במקצת לקראת מעלה, לקראת
"אבינו שבשמים". וכבר ידוע אימרתו של ר' נחמן

סימן כד כתב שיש ענין לקפל את הטלית בעצמו כי זה מורה על חיבוב מצוה

ולגבי תפילין כתב הב"ח (ש"א פרשת חיי שרה הלכה יט) וז"ל: כשחולץ תפיליו טוב שהוא בעצמו יקפלו וניחים בכיס לחיבוב מצוה ולא כאותם שנותנים התפילין לשמש שלהם לפלן ודוגמא לזה מצינו דאמרו רבותינו ז"ל (מגילה לב.) גבי ספר תורה הגולל נוטל שכר כול וכו' עכ"ד. וכן כתב בספר דברי תורה (ח"ה אות פז) בשם אבותיו ורבותיו שדרך החסידים וישרים להשתדל לכרוך התפילין בעצמם ולא היו נותנים לאחרים לכרכן כדי שלא יהא נראה כאילו המצוה היקרה הוא כעול עליו ומבקש ליפטר ממנה, וכן כתב בכה"ח (סימן כח סקי"ט) ובפסק"ת (סימן כח הערה מס' 34) כתב בשם הנימוקי או"ח בשם דהברי חיים מצאנו זצ"ל שכתב בשם הירושלמי (ולא נודע מקומו) שהעושה כן מצננים לו גיהנום יעו"ש.

וע"ע בשו"ת שיח חיים תשובות מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שיו"ל ע"י הגר"ח מלין שליט"א סימן כ שאל למרן הגר"ח ק"ק שליט"א בהאי לישינא, האם יש ענין לגלגל בעצמו את התפילין משום חיבוב מצוה, והשיב בזה"ל: יתכן, ובהערה כ, כתב שמצא עוד בקובץ שו"ת ממרן הגר"ח ק"ק (עניני תפילה תשובה יא) שנשאל האם צריך לקפל טליתו או לכרוך תפילין דוקא ע"י עצמו, והשיב מצוה (אם יכול) עכ"ד. ולפי"ז כל יש לעורר שהאבות לא יתנו לילדים לקפל התפילין והטלית שלהם, ואולי אם זה משום חינוך שאני, ויל"ע עוד בזה.

ב). במש"כ בסימן ה' עמש"כ בשו"ת ויען ראובן (ח"ג, סימן ז') שדן בענין ברכת משנה הבריות אי מברכים דייקא ברואה פיל וקוף או אף בשאר בע"ח משונים, ונו"נ בזה מגמ' דברכות (נ"ח ב') ת"ר הרואה פיל קוף וקיפוף אומר ברוך משנה הבריות ועי' בראשונים דהתם. ולמעשה העלה דדייקא ברואה פיל וקוף יברך בשם ומלכות ועל קיפוף שהוא ינשוף ישנם דעות בזה, והרואה שאר בע"ח משונים אין לברך עליהם דסב"ל, ע"ש.

הנה בספר וזאת הברכה (עמוד קנ"ו) הביא דכתב לו מו"ר מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א דברכת משנה הבריות (על בע"ח) נתקנה דייקא על ג' אלו ולא על אחרות אעפ"י שנראות משונות, ואיברא דדעת מרן הגרשז"א זלה"ה בס' הליכות שלמה (פכ"ג ל"ה) דמברך על כל חיות משונות, ע"ש. וע"ע בספר מאיר עוז חלק עשירי (עמוד תרנ"ד) מאי דהאריך בענינא דברכת פיל קוף וקיפוף. והתם (עמוד תרנ"ז) הביא מספר מצות זמניות ה' ברכות דכ' וז"ל הרואה בעל חי משונה כמו

הקוף או הפיל יברך ברוך משנה הבריות וע"ש מש"כ בכל זה, ויש לעיין לש' דמברכים על כל בעל חי משונה מאי ההגדרה בדבר זה, וצריך עיון. עכ"ד. עוד בהאי ענינא ראה מה שהאריך בזה בגליון עומק הפשט לפני כב' שנים בחודש אב, ובספר אוצר הברכות.

ג). במש"כ בסימן ו' להעיר על דברינו בבאר יוסף ובנימין עמוד ק"כ שיצא לדון בענין אם יש בורר בדבר שאין בו ממש וכמנער בקבוק סודה ע"מ להוציא ממנו את הגזים, ומע"כ נ"י נו"נ בזה כדת של תורה והביא בתו"ד מענינא דבירור ניצה"ק מהמאכלים ע"י ברכה עליהם וברכת האילנות בשבת והמסתעף. תו הביא מספר חוט שני למרן הגאב"ד זצוק"ל (בורר פכ"ד עמוד ק"ב) דכ' וז"ל מותר לעשות פעולה להוציא הגזים מן המים בשבת לאלו שאינם רוצים לשתות מים עם גזים כגון ע"י עירבוב המים בכפית או נתינת סוכר במים וכיו"ב כיון שאין בהם ממשות של פסולת, עכ"ל. ומייתי דברים בזה משו"ת אבני ישפה ח"ה (סימן ס"ז) ועוד.

ולפענ"ד צ"ע במ"ש החו"ש דטעמא דהתירא ליעביד הכי לצד שאין בהם ממשות של פסולת, דלכא' בלא"ה לא חשיב בורר ומהאי טעמא דבורר ענינו שמוציא דבר מדבר והכא אינו מוציא את הגזים מן המים רק דמבטלם במים (וכמדו' דאף שינער בקבוק סודה עד שיוציא כל הגזים מ"מ נשאר טעם סודה במים וזה יורה שצורת הגזים נתבטלה בגוף המים ואכמ"ל), וענין בירור ניצוצות הקדושה לכא' לא דמי למאי דקמן ומשום דבניצה"ק הוי בירור דבר מדבר ואלא שהוא דבר רוחני ועל כן דנו בו הפוסקים אך במאי דקמן ל"ה בורר וכדאסברנא כנלפע"ד. עכ"ד.

כבר דברתי עמו בענין זה, וכתבתי בזה כך,

ב"ה עתה דיברתי עם הגר"מ חליוה שליט"א בעמח"ס ענפי משה ואמר לי שקיבל הספר באר יוסף ובנימין ואודות מש"כ שם האם שייך בורר בגזים שלא מבין מה שייך בזה בורר לכאורה, כי בורר אפילו לגבי בורר בברכת האילנות סו"ס נקרא שבורר כאן משהו, משא"כ לגבי גזים הרי זה כמו שמערב טחינה והרי הוא לא בורר כלום, וא"כ מדוע הפוסקים כתבו ששייך בזה בורר הרי אין כאן אי"ז שייך.

ואולם אמרתי לו שלכאורה כן שייך בורר כמו בקבוק קולה שמנער הבקבוק והגזים עולים כלפי מעלה, וא"כ השאלה באיזה מקרה, ואמנם יש לעיין בגוף הפוסקים באיזה מקרה דברו, כי לכאורה כתבו ששייך בורר בכל גוונא ויש לעיין מדוע.

ד). במכתבו אלי בסימן י' יש"כ על הארתו.

ה). במש"כ לדון בסימן יב האם מותר לשאול את חברו איך מרגיש בצום והביא בזה מדברי הפוסקים שיש שהתירו, לענ"ד נראה לחלק בזה בין היכא שרואה שחבירו חלש ואולי מותר לו עתה שלא לצום לבין היכא שלא רואה בזה חשש.

ו). במש"כ בסימן יח אות א' בד"ן כיסוי המראות בבית האבל, הנני מצרף מש"כ בזה להרה"ג הנ"ל.

לכבוד הגאון רבי יעקב אהרן סקוצ'יל'ס שליט"א בעמח"ס אהל יעקב, קבלתי שאלתו ע"ד אחד שהוא אבל ל"ע ויושב שבעה בבית א' ויושן בבית אחר האם באותו בית שיש צריך לכסות את המראות, כגון בחדר שבו יושן וכדומה, ע"כ שאלתו.

הנה מצינו בהא כמה טעמים, בשו"ת יביע אומר (ח"ד חיו"ד סימן לה אות ג) כתב שנוהגים לכסות או להפוך את המראות בבית הנפטר שמתפללים שם, ואסור להתפלל מול המראה, וכמ"ש בשו"ת הרדב"ז ח"ד סימן קו שאסור להתפלל להתפלל כנגד המראה כדי שלא יאמרו שהוא משתחוה לבבואה שלו, ואע"פ שכתב שהמהרש"ם בדעת תורה (יו"ד סימן יא) כתב שיש לפקפק בזה על דברי הרדב"ז כי הרי בשעתה שמתשחוה גם הבאווה שלו משתחוה לעומתו ולכן התיר בזה בשעת הדחק מ"מ האחרונים קבלו דברי הרדב"ז, ויש עוד טעם ע"פ דברי הירושלמי שכתב הפכו הסרסור וגם המראות הם סרסור בין איש לאשתו ולפי שאין נוהגין בכפיית המטה הופכין המראות.

וכטעם שהוא מפני התפילה כן כתב לדינא בשו"ת חלק לוי (יו"ד סימן קלב) כיסוי המראה הוא בשביל שלא יתשחוה בתפילה לעומת הבבואה שלו.

ואולם בשו"ת גנזי יוסף (סימן קמג) כתב הטעם שבבית האבל מצויים רוחות רעות ומזיקין, וכדי שלא יראה דמות הנך כלבין חציפין במראה ויבוא לידי נזק ולכן מהפכי המראות בבית האבל יעו"ש.

עוד טעם מצינו בשו"ת דבורי אמת (סימן שפז) כתב שהטעם שהמראות גורם שמחה ואבל אסור בשמחה.

עוד טעם בזה ראיתי בספר נוהג בחכמה (עמוד כג) שאין להתייפות במקום האבלים. וע"ע בשו"ת דודאי השדה סימן עח ובספר נטעי גבריאל (אבילות צב ו).

ואמנם לענין שבת מצינו בשו"ת שבט הקהתי ח"ו סימן תא שבשבת אין צריך לכסות את המראות בבית האבל

כיון דהוי אבלות בפרהסיא ובשו"ת אבני דרך ח"ז סימן יג כתב בהערה 1 בשם הגר"א נבנצל שליט"א שא"ז מטעם אבלות אלא מטעם איסור להתפלל לפני המראה, ואולי איאתא לשבט הקהתי טעם אחר וכמדומני שמעתי טעם שחיישין שהאבל יתעורר בלילה ויבהל מהדמות הנשקפת אליו במראה עכ"ד. אבל מ"מ לפי מש"כ ביביע אומר שהטעם הוא משום בלבול התפילה א"כ ה"ה בשבת.

ומ"מ בנ"ד נראה לכאורה שא"צ לכסות המראות, וכה"ג כתב בילקוט יוסף (ביקור חולים אבילות עמ' תמד) שנוהגים לכסות המראות שבבית האבל כל שבעה, אבל אם אין מתפללים בבית האבל אין צורך לכסות את המראות עכ"ד. ומ"מ כיון שיש טעמים להחמיר בזה, שהאבל לא יתייפה, וגם לטעם שכתב ביבי"א ע"פ דברי הירושלמי נראה שיש מקום להחמיר בזה אבל לדינא אינו חיוב. [ואמנם נראה דנקטינן הטעם שהוא משום תפילה שמשו"ה מכסים גם את התמונות ובע"כ דהוא מטעם זה],

ז). ובמש"כ באות ג' בד"ן שמיעת שיר אשה קטנה שעתה היא גדולה וכת"ר צ"ן בזה כמה מראי מקומות, הנה בהאי ענינא הנני מצרף מש"כ בזה להרה"ג הנ"ל.

לענ"ד נראה דבכה"ג יש לאסור, דהא סו"ס הא היא עתה גדולה

והנה יסוד האיסור של קול באשה ערוה מבואר בברכות דף כד ע"א וילפינן לה מדכתיב כי קול ערב שקול באשה ערוה, והפוסקים דנו ממתי הוא הדין של קול באשה ערוה, שבמשנ"ב סימן עה סק"ז מבואר דהאיסור הוא משהגיע זמן הוסת, ובאג"מ (חאו"ח ח"א סימן כו) כתב שהוא מגיל י"א שנה, וכתב שם שנראה שהחמיר שלא לשמוע לקול אשה בפחות מגיל י"א שנה קדוש יאמר לו, ואולם הביאו הפוסקים מש"כ בשו"ת חיי הלוי (ח"ו סימן קסה) שאין להקל בשמיעת קול אשה עד גיל שלש ולמעלה מגיל שלש אין להתיר רק לאב ואם ולסב ולכל מי שמותר ביחוד, וא"כ לפי דבריו יש להחמיר גם בנ"ד, אבל במשנ"ב לא חזינו הכי, והכא גם אין זה קול ישיר אלא רק הקלטה ואף שדנו הפוסקים האם נחשב כלי שיר או לא, מ"מ אכתי סו"ס קולה הוא, ועתה הוא יבוא לידי הרהור, ולכן נראה דבנ"ד יש להחמיר, וישימו במקום זה שיר אחר. וכן מצינו בפוסקים שכתבו לדון לענין רדיו שיש לאסור דהא סו"ס קולה הוא כן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סימן קצז אות ג) בענין קול באשה ערוה דבתשובת בית שערים או"ח סי' נ"ג מקיל בקולה באינה יודעה ומכירה כמו שמבואר לענין בגדי צבעונין, כבר כתבתי

בתשובת שבט הלוי ח"ג סי' קפ"א דאסור להקל בזה, ואין לדמות הנושאים, ושו"ר גם בס' אוצה"פ מביא מקילים ומחמירים, ופשיטא דהלכה כדברי המחמירים, ואף שיש משמעות בתשובת מהר"ם שיק אה"ע סי' נ"ג שנוטה להקל כנ"ל, כתבתי שם דאין להוציא כן מדבריו, ובכל אופן למעשה אסור בזה, ע"כ פשוט מאד דקול באשה של זמר בראדיא, אסור מדינא דידוע דבין כו"כ מעורר חשק ותאוה, ובלא"ה אסור מדין כלי זמר המבואר באו"ח סי' תק"ס עכ"ד, וכן הוא דעת הגרנ"ק בחוט שני (אבן העזר סימן כא סק"י אות ג) שאסור גם דרך טייפ וכדו'.

ואולם ממש"כ שבשבט הלוי להביא מש"כ בבית שערים שאין איסור בזה, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פרק ו' תשובה יג) שדרך הרדיו יש להקל שלא איסור לומר כנגדו דברים שבקדושה, וכן נראה לדינא בשו"ת יביע אומר ח"ט חאו"ח סימן קח אות מג יעו"ש, וכיון שכן אולי כאן יש מקום להקל, אם זה קרובים שמותרים ביחוד. אבל לכאורה נראה להחמיר כמ"ש.

בברכת התורה וברכת גמר חתימה טובה

הצב"י יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף ושא"ס

החונה כאן לעת עתה ישיבת רש"ת כרמיאל

ועוד אצרף בזה לכת"ר שליט"א שאלה חשובה מאוד, ואשמח לתשובת כת"ר שליט"א.

בס"ד

מוצאי צום גדליה תשפ"ב

לכבוד הגאון רבי משה חליוה שליט"א בעמח"ס ענפי משה ושא"ס

שלום וברכה

ב"ה מעשה שהיה בישיבה שבה אני לומד ישיבת רש"ת בעיר כרמיאל שמונה בלי עין הרע מאות בחורים, והיה רכב של חבילות שנסע בערב ראש השנה תשפ"ב מבני ברק לכרמיאל והביא שם בתוכו יותר ממאה חבילות לבחורים שגרים בבני ברק, שהוריהם שלחו להם מידי דמאכל ליומי דר"ה שיאכלו לשמוח בר"ה [וכמו שנקטו ברוב הפוסקים שיש דין שמחה בר"ה] ויען נתאחר הרכב לצאת ויצא בערך בשעה שלוש וחצי מבני ברק, ועקב הפקקים הרבים בערב ר"ה, וחסימות הכבישים של המשטרה יען כי ברחו המחבלים מבית הכלא בגלבו, היה הרבה מחסומים, ובשעה שש לקראת החג, פנה הרכב על

כל החבילות להשאיר בראש השנה בזכרון יעקב, ואותו בחור מהישיבה שאחראי על החבילות ולא רצה שכל האוכל שם יתקלקל וגם חשב שיהיה מותר בכזה מקרה, השיג גוי גרמני שלקח ברכבו [ולא ברכב של החבילות כי הוא רכב של ישראל ושייך בו שביטת בהמתו וכמ"ש בפוסקים ואכמ"ל בעניין זה] ויצא בערך אחרי השקיעה מזכרון יעקב והגיע לכרמיאל בשעה 8 וחצי בערך, והביא החבילות מרכבו ושמו הכל בקרור, וכמה רבנים שליט"א מרבני הישיבה צדדו בזה לאסור, דהרי סו"ס הגיע מחוץ לתחום, ולכן אסור להשתמש באוכל ובמה שהביאו, אבל מותר להביא לחבירו שלא יעשו החלפה, וכמו שכתב במשנ"ב, אבל כל אחד יכול להניח את האוכל ששלחו לו על שולחן חבירו, וכך גם יעשה גם חבירו ששלחו לו, וממילא יוכל לאכול מהאוכל של חבירו, ואם הוא בעצמו רוצה להשתמש באוכל, מותר לו לאכול רק מכדי שיעשו, כמה זמן שלוקח לרכב להגיע מזכרון יעקב לעיר כרמיאל.

והנה עיקרא דהאי דינא בדבר שבא מחוץ לתחום איתא בגמ' בביצה דף כד ע"ב, אמר רב פפא הלכתא, נכרי שהביא דורון לישראל ביום טוב, אם יש מאותו המין במחומר אסור, ולערב נמי אסורין בכדי שיעשו. ואם אין מאותו המין במחומר, תוך התחום מותר, חוץ לתחום אסור, והבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר.

ופירש"י שם במה שלישראל אחר מותר, לא שמעתי טעם מקובל בדבר, דאי משום מוקצה, אמאי מותר לישראל אחר, ואי משום שנעשה בו איסור בשבילו אם כן לישראל אחר נמי אסור, דנכרי שהדליק את הנר בשבת תנן (שבת קכב, א): אם בשביל ישראל אסור, ולא חלקו בינו לחברו, ויש לומר: דגבי איסור תחומין דרבנן לא אחמור כולי האי, ודין אם אסרוהו על זה, עוד טעם כתב שם רש"י בסוגריים, טעם אחר נראה לי: מחוץ לתחום אסורין גזירה שמא ישלח בשבילו, והבא בשביל זה מותר לאחר דליכא למגזר בה, שאינו מכירו. עכ"ד, ובתוספות שם בד"ה הבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר, תימה מה טעם זה אי הוי מוקצה אפילו לישראל אחר אסור ואי אסור לישראל ראשון בשביל שנעשה בהן איסור בשבילו אם כן לישראל אחר נמי אסורין כדאמרין (שבת דף קכב.) נכרי שהדליק הנר אם בשביל ישראל אסור וליכא חלוק בין אותו לישראל אחר ותירץ רש"י דשמא גבי איסור תחומין דליכא אסורא אלא מדרבנן לא אחמור כולי האי ודי אי אסרינן על זה שהובאו בשבילו. ע"כ דברי התוס', ומוכח מדברי התוס' דנקטו הטעם הראשון, אבל לכאורה לפי הטעם הראשון י"ל סברא שכל האיסור דוקא למי שדאג שהנכרי ישלח לו דורון, אבל מי שלא שלח, אף שסו"ס שלחו דברים

בשבילו לא נכלל בתוך האיסור, וכן נראה לדייק מדברי התוס' בשבת דף קכב ע"א בד"ה ואם בשביל ישראל אסור, כתבו לשאול מה החילוק בין הכא לבישול בשבת ויישבו, אבל בנכרי העושה לצורך ישראל אי שרית ליה אתי למימר לנכרי לעשות בשבילו עכ"ד התוס', וממילא נראה דלכלל הבחורים יהיה מותר. **דסו"ס יש לומר שכל האיסור הוא למי שקיבל מהנכרי ולא עבור כל הבחורים ששלחו עבורם ועליהם לא חל הגזירה, ואכתי יש לפלפל בזה.**

וברמב"ם בפ"ו מהל' שבת ה"ח כתב ג"ע הטעם שאסור משום גזירה שמא יאמר לנכרי לעשות וכמ"ש בתוס' וז"ל הרמב"ם: ישראל שאמר לגוי לעשות לו מלאכה זו בשבת אף על פי שעבר ומכין אותו מכת מרדות מותר לו ליהנות באותה מלאכה לערב אחר שימתין י בכדי שתעשה, ולא אסרו בכל מקום עד שימתין בכדי שיעשו אלא מפני דבר זה, שאם תאמר יהא מותר מיד שמא יאמר לגוי לעשות לו וימצא הדבר מוכן מיד, וכיון שאסרו עד שימתין בכדי שיעשו לא יאמר לגוי לעשות לו שהרי אינו משתכר כלום מפני שהוא מתעכב לערב בכדי שיעשה דבר זה שנעשה בשבת. עכ"ד.

וסו"ס נראה לענ"ד שיש להחמיר בזה דסו"ס נעשה בשביל ישראל וכן מצאתי בשו"ת חלקת יעקב הערות לאורח חיים סימן פה, שכתב בהאי לישנא: מ"מ בהא שעכו"ם יעשה מלאכה בשבת לצורך ישראל גם לדבריהם איכא איסורא כמבואר להדיא בגמרא הנ"ל, והיינו שחכמים אסרו שישראל יהנה ממלאכת שבת וכן כתב רש"י ביצה כ"ד גבי עכו"ם שהביא דורון. ואף שהתוס' בשם חולקים על רש"י וכתבו שאיסורו כדי שלא יאמר לו בשבת, וכן הוא בתוס' שבת קכ"ב ד"ה ואם בשביל, מ"מ אפילו היכא דבאמירה עצמה ליכא איסורא, מצינו שאסרו להנות ממלאכת עכו"ם בשבת אף שלא שייך גזירה שמא יאמר לו, כהא דביצה כ"ד עכו"ם שהביא דורון מחוץ לתחום אסור למי שהובא בשבילו, אף שמוותר לומר לעכו"ם לכרך פלוני תלך למחר, שאם יש שם בורגנין הולך (עי' שבת ק"נ תד"ה לכרך פלוני) ובע"כ לומר דחכמים לא פלוג, וכל שנעשית מלאכה לצורך ישראל בשבת אסור לו ליהנות ממנה. עכ"ד, ולפי דבריו סו"ס אין כאן מקום להקל דהא סו"ס נעשית המלאכה בשביל ישראל.

ואולם היה נראה דכ"ז בנכרי שהביא דורון, אבל הכא אינו דורון, כן נראה לומר לכאורה, ממה שהעתיקו כל הראשונים והפוסקים דורון וכו' שהוא דוקא בדורון, ולא היכא שעשה עבודה. [ואמנם בעיקר האי איסורא נראה בתרומת הדשן סימן פג שהסיק שאין לאסור במה שנכרי הביא מחוץ לתחום אם לא נעשה מלאכה בגוף החפץ].

והאי דינא שדורון שהביא נכרי מחוץ לתחום כתב בשו"ע סימן תקט"ו ס"א, כתב בזה"ל: אינו יהודי שהביא דורון לישראל ביו"ט אם יש ממינו במחובר או שמחוסר צידה אסור אף למי שלא הובא בשבילו לאכלו בו ביום, והוסיף בשו"ע, ואפילו לטלטלן אסור, ולערב מותרים בכדי שיעשו, ובשני ימים טובים של גליות אם הובא ביום ראשון מותר מיד בליל יו"ט שני בכדי שיעשו, וברמ"א כתב, שיש מחמירין לאוסרו עד מוצאי יו"ט שני, והוסיף הרמ"א, ונוהגין להחמיר אם אינו צורך יו"ט לצורך אורחים יעו"ש עוד.

ובשו"ע סימן תקט"ו ס"ט כתב, ישראל ששגר דורון לחברו ע"י אינו יהודי מערב יו"ט ונתעכב האיני יהודי והביאם ביו"ט מחוץ לתחום מותר אפילו למי שהובא בשבילו לאכלם, אבל אסור לכל ישראל לטלטלם חוץ לארבע אמות או חוץ לעיר המקפת חומה או חוץ למבצר שידוע שהוקף חומה לדירה, וברמ"א כתב, ודוקא שהיה דעתו מאתמול דלית בה אסור מקצה, אבל אם לא היה עליו דעתו מאתמול אע"ג דלית בה אסור תחומין אסור משום מוקצה, דכל של ישראל צריך הכנה מבעוד יום ואפילו למי שלא הובא בשבילו אסור, ובמשנ"ב שם סקס"ח, כתב ולא שייך הכא למגזר שמא יאמר לו לעכו"ם להביא, דכך זה במביא העכו"ם פרותיו בשביל ישראל אבל הכא אין לעכו"ם זה שום שיכות והכרות לישראל המקבל, ורק שליחותה דישאל קמא דעביד, ומ"מ כתב שם במשנ"ב, וכתבו הפוסקים שכ"ז שנתעכב העכו"ם בדרך, אבל אם המשלח היה יודע שלא יגיע עד יו"ט להמקבל הרי זה אסור באכילה למי שהובא בשבילו, ולערב בכדי שיעשו, כיון שנעשה אסור בשבילו, והוסיף עוד, וכתבו עוד שאפילו בנתעכב מותר דמ"מ אם הדורון הוא דבר שיש במינו מחבר או דגים שיש במינו שנצוד היום יש לחוש שמא החליף העכו"ם יעו"ש, ואינו שייך להכא. ויעו"ש בא"ר סקכ"ג ובשו"ע הרב סכ"ב ובסכ"ג ובחיי אדם כלל ק' סט"ז. וא"כ נראה דהכא נמי דמיירי שנתעכב בדרך, והישראל שמגיע בשבילו,

ובמג"א שם סקכ"ו בד"ה מותר אפי' וכו', כתב, שהרי אין העכו"ם מביא משלו כדי שנגזר שמא יאמר הבא לי (ב"י רשב"א) ונ"ל דבזה לכ"ע מותר דלא אסור משום שלא יהנה ממלאכת י"ט כיון דאינו נהנה מהמלאכה עצמה כן נ"ל, משמע שם דוקא בפירות שאין במינם במחובר לקרקע אבל אם יש במינם במחובר צריך חותם דחיישינן שהעכו"ם החליף טובים ברעים שתלשם היום וה"ה בדגים כמ"ש ב"ד ס"י קי"ח ועמ"ש ס"י תקי"ו וכ' בכ"ה ס"י שכ"ה דוקא דורון אבל מי ששלח שליח לחבירו שיקנה לו בשר וישלחנו לו ויודע שיצטרך להביאו ב"ט אסור דהוי כאלו

א"ל לעכו"ם להביאם ב"ט ובס' ת"ד סימן רכ"ה ורכ"ו כ' דדוקא כשנתעכב העכו"ם אבל אם השולח ידע שילך בשבת אפי' במתנה אסור עכ"ל וכ"מ ב"ד סימן צ"ח דהמבטל איסור אסור למי שנתבטל בשבילו עכ"ד.

ובמחצית השקל (שם סק"ג) כתב, שלא יהנה ממלאכת י"ט ויש לדקדק מדנקטו הגמ' והפוסקים עכו"ם שהביא דורון וכו' משמע דאם אין מביא בחנם רק הישראל קצץ לו מעות שיביא לו דגים מעי"ט והעכו"ם שהה והביאן ב"ט מותרין לערב מיד ואם הוא דבר שאין במינו במחבור ומחוסר צידה מותר אפי' ב"ט אפי' הביאו חוץ לתחום דהא אפי' עשה העכו"ם מלבוש ב"ט מותר ללבוש אם קצץ דעכו"ם אדעתיה דנפשיה קעביד כמ"ש סי' רנ"ב ס"ז ק"ו כשבא מח"ל ואפי' להמחמירים התם היינו במלאכה גמורה אבל בתחומין מודה וה"ה במלאכה גמורה שרי במוצאי י"ט ראשון בכ"ש וכ"מ בב"י סי' תקי"ז שכ' בשם המרדכי דההוא עובדא דליפת' דמחוז' ודיכרי דאיתא פ"ג דעירובין חנוני ישראל אמר קודם י"ט להביאן להם ופסקו את דמיהם ואיחרו העכו"ם והביאום ב"ט וכו' וכ"כ הראב"ן וא"כ ק' היאך התיר רבא ואמר אדעתיה דעכו"ם קאתי אלא ה"ק עכו"ם אדעת' דנפשיה קעביד כיון שקצץ עמו קודם י"ט ועסי' רמ"ז מיהו י"ל דדמי לעכו"ם שהדליק נר בשבת שאסור להשתמש בו אפי' קצץ משום דהעכו"ם עשאו אדעתא דהכי שהישראל ישתמש בו בשבת משא"כ מונעלים שלא נעשו דוקא להשתמש בו בשבת א"כ אפשר דמיני מאכל דמי לנר וצ"ע ד"ל דוקא נר צריך להשתמש בו עכשיו דמחר בא ואיננו משא"כ מיני מאכל עכ"ד ויעו"ש עוד בכה"ח שם סקל"ג. ומ"מ מבואר שאם היה צריך להגיע מבעוד יום ונתעכב בדרך והביאו ביו"ט שמותר, והכא נמי היהודי היה אמור להגיע אבל היה אונס, ולא רצה שיגיע ביו"ט.

והאי דינא דנכרי שהביא מחוץ לתחום לכאורה נראה דהוא רק ביו"ט,⁶² ואינו דין בשבת שהרי הובא דין זה רק

⁶² . וביסוד איסור תחומין ביו"ט איתא בגמ' בבבבא דף טז ע"ב ת"ר יו"ט שחל להיות בער"ש אין מערבין לא עירובי תחומין ולא עירובי חצרות רבי אומר מערבין עירובי חצרות אבל לא עירובי תחומין, מפני שאתה אוסרו בדבר האסור לו ואי אתה אוסרי בדבר המותר לו אתמר רב אמר הלכה כתנא קמא ושמואל אמר הלכה כרבי, פירש"י שאתה אוסרו בדבר האסור לו, כח יש בידך לאסור עליו מלעשות צורך מחר דבר שהוא אסור בו ביום והיינו תחומין שאף ביו"ט אסור לצאת מן התחום, ואי אתה אוסרו אין כח בידך לאסור לו מלתקן דבר שהוא מותר ביבו ביוסף, ואיסור טלטול חצרות ליתא ביו"ט יעו"ש, ובתוס' בכתובות דף ז ע"א בד"ה מתוך כתבו דהא דדנו

בהלכות יו"ט, ואמנם לכאורה דהחידוש הוא דוקא ביו"ט שאיסור תחומין בו מדרבנן וכמו שנראה שם מרש"י, ואולם אינו פשוט כן דיש אחרונים שכתבו שאיסור תחומין ביו"ט מדאורייתא, ואולי גם לרש"י איסור תחומין מדאורייתא, וכוונתו שרק הכא שהיה ע"י נכרי איסורו רק מדרבנן. וגם הרי להדיא בשו"ע סימן שכ"ה מבואר דין גוי שהביא דבר מחוץ לתחום וכמ"ש שם להדיא יעו"ש בכל הסעיפים.

ובחזו"ע יו"ט עמ' פב כתב, נכרי שהביא דורון לישראל ביו"א אם יש ממין הדורון במחבור או שמחוסר צידה אסור לאכול אותו בו ביום אפילו לאחרים, שלא הובא בשבילם ואפילו בטלטול אסור כיון שאינו ראוי לאכילה נחשב למוקצה וכו' ושיעור כדי שיעשו הוא כדי שילך הנכרי למקום ההוא שליט ויגמור המלאכה ויחזור לכאן ואם יש ספק מהיכן הביאו שיעורו כדי שיביאנו מרחוק אלפיים אמה שהוא חוץ לתחום, ונכרי שהביא לישראל דגים ביו"ט שני שחל בערב שבת מחוץ לתחום, באופן שאין בהם חשש צידה ביו"ט, כיון שמותר לטלטלם הרי

בגמ' בבבבא דאין עירוב והוצאה ליו"ט מדשרו בית הלל להוציא קטן ולולב היינו משום הוצאה אבל עירובי תחומין אין עניינה להוצאה יעו"ש, ובמהרש"א שם הקשה בזה"ל: וצריך ליתן טעם אמאי לא התירו נמי תחומין לצורך דהא אפילו מלאכה גמורה התירו מהאי טעמא דמתוך, ויש ליישב וק"ל עכ"ד. וכן כתב להקשות ברע"א בפסחים דף צג, ובשו"ת חת"ס או"ח סימן קמט ובשו"ת אבני נזר או"ח סימן שצג ס"ה, וכן בקונטרס ישוב הדעת בספר שיח השדה להגר"ח שליט"א, כתבו שתחומין אינו מלאכה אלא דין מנוחה וזה לא הותר ביו"ט. וע"ע בקה"י סימן כ'.

ומ"מ הרי דין איסור תחומין ביו"ט הוא מה"ת, וכמ"ש בשו"ת חת"ס חאו"ח סימן קנב, וכתב שאף לדיות הסוברים שרק אבות מלאכות הוי בכלל הפסוק דכל מלאכה לא תעשו ואסורים ביו"ט ולא שאר איסורי שבת שאינם בכלל האבות מ"מ באיסורי תחומין מודו דאסורים מה"ת דנפקא לן מקרא דאל יצא איש ממקומו (שמות טז כט) דכתיב גבי בן וכיון דאף ביו"ט לא ירד המן ומה"ט פסקו הר"יף והרמב"ם ובשו"ע סימן תקכ"ט דבעינן לחם משנה ביו"ט אי"כ סברא הוא דה"ה ביו"ט יעו"ש עוד, ואמנם בשלמי תודה יו"ט סימן כה אות ב' כתב לדון בדבריו יעו"ש

ועיין עוד בפרי חדש סימן תצה בד"ה ברם שכתב לדון דמהכ"ת שיש איסור תחומין ביו"ט הרי כתוב בפסוק אל יצא איש ממקומו ביום השביעי, ולא מוזכר יו"ט, ואולם כתב להוכיח מדברי רש"י ותוס' בחגיגה דף יז ע"ב שיש לזה דין דאורייתא כמו שבת.

בשוגג מותר אילו לום ואפילו בו ביום ואם במזיד אסור אפילו לאחרים עד מוצאי שבת מיד ומכל מקום יש להחמיר בכל איסורי תורה כמו מבשל וכו' יעו"ש עוד בכל דברי הביה"ל, וגם ע"ז אמרתי לאותו רב שיש לומר שהתם מיירי רק במוציא מרשות לרשות, אבל לא מיירי על הגזירה של הבאה מחוץ לתחום, וגם י"ל שהרי גם במזיד אסור לאחרים, והכא הרי אמרו לפני שבת לגוי, ועברו על איסור אמירה לגוי כמבואר בשו"ע סימן ש"ז ס"ב יעו"ש.

והלום רב אחד טען לי שיש תשובה של הגר"ע יוסף זצוק"ל ולא זוכר היכן, שכותב שם שמותר לכבאי אש לחזור לביתו מחוץ לתחום בשבת, בשביל שמחת יו"ט בשביל ילדיו, וגם בזה לא ציין לן היכן התשובה, וגם י"ל שהתם הותר כדי שאנשים ילכו לעבוד במכבי אש, ויוכלו להציל, משא"כ הכא שיש אוכל בשיבה, וכל האוכל ששולחים זה תוס' שמחה ביו"ט, וגם התם בגוף האדם לא נעשה מלאכה, והותר לו לחזור כמו אנשים שעובדים בהצלה וכדו', משא"כ בהיכא שהנכרי הביא אוכל שדמאי לנכרי שהביא דורון שלכאורה יש לאסור בזה.

ועוד בעניין זה חכם אחד שיחיה טען לי שיש מקום לומר כיון שהגוי הביא את הרכב בזמן ר"ת, [וגם אם הביא אח"כ כיון שיכל להביא לפני זה אין בהא איסור] ממילא יש לצרף כאן את שיטת ר"ת לקולא, וממילא שלא יאסר כדן נכרי שהביא דורון שאסור, אבל אכתי יל"ע האם אפשר לסמוך ע"ז כיון דסו"ס הגיע אחרי ר"ת, וגם קשה לצרף את שיטת ר"ת לקולא דהרי לא נהגין כמו ר"ת לקולא, מאחר דרק מחמירים כמו השו"ע בר"ת, אלא דסו"ס השו"ע כן פוסק כר"ת, ויל"ע עוד בזה.

ועוד יש לצרף בזה מה שמבואר ברמ"א סימן תקט"ו ס"ט ובמג"א שם סקכ"ז ובא"ר דקכ"ד ובחיי אדם כלל ק' סט"ז ובמשנ"ב סקע"ב ובכה"ח ס"ק קלג כתבו שבעינן שיהיה דעתו שיקבלו עליו, ולכן בשעת הדחק אפילו שלא ידע כלל שישלחו לו חפצים מותר לקבלם וליהנות מהם ביו"ט יעו"ש, וז"ל: המשנ"ב שם, ואין לאסור אלא בהיה לו לישראל עצמו פרות חוץ לתחום והביאם לו הנכרי ביו"ט, דכיון דידעו בהן הבעלים מבעוד יום ואסחו דעתא מניהו כיון שלא הביאם לחוץ התחום מערב יו"ט הו"ל מקצה, וכתב עוד שיש מקילין גם בזה, שהרי בעקרו לא הסתלק מהם ולא הכניסם לאוצר וכדומה, אלא שרחוק המקום עכבו מלהשתמש בהם ולא שיש בזה איסור מוקצה ודינו כמו שכתב המחבר ס"ה יעו"ש, וא"כ הכא נמי י"ל שלא ידעו הבחורים שישלחו החבילות ע"י הגוי, וגם י"ל דהתם הוי במחובר, וכ"ש הכא שלא נעשה מלאכה בגוף החפץ.

הם ראויים לישראל אחר מותר לבשלם לכבוד שבת עכ"ד. ויעו"ש בהערה שם בחזו"ע שפלפל מה הדין לגבי יו"ט שני, וכתב עוד בעמ' פה, ואם הביא דורון מדברים שאין במינם במחובר לקרקע אלא שהובאו מחוץ לתחום אסורים באכילה למי שהובאו בשבילו ולא בני ביתו ומותרים בטלטול, ולערב מותרים גם למי שהובאו בשבילו בכדי שיעשו, אבל לאחרים מותר להם אפילו לאוכלם ביו"ט שכיון שאיסור תחומין מדרבנן, לא החמירו חכמים לאוסרם לאחרים (רש"י ביצה כה). ואם הזמין אורחים ליו"ט כיון שהם סמוכים על שלחנן הרי הם נחשבים כבני ביתו לאותו יו"ט [כמ"ש בעירובין (מ.) מאן דלא אכל סבר כל דאתי לבי ריש גלותא אדעתא דכולהו רבנן אתי] ואם נזדמנו לו במקרה אע"פ שלא יאכלו אצלו ממה שהביא הנכרי מחוץ לתחום, מכל מקום מותר להם להם ליטול ולאכול בביתם שהרי הבא לישראל זה מותר לישראל אחר (שו"ת הרדב"ז ח"א סימן תקסב), ובהערה שם קעח כתב, שבשו"ת בית דוד סימן רצה כתב להתיר לאורחים אם אין הגוי יודע שיש לישראל זה אורחים ביו"ט, וכן הביאו להלכה בחכמה ומוסר (דרך חקיקה אות קסב) יעו"ש. [ויעו"ש עוד בחזו"ע שאם הוא ספר שמא באו מחוץ לתחום או לא אם הוא נכרי השרוי בעיר והדורון מצוי בעיר מותר ואם לאו אסור יעו"ש, ולפי"ז הכא לפי כל הנ"ל שיש כמה ספיקות מדרבנן, נימא דספק דרבנן לקולא]. וכן כתב להביא לדינא בילקוט יוסף יו"ט חול המועד עמ' תקלט שהביא כ"ז לדינא.

והנה כמה רבנים ציינו לי למש"כ בשו"ת יביע אומר חלק י אורח חיים סימן כה, וכן הובא בחזו"ע שבת חלק ד' עמוד תכז שנשאל בזה"ל: שאלה. מאת חייל צה"ל דתי. תבשיל שנתבשל כל צרכו מערב שבת והונח על הפלאטה של שבת, והובא על ידי הסעה ברכב צבאי בשבת מן הבסיס אל השדה שבו שבת החייל, האם מותר לחייל לאכול מן התבשיל בשבת, או מכיון שנעשית בו מלאכה של חילול שבת אסור לאכול ממנו בשבת?, ויעו"ש שהרחיב בכל דין דבר שיצא מרשות לרשות בשבת שמותר באכילה, וכ"ש שלא נעשה במזיד, וגם לא נעשה איסור בגוף החפץ, כיעו"ש בכל דבריו, ואמנם אכתי יש לחלק בין התם שהיו רק מרשות לרשות, להיכא דהוי הוצאה מחוץ לתחום שע"ז יש גזירה של נכרי שהביא דורון מחוץ לתחום. וכן יעו"ש שכתב הטעם שהוא משום פיקוח נפש לחייל שיכול משהו חם, וא"כ בע"כ דאין ראייה לכאן.

ועוד בענין זה רב אחד ציין למש"כ בביה"ל בריש סימן שיח בד"ה אחת משאר מלאכות, שכתב, אבל המוציא מרשות לרשות שלא נשתנה הדבר מכמות שהיה אם

ערב יום הכיפורים תשפ"ב

לכבוד הגה"צ הרריחמ"א שליט"א בעמח"ס מריח ניחוח ושא"ס.

ליקטתי כאן כמה סגולות במפטיר יונה, ובמה שאמר לי כת"ר שליט"א.

סגולה לתשובה

במה שאמר לי כת"ר שליט"א שהגר"ג הכהן רבינוביץ שליט"א אמר לכת"ר שהוא סגולה לתשובה, כן כבר כתב רבי אברהם פלאג' זצ"ל בספרו זכותיה דאברהם (דרוש ז') וז"ל: עלה בידינו טעם נכון למה שקופצים על קריאת ההפטרה הזאת בציבור בברכותיה דהכל רצים אחריה, על היות נמצא בה השתים רעות דהם כוללות לכל רשעות שבעולם ותשובה בצידה דשבו אל ה' בתשובה שלימה, ובה תחזה עד היכן מגיע הפגם של החוטא וגודל מעלת התשובה מה שלא נמצא בשום הפטרה אחרת כמוה, לכן אליו ירצו לקרותה בצבור להיות לזכרון בין עינינו לחזור בתשובה שלימה. ע"כ. וכן כתב באלף המגן והטעם שכיון בהפטרת ספר יונה נמצא שהרשעים עשו מעשים רעים ובכל זאת הצליחו לחזור בתשובה.

סגולה לעשירות

בספר המלך במסיבו (ח"א עמוד עג) כתב שכ"ק האדמו"ר מהרי"ץ מליובאטש אמר שמפטיר יונה הוא כח לתשובה וגם סגולה לעשרות, ויעו"ש עוד בעמ' רמח שאנשים משתדלים לקנותו משום שיש בכך הרבה סגולות. וע"ע בזה בספר כי בא מועד שכתב הגאון רבי בנימין חותה כי מקובל אצל יצאי צפון אפקירה במסורת וקבלה מאבותיהם כי רכישת מפטיר יונה הוא סגולה לעשירות.

ובירחון אור תורה טבת תשס"ט כתב הגאון הריחמ"א שליט"א בעמח"ס מריח ניחוח עפולה, בשם הגר"א הלוי ליפשיץ שלי"א שהמקור לעשירות ממש"כ אצל יונה בפ"א פסוק ג' וימצא אוניה באה תרשיש ויתן שכרה וירד בה, ובגמ' בנדרים דף לח י"א יונה שהיה עשיר מנלן דכתב ויתן שכרה וירד בה וא"כ יוחנן שנתן שכרה של ספינה כולה אמר ר' רומינא שכרה של פינה הוא ד' אלפים דינרי דהבא עכ"ל הרי ל' ד הוא היה עשיר ויעו"ש עוד במש"כ בזה, וכתב שם לחדש לפי דברי הרב בן יהודה שאם כמה בני אדם יקנו מפטיר יונה גם יהיה עשירות לכולם כיון דסו"ס תלוי בקניה עכ"ד, ואולם לכאורה יש

ודמי לבגדי שבת שכתב להביא בזה בספר נטעי גביראל יו"ט ח"א עמ' שי שמותר אם הנכרי הביא בגדי שבת בכרמלית או במקום שאין בו רשות הרבים דהוי שבות דשבות במקום מצוה ושם בהערה כתב דכן הוא ע"פ המג"א סיק"ט, בוחמד משה סק"ו, ובמשנ"ב שם סקנ"ג, ובמקראי קודש סימן מו ס"ב. אלא דהתם לא מיירי מחוץ לתחום.

וגם יש לדון שכאן היה איסור אמירה לגוי וכאן היה אסור לומר לגוי, וא"כ אולי יש לקנוס בזה?

ועוד סברא בעניין זה אמר לי הגר"ש בארי שליט"א ראב"ד קרית ספר, שיש מקום לדון שלא הוי נקרא מחוץ לתחום כיון שזה הגיע ברכב, ואולם לענ"ד הרי הוא פלוגתא גדולה לענין רשות הרבים האם מחשבים את האנשים שבתוך הרכב שנמצאים ברה"ר כאילו עוברים ברה"ר. וגם י"ל דסו"ס הובא מחוץ לתחום, וסו"ס י"ל ששייך כאן לא פלוג.

ומצד דיני חושן משפט, יש לדון בתרי גווני, א אם האוכל היה מתקלקל יש לדון האם היו צריכים לשלם ע"כ, ד"ל דסו"ס כ"ז מחמת שפשעו ויצאו מאוחר במקום בשעה 1 וחצי יצא הרכב בשעה 4 שצריכים לשלם על הנזק, ומאידך הוי מכת מדינה שהיה פקקים מחמת המחסומים.

אבל יש לדון שעתה שהגיע אבל אסור לאכול ולהשתמש בזה, ורק לאחרים מותר אפילו בלא החלפה, האם יש לשלם על החבילות מצד דיני חושן משפט, ואולם לענין חו"מ כיון שהיה מותר הורה לי הגר"ש בארי דיש לשלם, אבל סו"ס אמרתי לו שהאחראי קיבל עליו הוראות הרבנים בישיבה וכיון שכן יש מקום לומר שאין חיוב לשלם, ועשה על פיהם ולא נתן לקחת את החבילות, ואמר שאם דבר שאין לו מה לעשות כגון ששלחו רק מחזורים לא צריך לשלם, אבל אוכל ודברים שיכול להנות אח"כ הרי סו"ס הוא נהנה, ואמר שלכאורה יש לשלם חצי וכמבואר בשו"ע סימן של"ג ס"ה וז"ל: בד"א בדבר שאינו אבוד, אבל בדבר האבוד, כגון פשתן להעלות מהמשרה או ששכר חמור להביא חלילין למת או לכלה וכיוצא בהם, אחד פועל ואחד קבלן אינו יכול לחזור בו, אלא א"כ נאנס כגון שחלה, או ששמע שמת לו מת, וברמ"א שם כתב, ומיהו אינו צריך לשלם להם כל שכרם רק מה שעשו וידם על העליונה יעו"ש עוד בשו"ע, ועוד אמר הגר"ש בארי שליט"א דאולי הכא אינו דומה לקבלן, ויש עוד לפלפל, ואשמח לקבל בכל זה?

בברכת גמר חתימה טובה
ובברכת התורה
הצב"י יוסף אביטבול

מיד, ולא יהיה קטרוג על ישראל. כלל הדברים שהעשירות היא דבר טוב רק כשאיננה תכלית, אלא כלי לעבודת השם. עכ"ד.

ובעיקר ב' האי טעמים ראיתי לחכ"א שכתב, הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה אמר שתשובה היא סגולה לעשירות, כי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, ומתחת לכסא הכבוד יש אוצר מטבעות כמו שאחז"ל שהוציא הקב"ה מתחת כסא הכבוד מטבע של אש והראה למשה... ולפי"ז שפיר הפטרת יונה מסוגל לעשירות עכ"ד.

ואמנם ראיתי ששאלו להגר"ש דבילצקי זיע"א מה המקור לזה והשיב שאין מקור וזה סגולה לגבאי. וראיתי שבשו"ת כסא רחמים נשאל מן שר התורה הגר"מ מאזוז שליט"א מה המקור והטעם שמפטיר יונה הוא סגולה לעשירות, והשיב אינני יודע המקור מהאשכנזים.

סגולה לבנים

עוד ראיתי מובא בשם מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שנשאל מה המעלה לעיית מפטיר וספר יונה, והשיב שהוא סגולה למי שאין לו בנים להפקד בבנים. ואולם ראיתי בשו"ת דורש ציון ששנאל הגרב"צ מוצפי שליט"א האם נכון הדבר שעליית מפטיר יונה הנביא הוא סגולה לבן זכר, והשיב בזה"ל: המצאות ללא יסוד עכ"ד

סגולה לאשה שמקשה לילד

בירחון אור תורה מרחשון תשס"ט מכתבי תורה עמ' קסט כתב הרב שלום חדאד ששמע שהפטרת יונה היא לענין אשה שמקשה לילד. [ורק אציין שראיתי בשם הראש"ל הגר"מ אליהו זצ"ל סגולה ללידה קלה שבעת שהאשה נכנסת לחדר לידה שבעלה יקרא ספר יונה מתחילתו ועד סופו.

סגולה לתיקון הברית

ועוד אוסיף מה שכת"ר שליט"א אמר לי בטלפון ע"פ דברי הגרמ"ד ואלי שהסוד ע"י הקליפה מקיאה וזה הסוד של יונה, ואמר לי כת"ר שליט"א שאולי אפשר לחדש סגולה לתיקון הברית, עכ"ד בקיצור ממש, ולענ"ד דברי כת"ר נכונים.

בברכת התורה

הצב"י יוסף אביטבול

מח"ס שערי יוסף ושא"ס

לומר שכולם יעשו כן, ומדוע לא רואים את העשירות, ואולם י"ל ע"פ מש"כ במק"א בשם מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א שבעניני סגולות אין לך בו אלא חידושו ומשו"ה סו"ס הכא לא יהני, ומ"מ גם בעיקר העשירות ידוע שסנדקאות סגולה לעשירות [והארכנו בזה בקונטרס שיח יוסף חלק יג] ומ"מ ידוע בשם הקה"י שהיה יושב לסנדקאות הרבה מדוע לא רואים שנתעשר, והשיב העשירות בבנו מרן הגר"ח ק, ובספרים, היינו ספרי הקה"י שנודעו לתהילה ולברכה בכל העולם כולו.

עוד בענין זה ראיתי להגאון רבי מנשה ישראל רייזמן שליט"א שכתב בזה, ידוע מימרא [מספרי חב"ד] שמפטיר יונה מסוגל לעשירות, אין ידוע מקור הדברים, לכאן 'היו צריכים לנהוג שמי שעלה פעם אחת מפטיר יונה, כמו שהפיסו לקטורת, אך למעשה כל אלו שאין להם עדיין ממון בשפע אין להם סיכוי לקבל מפטיר יונה. ואנו צריכים לצאת ידי חובה ע"י לימוד ספר יונה ונשלמה פרים שפתינו. ולכאן 'יפלא מה שיין עשירות למפטיר יונה, הרי כל כולו מדבר מהתכלית ומצוות התשובה, האם גם מהפכים את התכלית לסגולה לעשירות? ומבואר בספרי זמננו שאמרו בגמ' 'נדרים שהנביא צריך להיות עושר, ונלמד דבר זה מיונה, שנאמר 'ויתן שכרה' שנתן שכר כל הספינה. דאי 'בספר מלכים שאין אניה מארץ ישראל לתרשיש רק אחת לשלוש שנים, כמו למדינות רחוקות שאין טיסה יום יום, כך לא היה ספינה לתרשיש רק אחת לג' שנים, וכן אי 'בספר מלכים במעשה דשלמה ומלכת שבא. והנה כשביקש יונה לברוח מהקב"ה, הכין לו הקב"ה אניה בקפיצת הדרך שיוכל לברוח, וכל האנשים שבקשו ללכת תרשישה, עדיין לא באו, ורב החובל לא הסכים ליסוע לפני הזמן, קודם שיתמלא ספינתו, אך יונה הפציר בו ליסוע תיכף ומיד, 'ויתן את שכרה' שנתן שכר כל הספינה, היינו כל מה שהיה יכול להרוויח ע"י ההמתנה שיבואו הרבה אנשים, ומכאן הוכיחו שיונה היה עשיר גדול. וכל מה שבני ישראל רודפים אחר סגולה לזכות לעשירות הוא רק כדי ליצות לנבואה, שהרי אין טעם אחר בעולם לרצות להיות עשיר, אלא שכיון שאחד מתנאי הנבואה הוא העשירות, ובעת ההיא אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם, לכן עולים למפטיר יונה, שזה ההפטרה מלמד שנביא צריך להיות עשיר. והגר"א כתב שכיון שביקש יונה לברוח מנבואה לחוץ לארץ ששם לא תשרה עליו הנבואה, לא רק זאת, אלא שהיה מוכן לוותר על כל העשירות, וכל זה כדי שלא יהיה קטרוג, כיון שהגויים הללו לא ישובו בתשובה

מדור מכתבים למערכת

הרה"ג אמיתי נחמיאס שליט"א
עיה"ק ירושלים תובב"א

לכבוד הרה"ח הטוב אביחצירא הי"ו
יישר כוח ותודה רבה, על כל הקונטרסים המלאים בתורה
ויראת שמים שאתה מזכה אותנו במשך השנה, עונג
כפשוטו.

תזכו לשנים רבות טובות ונעימות
גמר חתימה טובה

אמיתי

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אודך"
ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים

ב"ה

יאריך ימים על ממלכתו

בשורות טובות לעד
גמר חתימה טובה

בברכת כהנים באהבה כעתירת
גמליאל הכהן רבינוביץ
מח"ס "גם אני אודך"
ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים.

הרה"ג יצחק גבריאל מימון שליט"א
עיה"ק ירושלים תובב"א

לכבוד הרה"ג מזכה הרבים מעין גנים עוד רבות בשנים
דשנים ורעננים רבי ריחמ"א שליט"א

האם הספרים ששלח גם ברוך יהיה - גם אני אודך עם
הרב נסים דיין שליט"א גם מודפסים או רק ב PDF ?

הרבה מזל טוב
וגמר חתימה טובה

בברכה הנ"ל

הרה"ג ראובן שמלה שליט"א
מח"ס ילקוט הלכות וטעמי המנהגים חב"ד
עיה"ק טבריה ת"ו

ב"ה

יישר כוח גדול

דפדפתי בקובץ גם אני אודך על רבי נסים דיין שליט"א

אתה גורם לקנאת סופרים

יהי רצון שתמשיך בקו הזה, ושיפוצו מעיינותיך חוצה

בברכה הנ"ל

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אודך"
ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים

ב"ה

חזק ביותר

בברכת כהנים באהבה כעתירת
גמליאל הכהן רבינוביץ
מח"ס "גם אני אודך"
ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים.

הרה"ג יוסף אביטבול שליט"א
מח"ס שערי יוסף
בני ברק

בס"ד

ערב יום הכיפורים תשפ"ב

לכבוד הגה"צ הריחמ"א שליט"א
הנני מבקש מחילה על כל הנצרך אם לא נהגתי כבוד
כראוי בכת"ר שליט"א
ויזכה כת"ר שליט"א לגמר חתימה טובה
ונזכה לראות עוד מאות ספרי כת"ר שליט"א יוצאים
לאור העולם

בברכת התורה
הצב"י יוסף אביטבול

הרה"ג יואל טייטלבוים שליט"א
ברוקלין ניו יורק

שלום וברכה

נהנתי ממאמרו של הגאון רבי משה צוריאלי שליט"א (פרי
נצבים) בצד מעלת האשה על האיש ופירוש נפלא על ברכת
שעשני כרצונו היינו שנעשית במדרגת רצונו יתברך
ושורש הדברים כמו שמציין הוא במהר"ל בדרוש על
התורה שהאשה מטובעה קרובה יותר למדרגת עוה"ב
וע"כ לא נצרך לה הרבות בלימוד התורה (וז"ל נשים
שאננות כי האיש במה שהוא גבר איננו בעל שאנן והשקט
מצד התגברותו והתפעלו בכך אינם מוכנים גם כן כל כך
אל השאנן והמנוחה הוא העולם הבא שהוא המנוחה
בעצמו אבל הנשים ראויים ומוכנים לה מצד עצמם
שאינם בני פעולה והתעוררות מצד עצם בריאתן לפיכך
גדולה ההבטחה שהבטיחן הקב"ה יותר מן האנשים מצד
השאנן והשלוח אשר המה מוכנים לו כי זהו חלק הנשים
וראויות לזה ביותר ובמעט הסיוע שמסייעים לתורה
שכרם גדול מאד כאשר כבר הם מוכנים אל השאנן וכל
המוכן לדבר מה בנקל ישיגו מצד תכונתו אבל האנשים
צריכים מצד זה שיהיו עמלים וטורחים בתורה מבלי
מנוח לילה ויום עכ"ל)
רציתי לציין שבגליון שלכם מריח ניחוח פרשת ראה
תש"פ (גליון 579) הביא הגאון רבי יהודה אוהד תורגמן
שליט"א מכת"י רבי יצחק דמן עכו ז"ל אריכות בזה
דאשת חיל חכמה גדולה ממדרגת האיש ויעו"ש

והוא ממירא דרבא בגמרא מס' סוטה יז ע"א, שם מובא מימרא דר' עקיבא איש ואשה זכו שכניה ביניהן לא זכו אש אכלתן כו' וברש"י שם דיש אש באיש ואשה עם שם י- ה כו' ושם אמר רבא ודאשה עדיפא מדאיש האי מצרף והאי לא מצרף, ובמהרש"א חידושי אגדות במס' גיטין דף צ ע"ב מפרש דהאי אש הוא אותה האש מן השמים הרבוצה כאריה על המזבח אש הנשמה דרשפיה רשפי אש עכת"ד, ואמר רבא ודאשה עדיפא מדאיש, וכנ"ל שאשת חיל אור עוה"ב מאיר בה יותר ומובן הלשון עדיפא.

בברכת גמר חתימה טובה
הנ"ל

**הרה"ג כפיר ברוך מבורך דדון שליט"א
מבשרת ציון**

בעזה"י תשרי תשפ"ב
כבוד מעלת ידידנו הנעלה, לשם ותהילה, מיחדי סגולה
הרב גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א, מעיה"ת רחובות
ת"ו.

רוב שלום טובה וברכה,
**נשאל נשאלתי ע"י כת"ר, הנה אברהם אבינו אמר
למלאכים "והשענו תחת העץ" ודרשו רבותינו שאברהם
אבינו קיים מצוות סוכה (בראשית רבה פרשה מ"ח סימן
י'), ולפ"ז, איך אברהם אבינו הושיבם מתחת לעץ מחובר
ונחשב כסוכה והרי העץ מחובר לקרקע פסול לקיום
מצוות סוכה.**

וראיתי תירוצים רבים וטובים, מגדולי הדורות
והמפרשים, ויש לומר בס"ד, שכידוע העץ הזה ניטע
מראש על דעת שיעבור לבניו למען יבנו בו את המשכן
(ראה בראשית רבה פרשה צ"ד סימן ד'), ומימלא
מתחילה וראש לא היה נטוע כל כך, כי כל העומד ליתלש
כתלוש דמי (ב"ק נט.), ויש עוד לומר שהואיל והיה ידוע
שיקחו עמהם בניו למצרים לבניית המשכן, על כן עשאו
אברהם אבינו כנטיעת עצץ שאינו נקוב, בכדי שיוכלו
לקצצו בקלות, ועצץ שאינו נקוב מותר לסכך בו לפי
רבים מן הפוסקים (ראה חיי אדם (נשמ"א כלל קמ"א),
ע"פ הירושלמי שמכשיר בעצץ שאינו נקוב וראה עוד
בחי אדם סימן קנ"ב סק"א). ולפ"ז היה מותר לשבת
תחת העץ ולקיים בו מצוות סוכה.

**עוד הקשה כת"ר, בפרשת אמור נאמר: "ולקחתם לכם
ביום הראשון פרי עץ הדר וגו', בסוכות תשבו תשבו
שבעת ימים" (פרק כ"ג פסוקים מ', ומ"ב). ולכאורה,
מדוע הקדימה התורה ציווי ארבעת המינים לפני הציווי
של מצוות סוכה, ואילו במסכת סוכה ובטוש"ע נאמרו
דיני סוכה לפני ארבעת המינים, ומה עוד והלא סוכה
קודמת בזמן למצוות ארבעת המינים, שהרי סוכה נוהגת
מהלילה.**

ויש לומר בס"ד, ע"פ מה שאמרו בגמרא בברכות (ו).
שהקב"ה משתבח בעם ישראל, ובתפילין שלו כתובים
פסוקים המדברים בשבח עם ישראל. ואנו עם ישראל
משתבחים בהקב"ה. ע"כ. ועפ"ז יש לומר דעל כן הקדים
הקב"ה מצות ארבעת המינים, כי הם רומזים לעם
ישראל, שיש בהם ארבעה סוגים, וכמבואר במדרש
(ויקרא רבה פרשה ל' סימן י"ב), והקב"ה חפץ להשתבח
בעם ישראל.

אך אנו עם ישראל משתבחים בהקב"ה, ועל כן הקדימו
חכמי ישראל את מצוות סוכה לפני ארבעת המינים, הן
במסכת סוכה והן בטוש"ע, כי הסוכה היא שבח להקב"ה

זכר לענני הכבוד שהושיב אותנו הקב"ה, וכן עתיד
הקב"ה לעשות סוכה לצדיקים (ב"ב ע"ה.), וכן ע"פ מה
שהובא במדרש שוחר טוב (תהילים פרק ע"ו) "ויהי בשלם
סוכו ומעונתו בציון", א"ר ברכיה, מתחילת ברייתו של
עולם, עשה הקב"ה סוכה כביכול בירושלים, והתפלל
בסוכה על בניו. יעו"ש. ומימלא במצוות הסוכה יש שבח
להקב"ה יתעלה שמו, וכן יפרוש עלינו סוכת שלומו,
וימחר לגאול עמו, אכ"ר. עבד לאל אדון, כפיר ברוך
מבורך דדון ס"ט

מדור קושיות

**הרה"ג יוסף אביטבול שליט"א
מח"ס שערי יוסף
בני ברק**

**האם דף שמות לתפילה בימים נוראים נקרא שטרי
הדיוטות**

אחדשה"ט, ביקשוני לברר.

ראיתי יהודי ת"ח שבקריאת התורה בראש השנה במי
שבירך הוציא מהכיס דף שרשום שם שמות של כל
המשפחה המסועפת עם שמם ושם אביהם השאלה...
האם לא נקרא שטרי הדיוטות ? ואם מותר לעשות כן
אולי זה בשורה טובה בשביל טורח הציבור שלא נצטרך
לחכות עד שכל אחד יזכר את שמות השפחה.... שכל אחד
יביא איתו דף מפורטת

(הפסקי תשובות בסי' שז סעיף יב מביא כל מיני אפשריות
ושיטות מה מותר ומה אסור /)

בברכת גמר חתימה טובה וכט"ס. ידידך המתפלל
להצלחתך בכל אשר תפנה, לעשות נחת רוח להבורא
ית"ש. - בנימין ראובן שלזינגר

תשובה:

בס"ד

מוצש"ק פ' שובה תשפ"ב

תהא שנת פלפול בתורה

לכבוד ידידי הרה"ג בנימין ראובן שלזינגר שליט"א
בעמח"ס מנחת בנימין וגיליון מן הבאר

שלו' וברכה

אודות מה ששאל האם דף של שמות לתפילה האם חשיב
שטרי הדיוטות בשבת, לענ"ד לא חשיב שטרי הדיוטות
שהרי הוא צורך מצוה להתפלל על חבריו ורעיו וידידיו,
וכמו שנוהגים בהרבה מקומות.

שהרי שטרי הדיוטות שהוא דבר מצוה שרי כמ"ש במג"א
סימן שז סקט"ז, וכן בשו"ע הרב סעיף כג, ובשמנ"ב
סקמ"ז שהיכא שהסעודה של מצוה יש להקל דשרי, וכ"ש
הכא שאינו של סעודה אלא תפילה, וכה"ג כתב בילקו"י
שבת (ח"ב עמ' קצ) ז"ל: אלא שאמרו חז"ל (שבת קנ.

ריחמ"א ס"ט
עורך ומחבר גליון מריח ניחוח
עפולה

בס"ד

ג' תשרי תשפ"ב צום גדליה

לשנה טובה תכתבו ותחתמו גמר חתימה טובה

לכבוד ידידי היקר הרה"ג יוסף משה כהן שליט"א שלום
וברכה וכט"ס!

אחדשה"ט כנאה וכיאה באהבה רבה!

אני מוסיף כאן על מה שהביא בספרו הנפלא הרי בטבעת
זו טבעות סגולה וקבלה עוד טבעת שמצאתי בס"ד. הרי
שלך לפניך.

טבעת סגולה לחולי הנופל

בספר אביעה חידות לרבי אברהם חמוי זצ"ל כתב
במערכת ס' ערך סוד השמות, וז"ל:

נוריא"ל עזריא"ל – סוד ב' שמות הללו מסוגלים הרבה
לחולי הנופל, קח צפורן שמאל של חמור ועשה אותו כמין
טבעת וחקוק עליו השמות הללו וילביש החולה ביד
שמאל באצבע הסמוכה לזרת ויתרפא ואומרים שהוא
בדוק ומנוסה. ולמעשה כזה לבי רופף. עכ"ל.

באהבה רבה
רן יוסף חיים מסעוד אביחצירא
מח"ס מריח ניחוח
עפולה

תגובת הנ"ל

בס"ד

ערב יוה"כ תשפ"ב

לכבוד הרה"ג רב רן אבוחצירא שליט"א
יישר כח ושמחתי מאוד לראות עוד סגולה ע"י הטבעת
שנעלם מעיני. הרבה תודה! גמר חתימה טובה

בידידות,
יוסף משה כהן

הגליון מוקדש לעילוי נשמת
המרוחם

משה בן עמרם ואיזה עליזה ז"ל
לבית לוי

נלב"ע ה' אלול תשפ"א
תנצב"ה

נקבר בערב שבת קודש פרשת שופטים
אחר חצות יום בבית העלמין עפולה

וכתובות ה.) חפציך אסורים חפמי שמים מותרים ולכן
המנהג בתפוצות ישראל שהשליח ציבור קורא בשבת
מתוך הכתב נדבות היחידים וכן קורא בשבת בזמן
קריאת התורה בין גברא לגברא, מתוך הכתב שמות
הנפטרים באותה שנה כדי לעשות להם השכבה וכן
בסעודת מצוה וכו' יעו"ש, וכה"ג מבואר באריכות
באורחות שבת פרק כב סעיף קמט ובהערה רכז יעו"ש.
וכה"ג לגבי רשימת חולים דמותר כן כתב בספר איש
משלוח שטרי הדיטות פרק ג' הערה מ' בשם מרן הגר"י
קרליץ זצוק"ל בעל החוט שני שמותר דהרי תפילה על
החולים חשיב מצוה גמורה יעו"ש, וע"ע בשו"ת תשובות
והנהגות ח"ג סימן צו, ואני לענ"ד כתבתי.

ורק יש לעורר בענין רשימת המקומות לימים נוראים
שאסור להסתכל בזה אלא א"כ זה למצוא את מקומו
וכמו שכתב באיל משולש פ"א הערה כא בשם הגר"ק
זצוק"ל, וכן ראיתי בכמה בתי מדרשות שהזכירו ענין זה
בסוף ללוח מקומות התפילה.

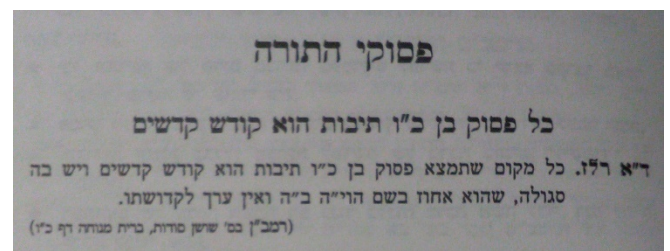
בברכת התורה,
ובברכת גמר חתימה טובה
הצב"י יוסף אביטבול
מח"ס שערי יוסף ושא"ס

הרה"ג יוסף אביטבול שליט"א
מח"ס שערי יוסף
בני ברק

אשמח לקבל הבנה בזה דאיתא במסכת תענית דף כה ע"ב
תנו רבנן מעשה ברבי אליעזר שגזר שלש עשרה תעניות על
הציבור ולא ירדו גשמים, באחרונה התחילו הציבור
לצאת, אמר להם תקנתם קברים לעצמכם, וגעו כל העם
בבכיה, וירדו גשמים, שוב מעשה ברבי אליעזר שירד לפני
התיבה, ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה, ירד רבי
עקיבא אחריו ואמר אבנו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה,
אבינו מלכנו למענך רחם עלינו וירדו גשמים, הוי מרגני
רבנן יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה אלא
שזה מעביר על מדותיו וזה אינו מעביר על מדותיו.
ומ"מ חזינן מהכא שבמעביר על מידותיו אינו אלא מעלה
בעלמא, ולא נקרא גדול יותר מחבירו בזה ויש לעיין עוד
בזה במפרשים שם, ואשמח מאוד לקבל פשט בזה?

בברכת התורה
ובברכת גמר חתימה טובה
הצב"י יוסף אביטבול

הרה"ג אברהם מייזליש שליט"א
מח"ס מטבע שטבעו חכמים ג"ח ועוד שא"ס
מונטריאול קנדה

בברכה הנ"ל